उद्यम विकास रणनीतिक योजना
आँधीखोला गाउँपालिका , स्याङ्जा
२०७५/०७६ देखि २०७९/०८० सम्म

आँधीखोला गाउँपालिकाको कार्यालय
स्याङ्जा
२०७४

नक्साहरु

स्याङ्जा जिल्लाको नक्सा

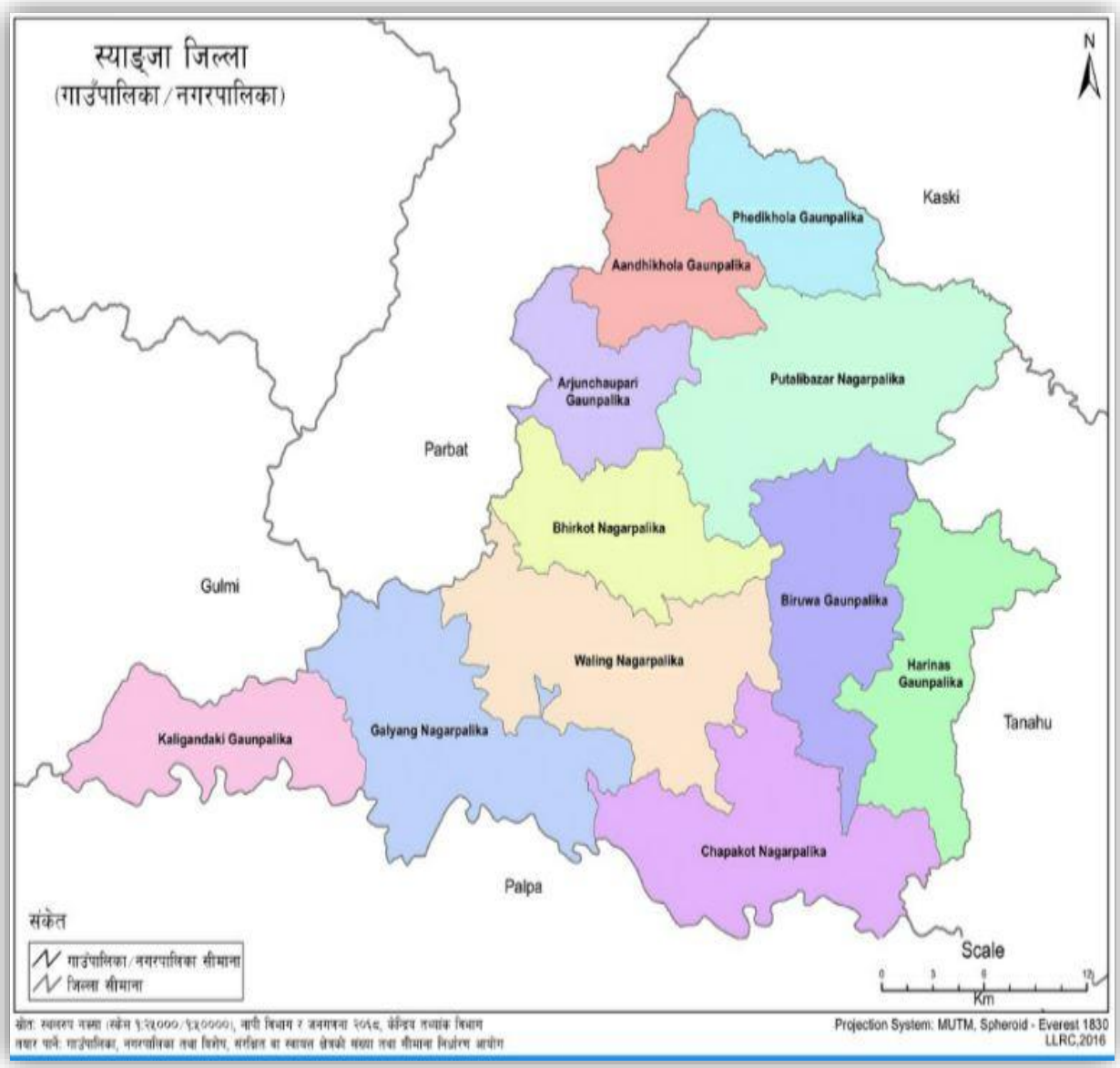

आँधीखोला गाउँपालिकाको नक्सा

लघु उद्यम विकासको ५ वर्षे रणनीतिक योजनाको संक्षिप्त झलक

प्रदेश	प्रदेश नं.४	
जिल्ला	स्याङ्जा	
कार्यक्रम अवधी	५ वर्ष (२०७५/०७६-२०७९/०८०)	
कार्यान्वयन गर्ने मूख्य निकाय	आँधीखोला गाउँपालिका कार्यालय, स्याङ्जा	
उद्यम किस कार्यान्वयनमा संलग्न हुने निकायहरु	आँधीखोला गाउँपालिका, स्याङ्जा उद्योग विकास शाखा जिल्ला कृषि, पशु, वन र महिला तथा वालवालिका कार्यालय कार्यरत गैरसरकारी संघसंस्थाहरु सा.ब. उ. समूह	
प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग	**गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा)**	
कार्यक्रमले समेट्ने क्षेत्रहरु	.यस गाउँपालिकाका ६ वटा वडाहरुका सबै बस्तीहरु	
जम्मा अनुमानित लागत रु		७,१५,६६,०००
वित्तीय स्रोत	आँधीखोला गाउँलिकाले केन्द्र तथा प्रदेश सरकार र आफ्नो बजेट, मेडपा तथा अन्य संघसंस्थाहरुको सहयोगमा जुटाउँने रकम	५,९२,१९,०००
	स्थानीय तहमा कार्यरत संघ संस्था बाट खर्च हुन सक्ने	१,००,७३,०००
	अपुग रकम जुटाउन NGO/INGO तथा अन्य दातृ निकाय संग पहल गर्नु पर्ने रु	२२,७४,०००
	जम्मा	**७,१५,६६,०००**
५ बर्षमा सृजना हुने उद्यमीको संख्या	**२७७१**	
५ बर्षमा सृजना हुने रोजगारीको संख्या	**४१५७**	
परिकल्पना	**"स्थानिय श्रोत साधन र सीपको उपयोगबाट उद्यम र रोजगारीमा बृद्धि, आँधीखोला गाउँपालिकाका जनताको सुशासन सहितको समृद्धि"**	
लक्ष्य	आँधीखोला गाउँपालिकाको लघुउद्यम विकास योजनाको मूल लक्ष्य भनेको गाउँपालिका क्षेत्रमा छरिएर रहेका श्रोत तथा सीपमा आधारित लघु, घरेलु र साना उद्यमहरुको स्थापना तथा विकास गरी थप ४१५७ लक्षित समूहका परिवारको आयस्तरमा सुधार ल्याई जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने तथा कतिपय लघु उद्यमहरुको साना उद्योगमा स्तरोन्नती गर्ने हो: **लक्षका सूचकहरु:** योजनाको अन्त्य सम्ममा नयाँ उद्यम स्थापना गर्ने उद्यमीमध्ये ७० प्रतिशत उद्यमीको आयमा कम्तिमा पनि ६० प्रतिशतले बृद्धि भएको हुनेछ।	

	लघु उद्यममा रोजगारी पाउने मध्ये कम्तिमा पनि ६५ प्रतिशतको आयमा ६० प्रतिशतले बृद्धि भएको हुनेछ । स्तरोन्नतीको सेवा पाएका मध्ये कम्तिमा पनि १५ प्रतिशत लघु उद्यमहरु साना उद्यममा परिणत भएका हुनेछन् ।
उद्देश्य	लक्षित वर्गको जनताको समृद्धिका लागि आँधीखोला गाउँपालिकामा छरिएर रहेका परम्परागत सीप, शिल्पीहरु तथा स्रोत साधनको पहिचान गरी लघु घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना तथा स्तरोन्नती गरी थप रोजगारीको श्रृजना गरी विपन्न वर्गका समुदायका मानिसको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।
मुख्य कार्यक्रमहरु	
१	स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान
२	उद्यमशीलता विकासका लागि सामाजिक परिचालन
३	उद्यमशीलता विकास तालीम
४	प्राविधिक सिप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती गर्ने ।
५	बित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुँच बृद्धि
६	उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार
७	मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजारसँगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन
८	व्यवसायिक परामर्श सेवा
९	मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास
१०	प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिबर्तन
११	लघु उद्यमीहरुको लागि घुम्ती कोषको रुपमा उद्यम विकास कोषको ब्यवस्था

कृतज्ञता ज्ञापन

यो लघु उद्यम विकासको ५ बर्षे रणनीतिक योजना तर्जुमामा धेरै ब्यक्ति तथा संस्थाको सहयोग नभएको भए सफल हुने थिएन । तसर्थ सर्वप्रथम यो योजना तर्जुमाको सहजिकरण गर्ने अवसर हामीलाई प्रदान गर्नु भएकोमा आँधीखोला गाउँपालिकाका अध्यक्ष श्री सुधिर कुमार पौडेल ज्यू र लघु उद्यम विकास कार्यक्रम, क्षेत्रीय कार्यक्रम सहयोग कार्यालय स्याङ्जाका प्रमुख श्री केशब दवाडी ज्यूलाई बिशेष धन्यवाद दिन चाहन्छौ । त्यसैगरी योजना तर्जुमाको चुस्त ब्यवस्थापन गरिदिनु भएकोमा आँधीखोला गाउँपालिकाका उपाअध्यक्ष श्री शर्मिला देबि पौडेल ज्यू तथा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत श्री शुकदेव लम्साल र नबराज शर्मा ज्यूलाई पनि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छौ ।

यो योजना तर्जुमामा पुरा समय उपस्थित भै आफ्नो अमूल्य योगदान दिनुहुने सबै जना निर्वाचित प्रतिनिधि ज्यूहरु लगायत सम्बन्धित बिषयगत निकायका कर्मचारीहरु तथा अन्य विविध समूहको प्रतिनिधित्व गर्नु हुने महानुभावहरु र बढो मेहनतका साथ आँधीखोला गाउँपालिकाका तहका विविध सूचनाहरु उपलब्ध गराई योजना तर्जुमालाई सहज बनाई दिनुहुने सरोकारवालाहरुलाई समेत धन्यवाद दिन चाहन्छौ ।

सूर्य प्रसाद नेपाल

स्वतंत्र परामर्शदात्ता

काठमान्डौं

बिषय सूचि

नक्साहरु 2

लघु उद्यम विकासको ५ वर्षे रणनीतिक योजनाको संक्षिप्त झलक 4

बिषय सूचि 7

शब्द सङ्क्षे 9

खण्ड - १: परिचय 10

१.१ आँधीखोला गाउँपालिकाको संक्षिप्त तहको परिचय 10

१.२ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको औचित्य 11

१.३ गाउँ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको उद्देश्य : 12

१.४ उद्यम विकासको रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रकृया 14

१.५ उद्यम विकास रणनीतिक योजना रिपोर्टको संरचना 14

१.६ रणनीतिक योजना तर्जुमाका सीमाहरु: 14

खण्ड - २: वस्तुगत विवरण 16

२.१ आँधीखोला गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था 16

२.२ जनसंख्या र सामाजिक परिवेश : 16

२.३ भौतिक पूर्वाधार 19

२.४ भू-उपयोग 19

२.५ आँधीखोला गाउँपालिकाको आर्थिक गतिविधि 20

२.६ रोजगारीको अवस्था 21

२.७ उद्यम विकास सम्बन्धी सेवा प्रदायकहरु 22

२.८ उद्यम विकासका लागीविगतका प्रयास र उपलब्धीहरु (वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण) 23

खण्ड ३: श्रोत साधन तथा बजार सर्भेक्षण 24

३.१ बजारको अवस्था : 24

३.२ बजारिकरणका चुनौतीहरु: 28

३.३ श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन 29

३.४.१ चुनौतीहरु: 43

खण्ड - ४ आगामी ५ बर्षको रणनीतिक योजना 48

४.१ पृष्ठभूमि 48

४.३ आगामी ५ बर्षको को परिकल्पना (Vision): 56

४.४ आगामी ५ बर्षको लक्ष्य (Goal): 58

आगामी ५ बर्षको उद्देश्य (Objective): 58

४.६ आगामी ५बर्षमा निकाल्नै पर्ने नतीजाहरुको विस्तृत योजना: 59

४.६.१ उद्यम र रोजगारी श्रृजना तथा लगानी र आय बृद्धि योजना : 59

४.६.२ सीप बिकास तालीम योजना: 71

४.६.३ लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको स्तर उन्नति योजनाः 72
४.६.४ वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच बृद्धि पहुँच बृद्धि योजनाः 73
४.६.५ मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार सँगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन 74
४.६.६ प्रबिधिको विकास तथा प्रविधि परिबर्तन योजनाः 76
४.७ प्रमुख कार्यक्रमहरुको परिमाणात्मक परिलक्ष्य र बजेट 78
४.८ आय व्यय बिबरण (आ.ब. २०७५/२०७६ देखी २०७९/२०८० सम्म) 85
४.९ तर्कबद्ध योजना(Logical Framework) 87
केहि प्राविधिक सुझावहरु 96
४.१० जनशक्ति 96
खण्ड - ५ कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन 97
५.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयनका संरचनाहरुः 97
५.२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन 100
५.३ जिम्मेवारी तालिका 101
खण्ड ६ अनुसूचीहरु 102
६.१ लघुउद्यमी सृजना र विकास गर्ने क्रमिक प्रक्रिया 102
६५.२ लघु उद्यम विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि सरकारका तर्फबाट भएका नीतिगत व्यवस्थाहरु : 104
६.३ सन्दर्भ सामाग्रीहरु : 104
६.३ गोष्ठीका सहभागीहरुको नामः 105
४ गोष्ठीका केहि झलकहरु 107

शब्द सङ्क्षेप

जि.स.स:	जिल्ला समन्वय समिति
गा.पा/न.पा:	गाँउ पालिका/नगरपालिका
MEDEP: (मेडेप)	Micro Enterprise Development Programme
उ.वि.शा:	उद्योग विकास शाखा
एम.ई डी एफ.	लघु उद्यम विकास कोष
सा.ब.उ. महासंघ:	सामूदायीक वन उपभोक्ता महासंघ
मे.टन:	मेट्रिक टन
इ.डि.एफ:	Enterprise Development Facilitator
मेड्पा:	Micro Enterprise DeveoLpment for Poverty Allevation
SIYB:	Start and Improve Your Business
MECD:	Micro Enterprise Creation and Development
B to B Linkage:	Business to Business Linkage
मेगा:	Micro Entreprenuer's Association
डिमेगा:	District Micro Enterprenuer's Group Association
SWOT:	Strengthness Weakness Opportunity and Threats
DEDC:	District Enterprise Development Committee
EDC:	Enterprise Development Committee
गै.स.स:	गैर सरकारी संस्था

खण्ड - १: परिचय

१.१ आँधीखोला गाउँपालिकाको संक्षिप्त तहको परिचय

आँधीखोला गाउँपालिका नेपालका पुरानो प्रशासनिक विभाजन अनुसार पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत स्याङ्जा जिल्लामा र हाल प्रदेश नं.४ मा पर्दछ ।

आँधीखोला गाउँपालिका नेपालको संविधान २०७२ अनुसार राज्यको पुनसरंचना हुनु पूर्वका ६ वटा वडा बिभाजन सहित गठन भएको गाउँपालिका हो । करीब ६९.६१ व.कि.मी. क्षेत्रफल रहेको यस आँधीखोला गाउँपालिका उत्तरमा फेदिखोला गा.पा. र पर्बत जिल्ला, पश्चिमतिर पर्बत जिल्ला, दक्षिणमा अर्जुनचौपारी गाउँपालिका र पुतलीबजार न.पा. र पूर्बमा पुतलीबजार न.पा.र फेदिखोला गा.पा रही संरचित छ । नेपाल सरकारका निर्णयअनुसार २०७३/११/२७ साविकका गाविसहरु पचंमूल .(३ र ७ बाहेक), चिलाउनेबास, बिचारीचौतारी, वाङसिङ, सेतीदोभान र फापरथुम गा.वि.स.हरु समेटेर आँधीखोला गाउँपालिका घोषणा गरीएका थियो । यस आँधीखोला गाउँपालिकाका बासिन्दाको मूल आय श्रोत कृषि हो र रोजगारीको मूल श्रोत कृषि, दोश्रोमा रेमिटेन्स, तेश्रोमा व्यापार व्यवसाय, चौथोमा ज्याला मजदुरी र पाँचौंमा नोकरी तथा छैटौंमा स्थानिय सीपमा आधारित हो । गा.पा. बस्तुगत बिबरण २०७४ अनुसार साविकका सबै गा.बि.स मिलाएर गाउँपालिकाको जनसंख्या २५५५४ ,जसमा महिलाको जनसंख्या १२३१९ र पुरुषको जनसंख्या १३२३५ पुगेको छ । घ.धु संख्या ४०७० र जनघनत्व २३८.३ जना वर्ग कि.मी. रहेको छ ।

स्थानिय स्तरमा विभिन्न प्रकारका छरिएर रहेको श्रोत साधन, पूँजी र सीप भएरपनि सोको उपयोग हुन नसक्दा स्याङ्जा गाउँपालिकामा गरीवीको प्रतिशत उच्च छ । युवाहरुको ठूलो जमात रोजगारीको लागि खाडी तथा अन्य मुलुकहरुमा गएर काम गरिरहे पनि उनीहरुबाट भित्रिएको बिप्रेषणको अधिकांश रकम दैनिक उपभोगमा खर्च हुने गरेकाले स्वदेशमै दीर्घकालीन रोजगारीको श्रृजना गर्न सकिने स्थानिय सीप र कच्चापदार्थमा आधारीत लघु उद्यमको विकास गरी युवा जनशक्तिलाई रोजगारी प्रदान लगायत कृषिमा देखिएको जनशक्तिको खाँचोले पारेको नकारात्मक प्रभावलाई पनि न्यूनिकरणगर्न लघु उद्यमको विकासको आवश्यकता पर्न गएको छ ।

यस आँधीखोला गाउँपालिकामा पनि सामाजिक र साँस्कृतिक विभेदहरु प्रशस्त भएका हुँदा विकासका थुप्रै चुनौतिहरु छन् । त्यसैले यस गाउँपालिकामा गरिने विकासका प्रयासलाई लघु उद्यमको विकासको माध्यमबाट अझ समावेशी वनाउने खाँचो टड्कारो छ ।

यस गाउँपालिकाका ६० प्रतिशत जनता कृषिमा आधारित भएतापनि प्रति परिवार सरदर एकदम कम जमीन रहेको हुँदा निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीबाट गरीव तथा विपन्न बर्गको जिविकोपार्जनमा थप चुनौति वन्दै गएको छ । तसर्थ यस्ता कृषकहरुलाई व्यवसायिक कृषकको रुपमा रुपान्तरित गर्नु अनिबार्य भैसकेको छ । त्यसैगरी वन पैदावारमा आधारित परम्परागत सीप र प्रविधिलाई अधिकतम उपयोगको वातावरण तैयार गरी यस क्षेत्रको जिविकोपार्जनलाई लघु उद्यमको माध्यमबाट थप सहज वनाउनु पर्ने खाँचो छ ।

यस गाउँपालिकाका प्राय सवै वडामा संचार, र कच्चि मोटरबाटो पुगीसकेको छ । कच्चि बाटो भए पनि बर्खायामको पहिरोको रोकावट बाहेकका समयमा दैनिक बस सेवा सञ्चालनमा रहेकाछन् । प्रतिशतको

हिसावले हेर्दा गाउँपालिका भरिमा ९५ प्रतिशतको घरले सहज रुपमा प्रयोग गर्ने गरेर बाटो सुविधा पुगेको छ । साथै यी बस्तीहरुमा विजुलीको सुविधा १०० प्रतिशत पुगिसकेको छ । यातायातका साधनहरु पनि सञ्चालन भएका र बजार केन्द्रसम्मको सुविधामा २ घण्टा भन्दा कम पैदल यात्रा तथा ४०–४५ मिनेट जति कच्चि गाडिबाटोको यात्राले नै उद्यमीको उत्पादनलाई आन्तरिक तथा बाह्य बजार संजालमा आबद्ध गर्न सहज हुदै गएको छ । बिगतका गाउँ तथा नगर विकास योजनाको स्थिति निम्न अनुसार रहेको पाइन्छ ।

- आर्थिक विकासका योजना भन्दा भौतिक पूर्वाधारमा बढी जोड दिईएको छ ।
- गरीब तथा अति गरीबहरु संगठित भै आफ्ना मागहरुमा पहुँच पुऱ्याउन सकेका छैनन् ।
- गाउँपालिकामा आउने श्रोतलाई प्राथमिकीकरण गरी एकीकृत व्यवस्थापन गर्न सकिएको छैन ।
- गाउँपालिकाको श्रोतको उपयोग गरी उद्यम विकासका योजनाहरु बन्न सकेका छैनन् ।
- टोल/वस्तीस्तरका समुदायहरु सामाजिक परिचालनका माध्यमबाट सशक्तीकरण भै विकासको काममा अग्रसर भएका तर उद्यम विकासको ज्ञानमा कमिको साथै ज्ञान उपयोगको उपयुक्त वातावरण वन्न नसकेको अवस्था रहेको छ ।

माथिका सान्दर्भिक तथ्य तथा अवधारणा बमोजिम गाउँपालिकाको अगुवाईमा लघु उद्यम विकासको मोडलको सफलतालाई एकाकार गर्दै उद्यम विकास क्षेत्रको रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्न वाञ्छनीय भएको हुँदा यो ५ वर्षे उद्यम विकास योजना (२०७५/०७६ -२०७९/०८०) तैयार गरिएको हो ।

१.२ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको औचित्य

नेपालको संविधान २०७२ कार्यान्वयनका शिलशिलमा प्राय सबै तप्काका जनप्रतिनिधिहरुले ***अबको बाटो जनताको सम्बृद्धिको पाटो*** भनी जनसमक्ष बाचा गरेका छन् र ७५३ वटै स्थानिय निकायहरुको गठन भैसकेको छ । स्थानिय निकायलाई संविधानले प्रदान गरेका विभिन्न २२ अधिकारमध्ये (अनुसूचि ८) अधिकार नं २,१०,१५र १८ ले जनताको सम्बृद्धिलाई बढी जोड दिएको छ । कृषि, वन, पशु सेवा, घरेलु जस्ता निकायहरु स्थानिय निकायको मातहतमा राखिएकाले जनताको सम्बृद्धिमा योगदनका सेवाहरुलाई जनताकै घरदैलो नजिक ल्याएकोले पनि संविधानले जनताको सम्बृद्धिलाई विशेष जोड दिएको पाईन्छ ।

स्थानिय तह संचालन ऐन २०७४ तथा औद्योगिक व्यवसायिक ऐन २०७३ अनुसार आ-आफ्नै तरिकाले छुट्टा छुट्टै ढंगले कार्य संचालन गर्दा स्थानिय स्तरमा उपलब्ध श्रोत साधनले दिनुपर्ने जति नतीजा दिन नसकिरहेको अवस्था भएको हुँदा गरिबी निवारणका लागी लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका २०७०(संसोधन सहित) अनुसार श्रोत सम्भाव्यता अध्ययन, सामाजिक परिचालन, उद्यमशिलताको विकास, प्राविधिक सीप, लघु कर्जामा पहुँच, बजारीकरण, उपयुक्त प्रविधि, वस्तु विविधीकरण, गुणस्तर नियन्त्रण एवं आवश्यक व्यावसायिक परामर्शजस्ता क्षेत्रहरु समेटिएको एकीकृत लघु उद्यम विकासको मोडेल (मेड मोडेल) लाई अवलम्बन गरी स्थानिय विकासको आवधिक योजना र नेपाल सरकार उद्योग मन्त्रालयको गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको निर्देशिका २०७० र ५ वर्षे दोश्रो रणनितिक योजना, (२०७५/०७६-२०७७९/०८०) मा एकाकार गराउनु यस गाउँ/नगर उद्यम विकास (रणनीतिक) योजनाको ठूलो औचित्य छ ।

लघु उद्यम विकास कार्यक्रमका निम्न बिशेषताहरुले गर्दा एउटा सफल कार्यक्रमको रुपमा मानिएकाले यसको रणनीतिक योजना तर्जुमाको औचित्यलाई थप सावित गर्दछः

- महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, कम आय भएका बेरोजगार युवाहरु र अन्य पछि परेका समुदायहरुको गरिव परिवारहरुलाई लक्षित गरेको छ ।
- लक्षित वर्गको उद्यमशीलता विकासद्वारा लघु उद्यमी सृजना गर्दछ । उद्यमीको क्षमता अभिवृद्धि भए पश्चात उद्यमीले जुन सुकै क्षेत्रमा सम्भव उद्यम विकास गर्दछ ।
- लक्षित वर्गहरु गरिवीको रेखामुनि भएकाले उनीहरुलाई उद्यमी वनाउन आवश्यक सेवाहरु एकीकृत रुपमा प्रदान गर्दछ । जस्तैः
    - सामाजिक परिचालन
    - उद्यमशीलता विकास
    - प्राविधिक सिप विकास
    - उपयुक्त प्रविधि विकास तथा हस्तान्तरण
    - लघु-वित्त सेवामा पहुँच
    - बस्तु बजारीकरणको लागि संजाल निर्माण र व्यवसाय परामर्श
- लक्षित वर्गलाई तालिम मात्र दिदैन, अन्त्यमा उद्यमी नै वनाउँछ ।
- समावेशी सिद्धान्त अपनाउँछ ।
- समुदाय/वस्तीहरुमा उद्यमशीलता संस्कारको विकास गर्दछ ।
- स्थानिय स्तरमा उपलव्ध तर खेर गैरहेका श्रोत र साधनको सदुपयोग गर्दै लघु उद्यमीको प्रबर्द्धन गर्दछ ।
- स्थानिय स्तरमा उपलब्ध तर लोप हुँदै गैरहेको शीप, ज्ञान र प्रविधिलाई प्रबर्द्धन, परिमार्जन र सुधार गरी लघु उद्यम सृजना गर्दछ ।

गाउँ उद्यम विकास योजनाको औचित्य लाई निम्न अनुसार थप प्रष्ट पार्न सकिन्छ :

- ग्रामीण भेगमा उपलव्ध श्रोत र साधनलाई उद्यममा परिवर्तन गरी वस्तु उत्पादन गर्न एक विस्तृत योजनाको छुट्टै आवश्यकता पर्दछ ।
- ग्रामीण गरीवी घटाउन लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्यमहरुको माध्यमबाट रोजगारी श्रजृना गर्न ठूलो भूमिका हुन्छ । तसर्थ यसका लागि विस्तृत योजनाको आवश्यकता रहन्छ ।
- छरिएर रहेका श्रोत साधनलाई अभिलेख बनाई व्यवस्थितरुपमा स्थलगत उद्यम विकास योजना निर्माण गर्न यसको आवश्यकता रहेको छ ।
- गाउँ विकास योजनाले पूर्वाधार तथा परम्परागत पूर्वाधारलाई बढी जोड दिएको अवस्थामा गाउँ उद्यम विकास योजनाले लघु उद्यम प्रबर्द्धन, विस्तार, प्रशोधन, भण्डारण तथा बजारिकरणकालागि उपयुक्त श्रोत र साधनको पक्षमा योजना बनाउने र परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ ।
- गाउँपालिकाले बनाएको योजनाभित्र उद्यम विकास सानो अंश देखिने र दातृ सस्थां, स्थानिय निकाय र साझेदार संस्थाहरुबाट प्राप्तहुन सक्ने सहयोगका लागि विस्तृत खाका चाहिने हुँदा उद्यम विकास योजनाले यो आवश्यकतालाई पूर्ति गर्दछ ।
- गाउँ उद्यम विकास योजनाले दीर्घकालीन रणनीति बनाई श्रोत साधनको प्रक्षेपण गर्दछ ।

१.३ गाउँ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको उद्देश्य :

गाउँ उद्यम विकास योजना तर्जुमाको मूल उदेश्य भनेको गाउँपालिकामा देखिएको लघु उद्यम प्रबर्द्धनका सम्भावनाहरु लाई रणनैतिक हिसाबले सम्बोधन गरी लक्षित वर्गमा खास गरी गरिबीको रेखामुनि रहेका

जनता जो सामाजिक रूपले बहिष्कृत र आर्थिक रूपले सीमान्तकृत समूहमा छन्, लघु उद्यम विकासको माध्यमबाट रोजगारीको अवसरको सिर्जना र आयस्तर वृद्धि गर्न यो एकिकृत रणनीति तैयार गर्नु हो । तसर्थ स्थानिय तहमै उपलब्ध हुने स्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गरी मागमा आधारित उत्पादन तथा सेवाहरूको विकासद्वारा गरिबी न्यूनिकरण गर्न एक रणनीतिको आवश्यकता पर्न गएकोले स्थानिय सीप र स्रोतको उपयोग गर्न सकिने सम्भावनाले सारभूत आर्थिक परिवर्तन गर्न सकिने र युवा रोजगार सिर्जना गर्न सकिने हुँदा उत्पादक जनशक्ति गाउँ/गाउँपालिकामा रहँदा गाउँपालिकाको अन्य विकासमा समेत टेवा पुग्ने भएकाले पनि यो उद्यम विकास (रणनीतिक) योजना तैयार गर्नु यसको उद्देश्य हो । यस योजनाका थप उद्देश्यहरु निम्न अनुसार रहेका छन्:

१. स्थानिय तहका सबै सेवा प्रदायकहरूको समान बुझाई र कार्यगत एकता कायम गर्ने ।
२. आवश्यक स्रोत साधनको पूर्व अनुमान गरी सो अनुकूलको व्यवस्था मिलाउने ।
३. लघु, घरेलु तथा साना उद्यमको थप सम्भावनाहरूको पहिचान गर्ने ।
४. सेवा प्रदायकहरूबीच कार्यगत एकता र समन्वय कायम राख्ने ।
५. सबै सेवा प्रदायकहरूको लघु घरेलु तथा साना उद्यम विकाससम्बन्धी प्रतिबद्धता कायम गर्ने ।
६ योजना तर्जुमा, नीति निर्माण, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनजस्ता कार्यहरूमा सरकारी, गैर सरकारी तथा निजी क्षेत्रको संयुक्त तत्परता बढाउने ।
७. उद्यम विकासका क्षेत्रमा लगानीमा दोहोरोपना हटाउने ।
८. उद्यम विकासमा श्रोत साधनको पारदर्शी परिचालनका गर्ने ।
९. स्थानिय श्रोत साधनको परिचालनबाट मागमा आधारित बढी भन्दा बढी व्यवसाय सञ्चालन गरी गाउँको बेरोजगारी न्यूनीकरण गर्न सबै सेवा प्रदायकको प्रयासलाई एकजुट गर्ने ।

गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेड्पा) कार्यान्वयन र अन्य विषयगत कार्यालय, दातृ निकाय तथा साझेदार संस्थाहरुमा पनि यस मोडललाई आन्तरिकीकरण गर्न पनि यो पाँच वर्षे उद्यम विकास योजना तैयार गर्न आवश्यक परेको हो जस्तै:

- ग्रामीण तथा शहरी भेगमा उपलव्ध श्रोत र साधनलाई उद्यममा परिवर्तन गरी वस्तु उत्पादन गर्न एक विस्तृत योजनाको छुट्टै आवश्यकता पर्दछ ।
- ग्रामीण तथा शहरी गरीवी घटाउन लघु उद्यम, घरेलुतथा साना उद्यमहरुको माध्यमबाट रोजगारी श्रृजना गर्न ठूलो भूमिका हुन्छ । तसर्थ यसका लागि विस्तृत योजनाको आवश्यकता रहन्छ ।
- छरिएर रहेका श्रोत साधनलाई अभिलेख बनाई व्यवस्थितरुपमा स्थलगत उद्यम विकास योजना निर्माण गर्न यसको आवश्यकता रहेको छ ।
- गाउँ बिकास योजनाले पूर्वाधार तथा परम्परागत पूर्वाधारलाई बढी जोड दिएको अवस्थामा गाउँ उद्यम विकास योजनाले लघु उद्यम प्रबर्द्धन, विस्तार, प्रशोधन, भण्डारण तथा बजारिकरणकालागि उपयुक्त श्रोत र साधनको पक्षमा योजना बनाउने र परिचालन गर्नुपर्नेहुन्छ ।
- गाउँपालिकाले बनाएको परम्परागत योजनाभित्र उद्यम विकास सानो अंश देखिने र दातृ सस्थां, स्थानिय निकाय र साझेदार संस्थाहरुबाट प्राप्तहुन सक्ने सहयोगका लागि विस्तृत खाका चाहिने हुँदा उद्यम विकास योजनाले यो आवश्यकतालाई पूर्ति गर्दछ ।
- गाउँ उद्यम विकास योजनाले दीर्घकालीन रणनीति बनाई श्रोत साधनको प्रक्षेपण गर्दछ ।

१.४ उद्यम विकासको रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रकृया

नेपाल लघु उद्यमको रणनीतिक योजना तर्जुमामा निम्न प्रकृयाहरु अपनाइएको थियो:

क) विज्ञ सहजकर्ताको छनौट :

सूर्य नेपाल स्वतंत्र परामर्शदात्ता,काठमान्डौं, यस विषयको विज्ञ सेवा प्रदान गर्न छनौट गरी आँधीखोला गाउँपालिका, लघु उद्यम विकास कार्यक्रम बिच सम्झौता भएको हो ।

ख) योजना तर्जुमा गोष्ठी :

लघु उद्यम सम्बन्धि सेवा प्रदायक संस्थाहरु आँधीखोला गाउँपालिकाका पदाधिकारी, गाउँ कार्यपालिका, लघु वित्त संस्थाहरु, सम्बन्धित कार्यालय प्रतिनीधिहरु, लघु उद्यमीहरु सहित ४२ जना सहभागीहरुको उपस्थितिमा मिति २०७४ फागुन २४ गते योजना तर्जुमा गोष्ठी सञ्चालन गरियो । सो गोष्ठीमा परामर्शदाताको सहजीकरणमा यस आँधीखोला गाउँपालिका भित्रको लघुउद्यमका वर्तमान अवस्था, उपलव्ध कच्चा पदार्थको अवस्था, वजारकिरणका चुनौती, लघुउद्यमका समस्या, चुनौती, अव लिनुपर्ने रणनीतिक योजना, परिकल्पना, लक्ष्य, उद्देश्य, क्रियाकलापहरु, नयाँ उद्यमीको सिर्जना, सीप विकास तालिम लगायत विषयहरुमा व्यापक छलफल गरी योजनाको मार्गचित्र तैयार गर्न स्थानिय व्यक्तिहरु तथा सरोकारवालाहरुद्धारा सहभागितामूलक रुपमा आफ्नो योजना आफै वनाउने प्रजातान्त्रिक पद्धतिलाई अवलम्वन गरिएको थियो ।

ग) योजना तर्जुमा समन्वय उप समिति गठन :

यस उद्देश्यको लागि गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष श्री शर्मिला देबि पौडेल ज्यू को संयोजकत्वमा अन्य ४ जना सदस्य समेत ५ जना रहने गरी योजना तर्जुमा प्रतिवेदनको मस्यौदालाई पूर्णता प्रदान गर्ने समेत जिम्मेवारी दिने गरी उक्त उप समिति गठन गरियो ।

घ) मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुतः

आँधीखोला गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत तथा आँधीखोला गाउँपालिकाका अध्यक्ष सँगको समन्वय तथा उप समितिबाट प्राप्त सुझाव तथा गोष्ठीका सहजकर्ताको प्रतिवेदनको आधारमा मस्यौदाको प्रतिवेदन तैयार गरी मिति २०७४।१२।८ मा पठाएको हो ।

ङ मस्यौदाको प्रतिवेदन माथिको छलफल र अन्तिम प्रतिवेदन प्रस्तुतः

अधिकांस योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीहरु भएको १ दिने कार्यशालामा मिति २०७५।१२।१४ मा मस्यौदाको प्रतिवेदन माथी छलफल भै आएको सुझावलाई समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन मिति २०७४ चैत्र १५ मा प्रस्तुत गरियो ।

१.५ उद्यम विकास रणनीतिक योजना रिपोर्टको संरचना

यस योजना तर्जुमा प्रतिवेदनले ६ वटा खण्डमा गरी प्रतिवेदनलाई मूर्तरुप दिएको छ । जस अन्तर्गत खण्ड १ पृष्ठभूमिमा छोटकरी परिचय, गाउँ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको उद्देश्य, औचित्य र प्रकृया समावेश गरिएको छ भने खण्ड २ अन्तर्गत वस्तुगत विश्लेषण, खण्ड ३ मा बजार तथा श्रोत साधनको बिश्लेषण, खण्ड ४ मा उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको विस्तृत विवरण, खण्ड ५ मा अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका प्रकिया वारे प्रस्तुत गरिएको छ भने खण्ड ६ मा अनुसुचीहरु समावेश गरिएको छ ।

१.६ रणनीतिक योजना तर्जुमाका सीमाहरुः

- योजना तर्जुमा आफैमा जटिल कार्य हो । यसका लागि गाउँपालिका तहको अद्यावधिक प्रोफाईल चाहिन्छ तर भरखरै मात्र स्थानिय तहको गठन भएको हुँदा प्रोफाईल अद्यावधिक भै नसक्दा गोष्ठीका सहभागिहरुबाट पाईएको सूचना र अन्य Secondary Information लाई आधार मानेर सूचनाहरु समावेश गरिएको छ । तर प्रोफाईल तैयार भएकाको हकमा त्यसैलाई आधार मानिएको छ ।

- उपलब्ध सीमित श्रोतका कारण बजार, श्रोत साधन र संभाब्य उद्यमहरुको आकलन गोष्ठीबाटै गराईएको छ ।

- उद्यमहरुको एकिकृत रेकर्ड गाउँपालिकामा नभएको हुँदा र मेडेपबाट उपलब्ध भएको उपलब्धीहरुको मात्र रेकर्ड पाईएकाले अन्य निकायहरुले उद्यम विकास सम्बन्धि गरेका उपलब्धिहरुको यथार्थ डाटा पाउन जटील भएको ।

खण्ड - २: वस्तुगत विवरण

२.१ आँधीखोला गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्था

आँधीखोला गाउँपालिका नेपालका पुरानो प्रशासनिक विभाजन अनुसार पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्र अन्तर्गत स्याङ्जा जिल्लामा र हाल प्रदेश नं.४ मा पर्दछ ।

आँधीखोला गाउँपालिका नेपालको संविधान २०७२ अनुसार राज्यको पुनसरंचना हुनु पूर्वका ६ वटा वडा बिभाजन सहित गठन भएको गाउँपालिका हो । करीब ६९.६१ व.कि.मी. क्षेत्रफल रहेको यस आँधीखोला गाउँपालिका उत्तरमा फेदिखोला गा.पा. र पर्बत जिल्ला, पश्चिमतिर पर्बत जिल्ला, दक्षिणमा अर्जुनचौपारी गाउँपालिका र पुतलीबजार न.पा. र पूर्बमा पुतलीबजार न.पा.र फेदिखोला गा.पा रही संरचित छ । नेपाल सरकारका निर्णयअनुसार २०७३/११/२७ साविकका गाविसहरु पचंमूल .(३ र ७ बाहेक), चिलाउनेबास, बिचारीचौतारी, वाङसिङ, सेतीदोभान र फापरथुम गा.वि.स.हरु समेटेर आँधीखोला गाउँपालिका घोषणा गरीएका थियो । यस आँधीखोला गाउँपालिकाका बासिन्दाको मूल आय श्रोत कृषि हो र रोजगारीको मूल श्रोत कृषि, दोश्रोमा रेमिटेन्स, तेश्रोमा व्यापार व्यवसाय, चौथोमा ज्याला मजदुरी र पाँचौंमा नोकरी तथा छैटौंमा स्थानिय सीपमा आधारित हो । गा.पा. बस्तुगत बिबरण २०७४ अनुसार साविकका सबै गा.बि.स मिलाएर गाउँपालिकाको जनसंख्या २५५५४ ,जसमा महिलाको जनसंख्या १२३१९ र पुरुषको जनसंख्या १३२३५ पुगेको छ । घ.धु संख्या ४०७० र जनघनत्व २३८.३ जना वर्ग कि.मी. रहेको छ ।

२.२ जनसंख्या र सामाजिक परिवेश :

गाउँपालिकाको बस्तुगत बिबरण २०७४ अनुसार साविकका सबै गा.बि.स मिलाएर गाउँपालिकाको जनसंख्या २५५५४ ,जसमा महिलाको जनसंख्या १२३१९ र पुरुषको जनसंख्या १३२३५ पुगेको छ । घ.धु संख्या ४०७० र जनघनत्व २३८.३ जना वर्ग कि.मी. रहेको छ ।

टेवल १: गाउँपालिकाको वडागतरुपमा जनसंख्या विवरण:

वडा	घ.धु	महिला	पुरुष	जम्मा
१	८४०	२४४८	२६६६	५११४
२	६४१	२१२२	२२५८	४३८०
३	६३०	१९७८	२१४७	४१२५
४	६२५	१८५१	२०४२	३८९३
५	७०७	१९६१	२०७६	४०३७

६	६२६	१९५९	२०४६	४००५
जम्मा	४०७०	१२३१९	१३२३५	२५५५४

गा.पा. बस्तुगत बिबरण २०७४ अनुसार

पुनसंरचना भै कायम भएको यस आँधीखोला गाउँपालिकामा जातजातीहरुको बिबरण निम्न टेबुल २ अनुसार छ:

टेवल २: गाउँपालिकाको जतिगत विवरण:

क्र.सं.	जातजाति	जम्मा
1	A|FDX0F	14144
2	IF]QL	3282
3	DU/	54
4	SFDL	3298
5	;FSL{	1264
6	RF}W/L	4
7	&S'/L	76
8	BDFO{/(F]NL	1468
9	G]JF/	26
10	तामांङ	6
११	गुरुङ	११५८
१२	मुसलमान	१३
१३	घर्ती,भुजेल	७३९
१४	कुवँर	१८
१५	सेर्पा	४
१६	अन्य	०
	जम्मा	२५५५४

गा.पा. बस्तुगत बिबरण २०७४ अनुसार

भाषागत विवरण:

सि. नं	मातृभाषा	जम्मा
१	नेपाली	२४४०३
२	गुरुङ	१११२
३	मुस्लिम	१३

	जम्मा	२५५५४

गा.पा. बस्तुगत बिबरण २०७४ अनुसार

धार्मिक अवस्थाः

	हिन्द	बौद्ध	क्रिश्चियन	मुस्लिम	जम्मा
संख्या	24421	1112	8	13	25554
प्रतिशत					

गा.पा. बस्तुगत बिबरण २०७४ अनुसार

यसरी हेर्दा धर्म अनुसार जनसंख्याको वितरणलाई अध्ययन गर्दा यस गाउँपालिकामा आदिवासी/जनजाति अन्य जातजातिहरुको बसोबास रहेता पनि यस गाउँपालिकाको प्रायः जसो समुदायका अधिकांश मानिसहरूले धर्मको रुपमा सनातन हिन्दु धर्मलाई स्वीकारेको देखिन्छ। यद्यपि थारु समुदायको भने आफनै भाषा, रहनसहन, भेषभुषा एवं परम्परा र संस्कार रहेको पाईन्छ। पहाडी समुदायहरूबाट वेदमूलक आर्य-संस्कृतिका विधि- विधान र धर्म शास्त्र आदिलाई रामायण, महाभारत, पूराण आदि ग्रन्थहरूको आधार मानी ती बिषयवस्तुहरूलाई लोक भाषा, लोक लय, लोक धुन, र लोक शैलीमा ढालेर लोक जीवनका सेरोफेरोसित तादात्म्य मिलाई आफनोपन झल्काउने गरी दोहोरी, लोकगीत आदिका रुपमा विभिन्न विशिष्ट अवसरहरूमा प्रस्तुत गरिन्छ। यो समुदायको विशेष पहिचान न आफनो सांस्कृतिक मौलिकपना न हो। गाउँपालिकामा विभिन्न समुदायका मानिसहरुको बसोबास रहेका हुनाले उनीहरुका आ आफनै चाडपर्वहरु छन् । जस्तै, हिन्दूधर्मावलम्बीहरुले बडादशैं, तिहार, रामनवमी, महाशिवरात्री, हरितालिका, श्रीपञ्चमी, श्रीकृष्ण जन्माष्टमी, विवाह पञ्चमी, छठ (होली), चैते दशैं, साउने-माघे स्रग्रान्ती, माघी, गोठधूप, मातातीर्थ औंसी, अक्षय तृतीया, हरिशयनी-हरिबोधनी एकादशी, नागपञ्चमी, रक्षाबन्धन (जनैपूर्णिमा), कुशे औंसी, बालाचतुर्दशी, कोजाग्रत पूर्णीमा, गोठाले, श्री स्वस्थानी पूर्णिमा, नयाँ वर्ष सोह्रश्राद्ध जितीया, सिरुवा (विशेषगरी थारु-खवास), कूल-थानी पूजा, ग्रामथान पूजा, बोल बम आदि चाडपर्वहरु मानउँने गर्दछन । बौद्ध धर्मावलम्बीहरुल बुद्धजयन्ती, विभिन्न ल्होसार पर्वहरु, तिहार आदि मनाउने गरेको पाईएको छ । यसैगरी ईस्लामहरुले ईद, वकरईद, इदुलफितर, सोभेरात आदि र क्रिश्चियनहरुले क्रिशमस डे, नयाँ वर्ष, भ्यालेनटाईने डे आदि मनाउने गर्दछन् । यस गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने मानिससहरुको भेषभूषाका बारेमा चर्चा गर्दा महिलाका साडी, चोला तथा पुरुषको धोती, कुर्ता, कमेज भएका पाईन्छ । पहाडी मुलका क्षेत्री, बाहुन, कामी, दमाई आदि पुरुषले कमेज-सुरुवाल, दौरा-सुरुवाल लगाउँछन् भने मधेसी मूलकाले कमेज, धोती आदि लगाउँछन् । तर अहिलेको समयमा सबै जातजातिका युवा, युवतीहरु क्रमशः पैन्ट, शर्ट, साडी ब्लाउज, कुर्ता-सलवार नै लगाउन रुचाउँछन् । यहाँ धेरै जसो महिना गर्मी हुने हुँदा राष्ट्रिय पोशाक दौरा-सुरुवाल, साडी-चौवन्दी चोलो लगाउने मानिस यदाकदा मात्र देखिनु स्वभाविक हो ।

सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय अवस्थाः

यस गाउँपालिकामा रहेका स्थानिय कला तथा संस्कृतिका जगेर्ना गर्दै यहाँको प्राकृतिक र पर्यटकीय आर्कषणलाई व्यवस्थित बनाउँदै आन्तरिक र बाह्य पर्यटनलाइ प्रोत्साहन गर्न सकिएको खण्डमा गाँउको पर्यटकीय विकास भई आर्थिक सबलतासँगै स्याङ्जा जिल्लाको एक पहिचानको रुप लिन सक्छ । यहाँ रहेका शिबालय, गुम्बा,भगवती,बिश्वकर्मा,बिष्णु,राम,गणेश,सरस्वती,देउराली आदी मन्दीर र थुम्रे जुरो, गोरु जुरो,तिखे जुली, जुम्लीठान,श्रबण कुमार समाधी,पंचासे सिद्धबाबा, अन्धा अन्धी दह,डहरे देउराली आदी पर्यटकिय स्थलहरु रहेका छन ।

२.३ भौतिक पूर्वाधार

सामाजिक एवं मानव विकासको एक महत्वपूर्ण आयामको रुपमा रहेको शिक्षा क्षेत्रमा आँधीखोला गाउँपालिका स्याङ्जा जिल्लाका अन्य गाउँपालिकाका तुलनामा केही अगाडि रहेको देखिन्छ। पछिल्लो गा.पा. बस्तुगत बिबरण २०७४ अनुसार यस गाउँपालिकाको साक्षरता दर ९४.१९ प्रतिशत रहेका छ। लैंगिक हिसाबले यो गाउँपालिकामा पनि अन्यत्र झै केही विभेद रहेको पाईन्छ। यस आँधीखोला गाउँपालिकामा मावि र उच्च मावि ११ , आधारभुत (निमाबि)३, आधारभुत -प्राबि २५ र ५ निजी, क्यापस २ ,बालबिकास ७, हरु रहेका छन् ।

व्यवस्थित खानेपानी प्रयोग गर्ने परिवार ६० प्रतिशत छन् । खानेपानीको श्रोतमा धाराको पानी इनार, कुवा, जरुवा पानी आदी प्रयोग गर्ने गरेका छन् ।

यस आँधीखोला गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका ५ वटा स्वास्थ्य चौकी र प्राथमिक स्बास्थ्य केन्द्रले सेवा दिईरहेता पनि सो सेवा अपुग देखिन्छ । त्यस वाहेक यस गाउँपालिकामा निजी स्वास्थ्य क्लिनीक र एग्रोभेट, भेटनरी रहेकाछन् । प्रतिशतलाई घण्टा भित्रै स्वास्थ्य सेवा पहूँच छ । यस गाविसमा राष्ट्रिय प्रसारण तथा सामूदायिकबाट विद्युत सेवा प्राप्त गर्ने १०० प्रतिशत छन् । त्यसैगरी हुलाकमा अतिरीक्त इलाका हुलाक, सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति, सहकारी संस्थाहरु, र सामूदायिक विद्युतिकरण उपभोक्ता समितिहरु रहेका छन् ।

२.४ भू-उपयोग

टेवल ३.क उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीहरुबाट प्राप्त विवरण अनुसारको तथ्या भू उपयोग बिबरण ।

विवरण	क्षेत्रफल (र्वग कि.मि.)	प्रतिशत
खेतीयोग्य जमिन(सिंचित ५ प्रतिशत)		15
वनजंगल, झाडी,चरि चरन		65
बालुवा (नदि किनार) खोला, नदी, पोखरी, आदि		10

बस्ती बसेको		10
कुल क्षेत्रफल		100

२.५ आँधीखोला गाउँपालिकाको आर्थिक गतिविधि

यस गाउँपालिकामा उत्पादन हुने खाद्यवालीहरुमा धान, गहुँ, मकै, कोदो, जौ, फापर, दलहन र तोरी प्रमुख रहेका छन् । तरकारी तथा फलफूलहरुमा आलु, प्याज, लसुन, सीमी, फर्सि, वेलौती, केरा, मुला, पिडालु, आरु, चिउरी, निबुवा, , कागती, आँप, अनार, ज्यामीर आदि उत्पादन हुने गर्दछ ।

टेवल ३ ख उत्पादनको अवस्था (बार्षिक)

क्र.स.	उत्पादनको नाम	उत्पादन परिमाण मे. टन मा	निर्यात परिमाण मे. टन मा
१	धान	१५००	
२	गहुँ	७	
३	मकै	१२००	
४	कोदो	३००	
५	जौ		
६	फापर		
७	दलहन		
८	तेलहन		
९	आलु		
१०	तरकारी	२४०	४०
११	कफी	७०	७०

श्रोत: आँधीखोला गाउँपालिका कृषि शाखाबाट

टेवल ४: निर्यातको अवस्था

क्र.स.	उत्पादनको नाम	उत्पादन परिमाण मे. टन मा	निर्यात परिमाण मे. टन मा
१	अदुवा	१३०	१००
२	आप		
३	सुन्तला,कागती	१२०	१००
४	बेसार	२०	१०
५	मह		
६	खसिबोका	५०००	१००० वटा
७	कुखुरा		
८	भैसीं	२२००	१०० वटा
९	मकैको बीउ		
१०	गाई	१२०	२०

श्रोत: आँधीखोला गाउँपालिका कृषि शाखाबाट

टेवल ५ आयातको अवस्था

क्र.स.	आयात हुने बस्तुको नाम	आयात परिमाण मे. टन मा
१	खाद्य पदार्थ	
२	औषधि	
३	कपडा	
४	निर्माण सामाग्री	

श्रोत: उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठी २०७४

यस बाट विक्रिहुने उपरोक्त वस्तुहरु आन्तरिक तथा वाह्य बजारमा विक्रि हुने गर्दछन् ।

वन पैदावरको हिसाबले यो धनी गाउँपालिका हो । उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीहरुबाट प्राप्त विवरण अनुसार ६५ प्रतिशत जमिन वन जङ्गल, मिश्रित वन र झाडी बुट्यानले ओगटेको छ । यस गा.पा.मा ४१ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति रहेका छन् । यस हिसाबले गर्दा वन र वन पैदावरमा आधारीत उद्यम पवर्द्धनको सम्भावना बढी देखिन्छ ।

२.६ रोजगारीको अवस्था

प्राप्त गाउँपालिकाको बस्तुगत बिबरण २०७४ अनुसार विवरण अनुसार यस गाउँपालिकामा रोजगारीको मुलस्रोत भनेको कृषि नै हो यसमा कृषि ६८.७७(२७९९) गैरकृषि ३१.२३(१२७१) प्रतिशत संलग्न छन् । रोजगारीकै सिलसिलामा यहाँका युवाहरु विदेसीने क्रम पनि प्रसस्तै छ । मौसमी रोजगारीका लागि भारततर्फ ५०, लामो रोजगारीका लागि जापान, युरोप, कोरीया र अमेरीका ३ , मलेसिया १० र अरव, कतार, कुवेत र दुवई लगायतका मुलुकतर्फ ३७ प्रतिशत गएका छन् । रोजगारीका अन्य स्रोतहरुमा उद्योग, व्यापार, मजदुरी र यातायात क्षेत्र हुन्, यी क्षेत्रहरुबाट पनि राम्रैसँग रोजगारी सिर्जना भएको छ ।

उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीहरुबाट प्राप्त विवरण अनुसार बैदेशिक रोजगारीबाट प्राप्त रेमिटेन्सको उपयोगको अवस्थालाई हेर्दा घर, घडेरी, जग्गा जमिन किन्नमा, डेरामा २०%, खानपिनमा ३०%, शिक्षा स्वास्थ्यमा १५ %, बिलासितामा १५ %, ,उद्यम,ब्यापार ५% ,ऋण तिर्न १०% , बचत ५% मा उपयोग गर्ने गरेको पाईयो ,जसलाई बढी उद्यम विकासमा उपयोग गर्न अति जरुरी छ ।

खानपुग्ने अवस्थाको विवरण:

प्राप्त गाउँपालिकाको बस्तुगत बिबरण २०७४ अनुसार विवरण अनुसार आफ्नो उत्पादनले खानपुग्नेहरुको विवरण स्थिति हेर्दा ० देखि ३ महिना भन्दा कम २७.९९ प्रतिशत, ४ देखि ६ महिना ४१.६७ प्रतिशत, ७ देखि ९ महिना ९.१६ प्रतिशत, १० देखि १२ महिना १३.२९ प्रतिशत र ९ देखि १२ महिना भन्दा बढी र बिक्री गर्ने प्रतिशत ७.८९ छ ।

२.७ उद्यम विकास सम्बन्धी सेवा प्रदायकहरु

यो आँधीखोला गाउँपालिका मा कार्यरत सरोकारवालाहरु र संघसंस्थाहरु नक्साङ्कन, श्रोत तथा सेवाको विवरण : आँधीखोला गाउँपालिका

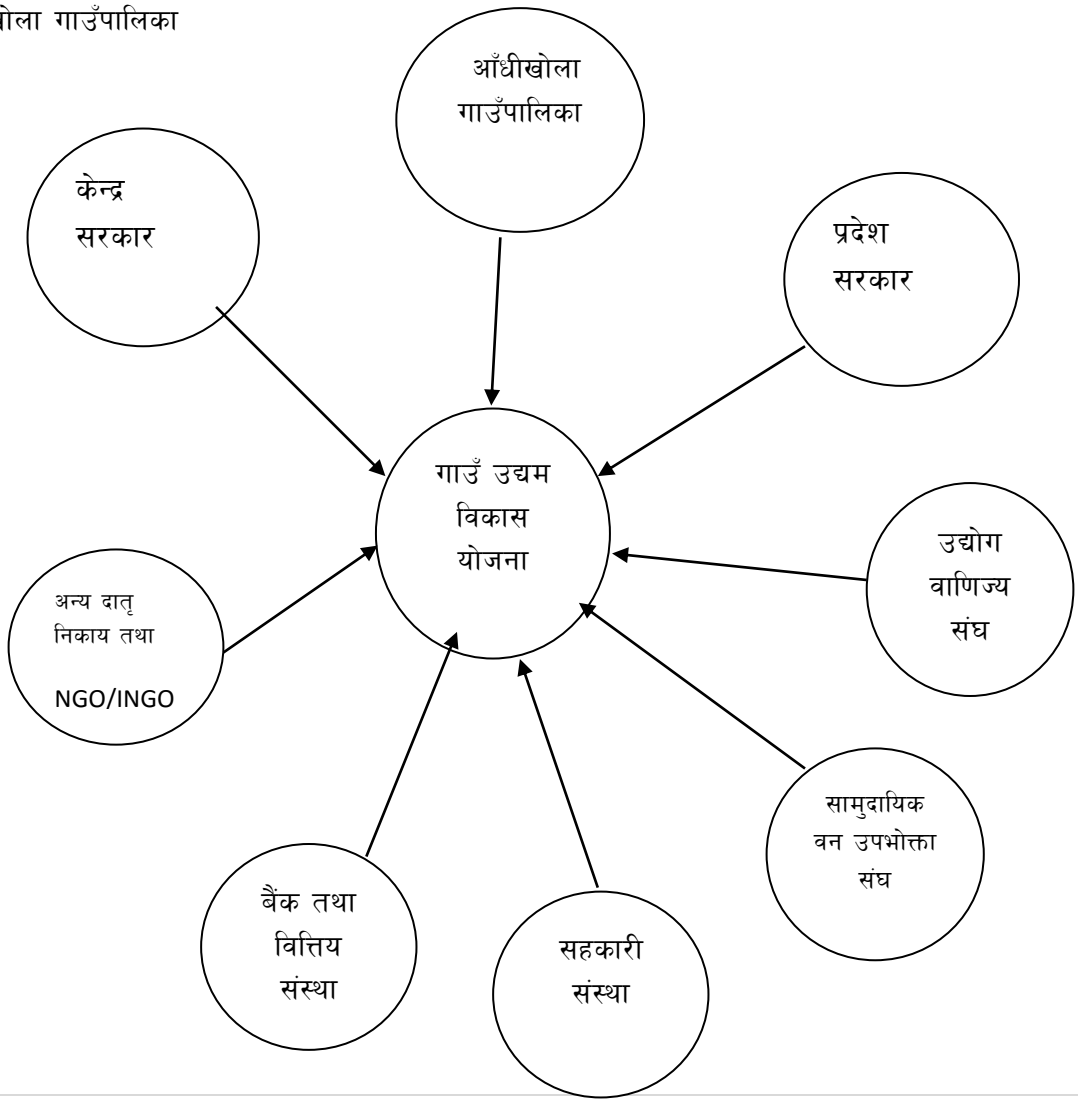

टेवल २ श्रोत तथा सेवा विवरण :

सि. नं	सरोकारवाला तथा संघसंस्थाको नाम	संख्या	उपलब्ध सेवा
१	आँधीखोला गाउँपालिका	१	नीति नियमको व्यवस्था, बजेट व्यवस्था, समन्वय, व्यवस्थापन, कार्यान्वयन, सामाजिक परिचालन, उद्यम दर्ता तथा उद्यो प्रसाशन आदी
२	प्रदेश सरकार	१	नीति नियमको व्यवस्था, बजेट व्यवस्था तथा गाउँपालिका लाई सहजिकरण
३	केन्द्र सरकार	१	आवश्यक बजेट व्यवस्था, नीति नियम, सशजिकरण
४	बैंक तथा वित्तिय संस्था र सहकारीहरु	२	बचत तथा ऋण लगानी
५	सहकारी ...	२०	बचत तथा ऋण लगानी
६	सामुदायिक वन)/कवुलियत वन	४१	वन, आयआर्जन र ऋण
७	NGO/INGO तथा अन्य दातृ निकाय	१	गरीवीनिवारण कार्यक्रम, बजेत
८	उद्योग वाणिज्य संघ	१	उद्यमीहरुको हकमा पेरवी

२.८ उद्यम विकासका लागीविगतका प्रयास र उपलब्धीहरु (वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण)

स्याङ्गजा जिललाा यो कार्यक्रम :२०६६ मा लागु भएका र यस गाउँपालिकामा २०७२ मा मात्र लागु भएको हो । मेडेप साझेदारबाट प्राप्त जानकारी अनुसार उद्यम विकासमा निम्नका उपलब्धीहरु हाशिल भएका छन:

टेवल ७: उद्यमहरुको बिबरण:

MEDEP/DEMEGA कार्य प्रगति बिबरण

टेवल उद्यमहरुको बिबरण:

सि.नं	उद्यमको प्रकार	वार्ड वा बस्ती	संख्या	कूल पुँजि (लगानी) रु	बार्षिक उत्पादन रु	रोजगारी संख्या
१	आँधीखोला गाउँपालिका	**१ देखि ६ सम्म**				
क	कुखरा पालन		१५	३,४५,०००	४,०००००	१८
ख	ढाका बुनाइ		४	९२,०००	१,०००००	६
ग	बायोबिकेट		८	१,८४,०००	२,०००००	११
घ	बाखापालन		२२	५,०६,०००	६,०७,२००	२७
ङ	मौरी पालन		९	२,०७,०००	२,५०,०००	११
		जम्मा	**५७**	**१३,३४,०००**	**१५,५७,२००**	**७३**

खण्ड ३: श्रोत साधन तथा बजार सर्भेक्षण

३.१ बजारको अवस्था :

लघु उद्यमहरु सामान्यतया उद्यमीलाई बढी फाईदा र दीगोपनाको लागि उद्यमीहरूको माग, बजारको सम्भाव्यता र कच्चा पदार्थको उपलब्धता जस्ता ३ वटा महत्वपूर्ण पक्षको सन्तुलनलाई ध्यान दिएर कार्य गर्दछ । तसर्थ बजार भनेको उद्यमहरुको प्राण हो । श्रोत मात्र भएर पुग्दैन, सीप पनि चाहिन्छ र श्रोत र सीपले मात्र पुग्दैन बजारमा माग पनि चाहिन्छ । तसर्थ लघु उद्यमको विकासमा बजारको ठूलो भुमिका भएको हुँदा योजना तर्जुमा गोष्ठीबाट उपलब्ध सूचना तथा श्रोत सर्भेक्षणका आधारमा पायक पर्ने स्थानहरुको पहिचान गर्ने जमर्को गरेको छ ।

टेवल ८: बजारको अवस्था

वडा नं	बजारहरुको नाम र ठाउँ	बजारमा पायक पर्ने बस्तिहरु	बजारमा पायक पर्ने जनसंख्या	बजार सम्मको दुरी	आयात हुने वस्तुहरु	निर्यात हुने वस्तुहरु	निर्यात हुँने स्थान
१	धारु,पंचमूल,दानास्वारा, राजस्वारा	प्राय सबै टोलबाट	१५०	०.३० देखि २ घन्टा	दैनिक उपभोगका सामान जस्तै खाद्य सामाग्री, औषधि, निर्माण सामाग्री, कपडा, मलखाद आदी	तरकारी, फलफूल, दुध, दही, ध्यु खसिबोका, दाउरा,कुखुरा, जडिबुटी	स्याङ्जा
२	चिलाउने भाटि	झारखोला,पोख चौर, सहेली, थुम, टापु	१२०	१ घन्टा	उपभेगका सबै सामान	तरकारी, फलफूल, दुध, दही, ध्यु खसिबोका, कुखुरा	स्याङ्जा ,पोखरा
३	फूलबारी,बैडा, पाखीबोट, पुवाडाँडा	प्राय सबै टोलबाट	८०	३० मीनेट देखि १ घन्टा	खाद्य सामाग्री, औषधि, बिषादी, निर्माण सामाग्री, कपडा, मलखाद आदी	अम्रिसो,तरकारी, फलफूल, दुध, दही, ध्यु खसिबोका, ,कुखुरा, अदुवा,कफि,	स्याङ्जा ,पोखरा
४	रिमालस्बारा,देउराली, सेपत	प्राय सबै टोलबाट	१००	५ मीनेट देखि १ घन्टा	औषधी, लत्ता कपडा लगायत दैनिक उपभोगका सामाग्रीहरु	अदुवा,तरकारी, सुन्तला, अन्य फलफूल, भैसी, दुध, दही, ध्यु खसिबोका, कुखुरा,कफी	स्याङ्जा ,पोखरा
५	सेतीदोभान, रंगेठाँटी, कृषि बजार, जुग्ले बजार	प्राय सबै टोलबाट	२००	१ घन्टा सरदरमा	दैनिक आवश्यक पर्ने खाद्यय तथा निर्माण र औषधी	अदुवा, केरा,सुन्तला, अन्य फलफूल, भैसी, दुध, दही, ध्यु खसिबोका, कुखुरा,कफी तरकारी,	स्याङ्जा ,पोखरा

६	ढाडिखेत	निउबाबोट, देउराली, फापरथुम, टिकाजा	६०	३० मीनेट देखि १ घन्टा	खाद्य सामाग्री, औषधि, निर्माण सामाग्री, लत्ता कपडा, आदी	सुन्तला, अन्य फलफूल,तरकारी, कुखुरा, दुध, दही, खसिबोका, अलैची, अदुवा	स्याङ्जा ,पोखरा,बुट वल

३.२ बजारिकरणका चुनौतीहरु:

गोष्ठीका सहभागिहरुको धारणा अनुसार हाल लघु उद्यमीहरुको ३० प्रतिशत जति सहजरुपमा वजारीकरण हुन सकेको छ भने वजारीकरणमा निम्न अनुसारका चुनौतीहरु रहेको पाइयो ।

- सुरक्षित भण्डारण तथा चिस्यान केन्द्र नभएका कारणले खासगरी फलफूल तथा तरकारीका उद्यमीहरुले सस्तो मूल्यमा आफ्नो उत्पादन विक्रि गर्नुपर्ने भएको हुँदा अपेक्षित लाभ प्राप्त गर्न नसकेको ।
- संकलन केन्द्रको अभावले स्थानीय उत्पादनलाई संकलन गरी थोकमा वजारमा पुराउन नसक्ने अवस्था भएकाले उद्यमी व्यवसायीहरुले टाढाका बजारमा आफ्नो उत्पादित सामग्री खासगरी फलफूल तथा तरकारी र जडिबुटी पुराउन नसक्नु तथा बजारमा लामो समय खर्च गर्नुपर्ने अवस्था ।
- हाटवजार नहुँदा सहजरुपमा आफ्नो उत्पादित सामग्रीहरु विक्रि गर्न नसक्नु ।
- बजार संस्थाहरु खासगरी सौगात गृह, कोशेलीघर तथा विक्रिकक्षको व्यवस्था नहुनु ।
- स्थानिय स्तरमा उत्पादित वस्तुको उपभोगमा आम उपभोक्ताको आकर्षण हुन नसक्नु ।
- स्थानिय उत्पादनको विषयमा प्रचार प्रसार हुन नसक्नु ।
- स्थानिय उत्पादनको लागि उचित विक्री कक्ष नहुनु ।
- कृषि व्यवसायको सन्दर्भमा मागमा आधारित उत्पादनमा विविधीकरण हुन नसक्नु ।
- सहज यातायातको पूर्वाधार नहुनु ।
- व्यवसायिक सोचका साथ उत्पादन नहुनु र उत्पादित वस्तुहरुको गुणस्तरले अन्य उस्तै सामानसँग प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्नु ।
- उत्पादित बस्तुहरुको लेबलिङ्ग र प्याकेजिङ्गको उचित व्यवस्था गर्न नसक्नु ।

३.३ श्रोत साधनको संभावना र संभाब्य उद्यम आँकलन

प्रायः लघु उद्यमहरु स्थानिय श्रोत साधन, सीप र बजार संभावनाका आधार स्थापना हुने भएका हुँदा आँधीखोला गाउँपालिका भित्र के कति कुन प्रकारका श्रोत साधन उपलब्ध हुन सक्दछन् र स्थानिय तहमा के कस्ता सीप हरु उपलब्ध छन् र बजार लगायत अन्य संभवनाहरु के छन् भनी पहिचान गर्नु यो श्रोत साधन सर्भेक्षणको मूल उद्देश्य हो । यसका निहित उद्देश्यहरु निम्न अनुसार छन् :

- छरिएर रहेका कृषि, वनपैदावार, पशु तथा धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र जस्ता ब्यवसायिक रुपमा उपलब्ध हुने श्रोत तथा साधनहरुको लिष्ट तैयार गर्ने जसका आधारमा नयाँ उद्यमहरु स्थपनाका लागि आधार तैयार होस् ।
- दुरदराजमा अवसरको पर्खाईमा रहेका शिल्पीहरुको पहिचान गर्ने जसबाट आगामी दिनमा लघु उद्यमी स्थापनामा यिनिहरुलाई समेट्न सकियोस् ।
- बजार सर्भेक्षणबाट स्थानिय तहको आर्थिक गतिविधिहरुको आँकलन गर्ने जसबाट लघु उद्यमीहरुको उत्पादनको बजारमा स्थान सुनिश्चित गर्न सहयोग पुगोस् ।

नेपालका अधिकांस गाउँ तथा नगरका जनताको जीविकोपार्जको मूल श्रोत कृषि हो तर निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीबाट गरीव तथा विपन्न वर्गको जिविकोपार्जनमा थप चुनौती वन्दै गएको छ । तसर्थ यस्ता कृषकहरुलाई व्यवसायिक कृषकको रुपमा रुपान्तरित गर्नु अनिवार्य भैसकेको छ । त्यसैगरी वन पैदावारमा आधारित श्रोत साधनलाई सुरक्षित दोहनका साथ दिगो उपयोग गरी वन तथा वातावरणको सही उपयोगबाट अधिकतम लाभ लिन सक्ने गरी यिनमा आधारित उद्यमहरुको विकास तथा परम्परागत सीप र प्रविधिलाई अधिकतम उपयोगको वातावरण तैयार गरी यस क्षेत्रको जिविकोपार्जन लघु उद्यमको माध्यमबाट थप सहज वनाउनु पर्ने खाँचो छ । त्यसैगरी स्थानिय स्तरमा रहेका कतिपय पर्यटनको सम्भावना भएका हाम्रा प्राकृतिक तथा धार्मिक सम्पदाहरु ओझेलमा परी वा त्यसको उपयोगको सम्भावना पहिचान गर्न नसकी स्थानियहरुले त्यसबाट लिन सक्ने फाईदा पनि लिन नसकिरहेको अवस्था छ । तसर्थ यस्ता सम्भावनाहरुलाई उजागर गर्नु पनि आवश्यक छ । यहि कारणले आँधीखोला गाउँपालिकाको श्रोत साधन र बजारको सर्भेक्षण गर्नु परेको हो ।

लघु उद्यम भनेका ज्यादै सानो लगानीमा सञ्चालन गरिने उद्यमहरु हुन् जसमा सामान्यतया ज्यादै न्युन पूँजी भएका अति विपन्न वर्गका मानिसहरु या त परंम्रागत सीप र प्रविधिको उपयोग गरी या स्थानिय स्तरमा विकास गर्न सकिने सीपमा आधार भै बढी मात्रामा संलग्न हुन्छन् । यस्ता उद्यमहरु बाह्य श्रोत साधनमा आधार भएर संचालन गर्न पूँजी, बजार, सीप तथा प्रविधिका आधारमा संभव हुँदैनन् ।

हाम्रो देशमा श्रोत साधनको अभाव भन्दा पनि भैरहेको श्रोत र साधनको पहिचान गर्न नसक्नु बढी समस्याको रुपमा देखिन्छ । लक्षित वर्गमा उद्यमशीलताको ज्ञानको अभावको अतिरिक्त छरिएर रहेका श्रोत तथा साधनलाई एकत्रित गरी लघु उद्यमहरको स्थापनाबाट अति गरिब तथा गरिब बर्गमा रोजगारी श्रृजना तथा आय बृद्धिमा जोड दिने सोचाईमा आधारित विकासको आयामलाई हालसम्म खासै महत्वको रुपमा नहेरिएको अवस्था छ । तसर्थ स्थानिय स्तरमा श्रोत साधन भएर, मनमा उत्साह भएर तथा हातमा सीप भएर तथा सीप हासिल गर्ने सम्भावना भएर पनि आफ्नो रोजगारी श्रृजना गर्न नसकी युवा पुस्ता गाउँनै खाली गरी बिदेशिनु पर्ने

बाध्यताको अवस्था छ । तसर्थ स्थानिय श्रोत साधन भनेको लघु उद्यमहरुको आधार भएको हुँदा आँधीखोला गाउँपालिकामा लघु उद्यमीको विकास गर्न यो श्रोत साधन सर्भेक्षण अति आवश्यक पर्न गएको हो ।

योजना तर्जुमा गोष्ठी बाट उपलब्ध सूचना तथा श्रोत सर्भेक्षणका आधारमा संक्षिप्तरुपमा हेर्दा यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वडाहरुमा कृषि, पशु र वन पैदावरमा आधारित कच्चा पदार्थहरू र पर्यटकीय स्थल तथा उपलब्ध सीप र प्रविधि निम्न टेबलमा देखाईए अनुसार भएको पाईयो ।

टेवल ९: श्रोत साधनको सम्भावना र संभाब्य उद्यम आँकलन

वडानं	क्षेत्र/स्रोतहरु	स्थान र बस्तीहरु	श्रृजना गर्न सकिने संभाब्य उद्यमहरु	संभावित संख्या
१	फलफूल खेति(सुन्तला,नास्पाती,आरु)	अर्घौदी,भकिम्ले,सिरुबारी, बेझाङ	व्यवसायिक फलफूल खेती, जुस बनाउने, बीउ संकलन र बिक्री	१०
	तरकारी खेति(आलु,टमाटर,अदुवा)	अर्घौदी,भकिम्ले,सिरुबारी, बेझाङ,पंचमूल	व्यवसायिक तरकारी खेती	१२
	कफी खेती	पंचमूल	कफी खेतीको व्यवसायिकता बाट प्रशोधन ,बिक्री,आम्दानी	४
	धान,गहुँ, कोदो	भादबारी	धान,गहुँ प्रशोधन उद्योग	३०
	भेडा पालन	पूर्ण गाँउ	व्यवसायिक भेडा पालन, मासु,उन उत्पादन	५
	भैसी पालन	अर्घौदी,भकिम्ले,सिरुबारी, बेझाङ,पंचमूल	व्यवसायिक भैसी पालन, डेरी स्थापना	१४
	बाखा पालन	अर्घौदी,भकिम्ले,सिरुबारी, बेझाङ,पंचमूल	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु उत्पादन	२०
	कुखुरा पालन	चुनेढुङा,हिले, महभिर टोल,भकिम्ले,माझकटेरी	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन	१४
	बंगुर पालन	माझकटेरी	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु उत्पादन, पाठापाठी बिक्री	३
	सल्लो,पयैं,उत्तिस	भाद बारि	काठ फर्निचर	४
	ढुगां,गीट्टी,बालुवा	भाद बारि	ढुगां खानी,क्रसर	५
	बाँस,निगाँलो	भाद बारि	बाँस,निगाँलो जन्य फर्निचर	८
	तामा खानी	पंचमूल	तामा खानी	१०

	आरन	भाद बारि	आधुनिक आरनमा स्तरोन्नति गरी व्यवसायिक बनाउने	१२
	बायरिङ र पलम्बीङ तालिम	भाद बारि	बायरिङ र पलम्बीङ तालिम स्वोराजगार	८
	सिलाइ कटाइ, बुनाइ	भाद बारि	सिलाइ कटाई एडभान्स तालिम टेलरिङ्ग व्यवसाय	५
	गलैचा बनाउने	भाद बारि	सिकर्मी, डकर्मी एडभान्स तालिम, स्वोराजगार	५
	अगरबत्ति बनाउने	भाद बारि	अगरबत्ति उद्योग	१५
	माझ कटेरी र सिरुबारी गुम्बा, सिद्ध देबी,नेपाने देबी मन्दीर ,डहरे देउराली स्थलको सुधार, ठुली र सानी दह, हिले र टोडके ताल, खनिज दुलो,मधुकुन्ड, नाके भिर , आदी स्थलको सुधार	भकिम्ले,त्रिबेनी, सिरुबारी,माझकटेरी	ताल,गुम्बा मन्दीर सुधारबाट पर्यटकिय स्थलको रुपमा बिकास गर्ने र पुष्प वयवसाय, पूजा सामाग्री पसल, होटलको स्थापना	१२
			जम्मा	**१९६**
२	अन्न बाली (धान,मकै,गहु ,कोदो)	भाद बारि	अन्न बालीको पिठो बनाउने र बिक्री,	१५
	तरकारीमा आलु ,टमाटर ,मुला, काउली, बन्दा, साग, खुर्सानी, च्याउखेति	बसेबारी,भैरबकुन्ड	व्यवसायिक च्याउ, तरकारी खेति	१२
	माछा पालन	बसेबारी,भैरबकुन्ड, झार खोला	व्यवसायिक माछा पालन	६
	मसला तथा नगदेबाली बाली (अदुबा,बेसार,कफि,अलैची)उत्पादन		व्यवसायिक मसला बाली उत्पादन, प्रशोधन, प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग	१२

फलफूल खेति(सुन्तला,केरा,नास्पाती,मेवा,अम्बा,कागती)	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	व्यवसायिक फलफूल खेति	१५
माहुरी पालन	बसेबारी,भैरबकुन्ड, झार खोला	व्यवसायिक माहुरी पालन मह उत्पादन र बिक्री	७
गाई,भैसी पालन	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	व्यासायिक गाई,भैसी पालन, दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	१९
कुखुरा पालन	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन	१७
बाखा पालन	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन, खसीबोका निर्यात	१३
बगुंर पालन	बसेबारी,भैरबकुन्ड, झार खोला	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु उत्पादन, पाठापाठी बिक्री	५
अम्लीसो	बसेबारी,भैरबकुन्ड, झार खोला	अम्लीसो प्रशोधन, बिक्री	६
चिलाउने, उत्तीस, कटुस, सौर	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	काठ फर्निचर	५
बाँस,निगाँलो	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	बास र निगाँलो प्रशोधन, फर्निचर	१२
बन नर्सरी	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	बन नर्सरी र बिक्री	३

	ढुगा,गीढटी,बालुबा	भैरबकुन्ड, चिलाउने भाटी, आइया	ढुगा,गीढटी,बालुबा प्रशोधन, बिक्री	१०
	सिकर्मी,डकमौ	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	सिकर्मी,डकमौ तालिम, स्वारोजगार बनाउने	५
	ब्युटी पार्लर,सैलुन	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	ब्युटी पार्लर,सैलुन	६
	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम, स्वारोजगार बनाउने	८
	सिलाइ कटाइ	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	सिलाइ कटाई एडभान्स तालिम, टेलरिङ्ग व्यवसाय	८
	बुनाइ	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	बुनाइको एडभान्स तालिम, बुनाइ व्यवसाय	४
	आरन	काफलबारी,मडुवा,पोखरा चौर,टापु, सहेली,झार खोला	परम्परागत आरनहरुको स्तरोन्नति, आधुनिक भाँडाकुडा, खुकुरी, आँसी, खुर्पा बनाउने व्यवसाय संचालन	४
	वाडका गुम्बा, मठ मन्दीर, होम स्टे, दृश्यावलोकन, झर्ना, पद मार्ग अन्धा अन्धी धार्मीक स्थलहरुको सुधार	काफलबारी,मडुवा,उखुबारी, बसेबारी,	वाडका गुम्बा, मठ मन्दीर, होम स्टे, दृश्यावलोकन, झरना, पद मार्ग अन्धा अन्धी धार्मीक स्थलहरुको सुधारबाट पुष्प वयवसाय, पूजा सामाग्री पसल, होटल व्यवसाय संचालन	१८
			जम्मा	२१०
३	अन्न बाली (धान,मकै,गहु ,कोदो)	माझकटेरी पाखीबोट,रानीस्वारा,	बिउ र अन्न बालीको पिठो बनाउने र बिक्री,	२५
	दलहन(बोडी,भटमास)	माझकटेरी,पाखीबोट,रानीस्वारा,	दलहन प्रशोधन	१५
	तरकारीमा आलु ,टमाटर , काउली, बन्दा, साग, खुर्सानी	पुबाडाडा, फूबासे, बैडा, माझकटेरी,पाखीबोट,रानीस्वारा,	व्यवसायिक तरकारी खेति	१६
	अदुबा,हलेदो,लसुन	धाङधुङ,सालघारी	व्यवसायिक अदुबा,हलेदो ,लसुन खेति	१२
	सुन्तला,केरा, अम्बा,कागती	धाङधुङ,सालघारी	व्यवसायिक फलफूल खेति	१६

माछा पालन	फूलबारी,दोबिन्ला,वैंडा	माछा उत्पादन	५
गाई,भैंसीपालन	पाखीबोट	व्यासायिक पशु पालन, दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	२२
बाखा पालन	ओडरे,नेपाने,हाडीखर्क	व्यासायिक बाखा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	१८
कुखुरा पालन(लोकल समेत)	वडा भरि	कुखुरा पालन(लोकल समेत)	१४
फर्निचर(काठ,बासँ)	सामुदायिक बन	फर्निचर(काठ,बासँ)	६
ढुगा,गीढटी,बालुबा	अग्नी खाल्टे,लाम्पाटा	ढुगा,गीढटी,बालुबा प्रशोधन, बिक्री	८
व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन	वडा भरि	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन व्यवसाय संचालन	४
होजयारी,सिलाइ,कटाइ	वडा भरि	सिलाइ,कटाइ ,होजयारी तालिम र होजयारी सामानको व्यासायिक उत्पालन	११
बायरिङ र पलम्बीङ तालिम	वाड भरि	बायरिङ र पलम्बीङ तालिम स्वोराजगार	७
एग्रोभेट	वडा भरि	एग्रोभेट पसल संचालन	३
कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम	वडा भरि	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम, स्वारोजगार बनाउने	८
आरन	वडा भरि	परम्परागत आरनहरुको स्तरोन्नति, आधुनिक भाँडाकुडा, खुकुरी, आँसी, खुर्पा बनाउने व्यवसाय संचालन	४
सिकर्मी, डकर्मी	वडा भरि	सिकर्मी, डकर्मीको एडभान्स तालिम	१२

	वडाका मठ, मन्दीरको सुधारबाट धार्मिक पर्यटकिय स्थल सुधार	माझकटेरी पाखीबोट,रानीस्वारा,	वडाका मठ, मन्दीरको सुधारबाट धार्मिक पर्यटकिय स्थल सुधारबाट पुष्प ब्यवसाय, पूजा सामाग्री पसल, होटल व्यवसाय संचालन	१५
			जम्मा	**२२१**
४	मौसमी तथा बेमोसमी तरकारी उत्पादन	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, बाङसिङ खेतबारी, सरादी	व्यवसायिक ताजा तरकारी उत्पादन व्यवसाय	२५
	अदुबा,हलेदो,लसुन,खोर्सनी	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, बाङसिङ खेतबारी, सरादी	व्यवसायिक अदुबा,हलेदो ,लसुन खेति	१२
	सुन्तला,केरा, निबुवा,कागती	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, बाङसिङ खेतबारी, सरादी	व्यवसायिक फलफूल खेति	१८
	कफी खेती	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, बाङसिङ खेतबारी, सरादी	कफी खेतीको व्यवसायिकता बाट प्रशोधन ,बिक्री,आम्दानी	५
	माहुरी पालन	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, सेरा फाट	व्यवसायिक माहुरी पालन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	८
	माछा पालन	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, सेरा फाट	माछा उत्पादन	६
	गाई,भैंसी	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, बाङसिङ खेतबारी, सरादी	व्यासायिक पशु पालन, दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	२२
	बाखा पालन	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, बाङसिङ खेतबारी, सरादी	व्यासायिक बाखा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	१६
	कुखुरा पालन	वडा भरि	व्यासायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	१५
	जडीबुटी संकलन	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, बाङसिङ खेतबारी, सरादी	जडीबुटी संकलन व्यवसाय संचालन	४

	फर्निचर(काठ,बास र निगालो)	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, बागंसिङ खेतबारी, सरादी	फर्निचर(काठ,बास र निगालो) व्यवसाय	६
	लप्सी संकलन	सेपत फाँट, बाँसकोट फाट,ठूला खेत, कमेरे बेसी फाट, बागंसिङ खेतबारी, सरादी	लप्सीको अचारबनाउने	७
	डाले घास नर्सरी	बागंसिङ खेतबारी, सरादी	डाले घास नर्सरी व्यवसाय	३
	ढुगा, खानी,बालुबा	टुनी खोला	ढुगा, खानी,बालुबाबाट टायल,ब्लक,कसर व्यवसाय संचालन	८
	कम्प्युटर,मोबाइल मर्मत तालिम	वडा भरि	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम, स्वारोजगार बनाउने	१२
	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन	वडा भरि	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन व्यवसाय संचालन	३
	सिलाइ, कटाइ,बुनाइ(ढाका,होजियारी),गारमेन्ट	वडा भरि	सिलाइ कटाई,बुनाइ (ढाका,होजियारी) , गारमेन्ट, एडभान्स तालिम, टेलरिङ्ग व्यवसाय	१४
	आरन	वडा भरि	आरन,ग्ील व्यवसायिक व्यवसाय	३
	दालमोठ,चाउमिन	वडा भरि	दालमोठ,चाउमिन बनाउने व्यवसाय	६
	एडभान्स होटेल तालिम	वडा भरि	एडभान्स होटेल तालिम	४
	प्लम्बिङ्ग	वडा भरि	प्लम्बिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	४
	हाउस वाइरिङ्ग	वडा भरि	हाउस वाइरिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	४
	मैनबत्ती,अगरबत्ती बनाउने	वडा भरि	मैनबत्ती,अगरबत्ती बनाउने	८
	सिकर्मी, डकर्मी	वडा भरि	सिकर्मी, डकर्मीको एडभान्स तालिम	८
	वाडका मठ मन्दीर, होम स्टे, दृश्यावलोकन, पंचे र नौमती बाजाको संरक्षण तथा अन्धा अन्धी धार्मीक स्थलहरुको सुधार	वडा भित्र रहेका	वाडका मठ मन्दीर, होम स्टे, दृश्यावलोकन, पंचे र नौमती बाजाको संरक्षण तथा अन्धा अन्धी धार्मीक स्थलहरुको सुधारबाट पुष्प वयवसाय, पूजा सामाग्री पसल, होटल व्यवसाय संचालन	१४

			जम्मा	**२३५**
५	खाद्यान्न बाली(धान, कोदो,मकै,गहुँ)	वडा भरि	खाद्यान्न बालीको व्यवसायिक बीउ उत्पादन, प्याकेजिङ्ग र बिक्री	२०
	तरकारीमा आलु ,टमाटर , काउली, बन्दा, साग, खुर्सानी	वडा भरि	ताजा तरकारी उत्पादन	१५
	अम्बा, सुन्तला,केरा, निबुवा,कागती	वडा भरि	अम्बा,सुन्तला,केरा, निबुवा,कागती उत्पादन	१७
	माहुरी पालन	वडा भरि	व्यवसायिक माहुरी पालन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	७
	माछा पालन	वडा भरि	माछा उत्पादन	६
	कफी खेती	वडा भरि	कफी खेतीको व्यवसायिकता बाट प्रशोधन ,बिक्री,आम्दानी	५
	माहुरी	वडा भरि	व्यवसायिक माहुरी व्यवसाय	१४
	बाखा पालन	रडेठाटी, स्यानी बराहे, रगुंवा	व्यासायिक बाखा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	१७
	गाई,भैंसी	सेती खोला, सेती दोभान, ठूली बराही	व्यासायिक पशु पालन, दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	२३
	कुखुरा,परेवा पालन	बास्कोट,शिवजी खोला,काल भैरब,गोगन पानी,गणेश टोल	व्यासायिक कुखुरा परेवा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	८
	बगुंर पालन	रडेठाटी, स्यानी बराहे, रगुंवा	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु उत्पादन, पाठापाठी बिक्री	४

	भेडा पालन	सेती खोला, सेती दोभान, ठूली बराही	व्यवसायिक भेडा पालन, मासु उत्पादन, पाठापाठी बिक्री	५
	अम्लीसो	सा.ब	अम्लीसो प्रशोधन, बिक्री	४
	सल्लो, चिलाउने, उत्तीस, कटुस, साल,खयर	सा.ब	काठ फर्निचर,टपरी,दुना	७
	बाँस,निगाँलो	सा.ब	बास र निगाँलो प्रशोधन, फर्निचर	१५
	कुरिलो	सा.ब	कुरिलो उत्पादन, प्रशोधन, बिक्री	४
	लप्सी संकलन	सा.ब	लप्सी संकलन, प्रशोधन, बिक्री	५
	ढुगा,गीढटी,बालुबा	तिन खोला,बास पानी	ढुगा,गीढटी,बालुबा प्रशोधन, बिक्री	८
	कम्प्युटर,मोबाइल मर्मत तालिम	वडा भरि	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम, स्वारोजगार बनाउने	७
	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन	वडा भरि	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन व्यवसाय संचालन	३
	सिलाइ, कटाइ,बुनाइ(झोला),बुटीक	वडा भरि	सिलाइ कटाई,बुनाइ (ढाका,होजियारी) , गारमेन्ट, एडभान्स तालिम, टेलरिङ्ग व्यवसाय	१२

	आरन	वडा भरि	आरन,ग्ील व्यवसायिक व्यवसाय	४
	सिकर्मी, डकर्मी	वडा भरि	सिकर्मी, डकर्मीको एडभान्स तालिम	१२
	हाउस वाइरिङ्ग	वडा भरि	हाउस वाइरिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	५
	प्लम्बिङ्ग	वडा भरि	प्लम्बिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	४
	जुत्ता बनाउने,सिलाउने	वडा भरि	जुत्ता बनाउने,सिलाउने	३
	वडाका मठ, मन्दीर(जुग्ले गणेश), भालु पहाड,सेती खोला,थुम्का डाँडाको सुधारबाट धार्मिक पर्यटकिय स्थलको बिकास	वडा भीत्र	वडाका मठ, मन्दीर(जुग्ले गणेश), भालु पहाड,सेती खोला,थुम्का डाँडाको सुधारबाट धार्मिक पर्यटकिय स्थलको बिकासबाट पुष्प ब्यवसाय, पूजा सामाग्री पसल, होटल व्यवसाय संचालन	१०
			जम्मा	**२४४**
६	मेवा, सुन्तला,केरा,कागती	साबिकको २ नं.	अम्बा,सुन्तला,केरा, निबुवा,कागती उत्पादन	१७
	तरकारीमा आलु ,टमाटर , काउली, फर्सि,काँका,बन्दा, साग, खुर्सानी र च्याउ	वडा भीत्र	ताजा तरकारी र च्याउ उत्पादन	२२
	अदुबा,हलेदो खेति	वडा भीत्र	व्यवसायिक अदुबा,हलेदो खेति	७
	बाख्रा पालन	वडा भीत्र	व्यासायिक बाख्रा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	१४
	गाई,भैंसी	वडा भीत्र	व्यासायिक पशु पालन, दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	१७
	कुखुरा पालन	वडा भीत्र	व्यासायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	१२

	काठ फर्निचर	ढाँडी खेत,टिकाजा,फापरथुम,सम्दी खोला	काठ फर्निचर	४
	बास प्रशोधन, फर्निचर	ढाँडी खेत,टिकाजा,फापरथुम,सम्दी खोला	बास प्रशोधन, फर्निचर	४
	अम्रिसो उत्पादन, प्रशोधन, बिक्री	ढाँडी खेत,टिकाजा,फापरथुम,सम्दी खोला	अम्रिसो उत्पादन, प्रशोधन, बिक्री	७
	ढुगा,गीढटी,बालुबा	ढाँडी खेत,टिकाजा,फापरथुम,सम्दी खोला	ढुगा,गीढटी,बालुबा प्रशोधन, बिक्री	८
	तामा खानी	पाती खोला	तामा खानी	१२
	कम्प्युटर,मोबाइल मर्मत तालिम	ढाँडी खेत,टिकाजा	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम, स्वारोजगार बनाउने	७
	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन	ढाँडी खेत,टिकाजा	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन व्यवसाय संचालन	३
	सिलाइ, कटाइ,बुनाइ	ढाँडी खेत,टिकाजा	सिलाइ कटाई,बुनाइ	१३
	आरन, ग्ील	ढाँडी खेत,टिकाजा	आरन,ग्ील व्यवसायिक व्यवसाय	४

	अचार बनाउने	ढाँडी खेत,टिकाजा	अचार बनाउने व्यवसाय	५
	एडभान्स होटेल तालिम	ढाँडी खेत,टिकाजा	एडभान्स होटेल तालिम	३
	प्लम्बिङ्ग	ढाँडी खेत,टिकाजा	प्लम्बिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	६
	हाउस वाइरिङ्ग	ढाँडी खेत,टिकाजा	हाउस वाइरिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	५
	मैनबत्ती,अगरबत्ती बनाउने	ढाँडी खेत,टिकाजा	मैनबत्ती,अगरबत्ती बनाउने	५
	सिकर्मी, डकर्मी	ढाँडी खेत,टिकाजा	सिकर्मी, डकर्मीको एडभान्स तालिम	५
	वडाको धार्मीक तथा पर्यटकिय सुधार गरी होम स्टे,पैदल मार्ग,पिक्नीक स्पटको सुधार गर्ने	भुर्दुमपोला,टिकाजा,सम्दी खोला	वडाको धार्मीक तथा पर्यटकिय सुधार गरी होम स्टे,पैदल मार्ग,पिक्नीक स्पटको सुधार गर्ने र होटल व्यवसाय संचालन	८
			जम्मा	**१८८**

यस गाउँपालिकामा उद्यम विकासको लागि प्रशस्त सम्भावना छ र विभिन्न सेवा प्रदायकहरुबाट उद्यम विकासका प्रयासहरु भैरहेका पनि छन् । यति हुँदाहुँदै पनि उद्यम विकासका लागि निम्न अनुसारका चुनौतिहरु तथा समस्याहरु देखिएका छन्:

३.४.१ चुनौतीहरुः

- ठूलठूला मेसिनबाट उत्पादन भएका सामाग्रीसँग प्रतिस्पर्धा गर्न गाह्रो भएको ।
- दातृ निकाय तथा गै.स.स.हरुले कार्यक्रम अनुसारका फरक फरक कार्यान्वयन गर्ने नीति रहेको छ जस्तै कृषि, पशु, वन, महिला बालबालिका, गरिवि निवारण कोष जस्ताका लक्षित समूह समान भएतापनि उनीहरुको उद्यम विकासमा गरिने गतिविधी फरक गरिएका छन् । जसरी मेडेप मोडलमा ६ वटा विभिन्न चरणमा व्यवसाय विकासमा सहयोग गरिन्छ भने कतिपयले एउटा दुईटा चरणमा मात्र सहयोग गर्ने गरिएको छ । यसले गर्दा एउटै किसिमको नतिजा भेटन नसकिएको ।
- लगानी मैत्री वातावरण नहुनु जस्तो सबभन्दा गरिबलाई सबभन्दा चर्को ब्याज, संस्थागत खरिदमा १० प्रतिशत महँगो भएतापनि स्थानिय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिने प्रावधान हुँदाहुँदै पनि कार्यान्वयन नहुनु ।
- उद्यमीलाई नीतिगत प्रावधानकाबारेमा पूर्ण जानकारी नहुनु र उद्यमी त्यसप्रति सचेत नहुनु ।
- भएका स्रोत साधनलाई उद्यममैत्री नवनाइनु ।
- रेमिट्यान्सलाई उद्यमशील क्षेत्रमा प्रवाह नगर्ने ।
- अति गरिबको स्रोत साधनमा पहूँच बृद्धि सहज हुन नसक्नु ।
- साना व्यवसाय गर्न चाहनेले धितोको अभावमा ऋण नपाउने र पाएपनि चर्को व्याज तिर्नुपर्ने ।
- स्थानिय सीपलाई पहिचान र प्रोत्साहन गर्ने वातावरण नहुनु ।
- युवालाई व्यवसाय प्रति आकर्षित नगरिनु ।
- आवश्यक सूचनाको कमी, उपभोक्ता ज्ञानको कमी
- प्रशोधन र भण्डारणको समस्या
- उद्यमशिलताको ज्ञानको कमी
- अपर्याप्त सीप र अधुरो ज्ञान
- उद्यमशील संस्कारको कमीले गर्दा सहयोग छुटि सकेपछि व्यवसायिक दिगोपना नहुनु ।
- लघुउद्यमीका उत्पादनको राम्रोसँग बजार व्यवस्था नहुनु र उद्यमीलाई बजारको बारेमा ज्ञानको कमी
- स्थानिय श्रोत र साधनमा आधारित उद्यम स्थापना नहुनु
- देखासिखीमा एकै प्रकारका उद्यम स्थापना गरिनु र फरक तरिकाले नसोच्नु
- उद्यम स्थापनाका लागि अप्ठ्यारा कानूनी प्रावधान
- परम्परागत सीपमा आधारित पेशा सम्मानित नहुनु र सो पेशालाई आधुनिकिकरण गर्नेतर्फ ध्यान नदिनु
- उद्यम विकासमा काम गर्ने सेवा प्रदायकहरु स्थायी नहुनु
- उद्यमीले उद्यमलाई निरन्तरता नदिनु

- गुणस्तरिय र प्रतिस्पर्धी उत्पादन नहुनु
- बजारको माग अनुसारको उत्पादन नहुनु
- मानिसमा उद्यमशीलता संस्कारको विकास नहुनु
- दक्ष जनशक्ति विदेश पलायन हुनु
- आवश्यक प्राविधिक सेवा उपलव्ध नहुनु
- नयाँ प्रविधि सहज रुपमा उपलब्ध नहुनु ।
- ढुवानीको समस्या ।

३.४.२ बित्तीय सेवा प्रदायकहरुः

यस आँधीखोला गाउँपालिका अन्तरगत २० वटा सहकारी संस्थाहरु र १ वटा बैंक तथा २ वटा बित्तीय संस्थाहरु छन् तापनि लघु उद्यमी हरुको सहज पहूँच बृद्धि गर्न थप प्रयास गर्नुपर्ने छ ।

३.४.३ समस्या बिश्लेषणः

टेवल १०: समस्या बिश्लेषण तालीका

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरु	तत्कालिन असर	मूख्य कारणहरु	अन्तरनिहित कारणहरु	समाधानका सम्भावित उपायहरु	लिनुपर्ने मूख्य-मूख्य रणनीतिहरु
उद्यमशील संस्कार नहुँदा मानव स्रोत बिदेश पलायन	उर्जाशील जनशक्तिको अभाब	मानव स्रोत विदेश पलायन हुनु	रोजगारीको अभाव	रोजगारमूलक व्यवसाय प्रबर्द्धनमा जोड दिनुपर्ने	बजारमुखी तथा रोजगारमुखी व्यवसाय पहिचान गर्ने ।
स्थानिय उत्पादनलाई प्राथमिकता नदिनु	स्थानिय उत्पादनको विक्री कम हुनु	गुणस्तरमा प्रतिस्पर्धी वन्न नसक्नु	व्यवसायिक सीपमा कमी	व्यवसायीहरुको सीप विकास गर्नुपर्ने	स्थानिय उत्पादनको बजार प्रबर्द्धनमा जोड दिने र सरकारी, गैह्र सरकारी संस्थाहरुले अनिबार्य रुपमा १० प्रतिशत सम्म महँगो भएपनि स्थानीय उत्पादन प्रयोग गर्न पैरवि गर्ने ।
अरु उत्पादकहरु संग प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्नु	प्रतिस्पर्धाको बजारमा टिक्न नसक्नु	लगानीको तुलनामा उत्पादनको मात्रा कम	प्रविधिको अपुग	प्रविधि विकास	उपयुक्त प्रविधिको आवश्यकता बारे अध्ययन गरी प्रविधि भित्र्याउन जोड दिने

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरु	तत्कालिन असर	मूख्य कारणहरु	अन्तरनिहित कारणहरु	समाधानका सम्भावित उपायहरु	लिनुपर्ने मूख्य-मूख्य रणनीतिहरु
		भएकोले			
मूल्य श्रृंखलाका हरेक तहमा एउटै व्यक्ति/समूह जिम्मेवार हुन खोज्नु	न्यून सफलता	क्षमता भन्दा बढि जिम्मेवारी	कम मुनाफा हुँदा अरुको ज्याला दिन नसक्नु	उत्पादनको मात्रा बृद्धि गरी मूल्य श्रृंखलाका ऋनय पक्ष संगको सहकार्य बृद्धि गर्ने	उत्पादन क्षमताको अध्ययन गरी उत्पादन बृद्धिको आवश्यक रणनैतिक हस्तक्षेप गर्ने
व्यवसायिक अवसरको पहिचान तथा विश्लेषण नहुनु	बजारले नमागेको व्यवसाय शुरु भए	पर्याप्त बजार विश्लेषण नहुनु	व्यवसायीको बजार विश्लेषण सहितको व्यवसायिक योजना नहुनु	व्यवसाय शुरु गर्नु पूर्ब देखि निरन्तर बजार विश्लेषण गर्नुपर्ने	बजार विश्लेषण बाट उपयुक्त देखिएका व्यवसाय संचालन गर्न उत्प्रेरित गर्ने
उत्पादन गुणस्तरीय नहुनु	विक्री भएन	प्रतिस्पधामा टिक्न नसक्नु	मूल्य र गुणस्तरको अनुपात नमिल्नु	गुणस्तर विकास र मूल्य निर्धारण बारे व्यवसायीलाई उचित परामर्श दिनुपर्छ	मूल्य गुणस्तर र बजारको अन्तर सम्वनध बारे अनुशिक्षण दिने ।
गाँउ विकासमा भौतिक पूर्वाधार मात्र प्राथमिकतामा पर्नु र लघु उद्यम छाँयामा पर्नु	उद्यमिले पछाडी परेको महसुस गर्छन ।	विकासे अफिसहरुको मनोगत धारणा	नीतिगत व्यवस्था बाध्यात्मक नहुनु	बजेटको निश्चित प्रतिशत लघु घरेलु तथा साना उद्यम प्रबर्द्धनमा लगाउने नीति हुनुपर्छ	संस्थागत उपयोगका लागि स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिन पैरवि गर्ने
उद्यम विकासका लागि उपयुक्त	स्थानीय उत्पादन पछाडी परेको	लागत र गुणस्तर प्रतिस्पर्धी वन्न	पुरानो प्रविधि, प्रविधिको	बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने गरी	उपयुक्त र आवश्यक प्रविधिको पहिचान गरी भित्र्याउने

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरु	तत्कालिन असर	मूख्य कारणहरु	अन्तरनिहित कारणहरु	समाधानका सम्भावित उपायहरु	लिनुपर्ने मूख्य-मूख्य रणनीतिहरु
प्रविधि बारे जानकारी नहुनु, भित्रयाउन नसक्नु र प्रयोमा ल्याउन नसक्नु		नसक्नु	अल्पज्ञान र प्रविधिलाई कम महत्व दिने परिपाटी	उत्पादन गर्ने प्रविधि भित्र्याउने	
परम्परागत प्रबृति र चिन्तन बाट बाहिर निस्केर उद्यमी चिन्तन नहुनु	व्यवसाय धरासायी भए	घाटा भयो	उद्यमशील सीपको अभाब	उद्यमशीलताको विकास हुनुपर्ने	गा.बि.स. भित्र उद्यमशीलताको पैरवि व्यापक गर्ने
कृषिलाई व्यवसायीकरण गर्न नसक्नु	निर्वाहमुखी मात्र वन्न गयो	कृषिलाई उद्यमको रुपमा स्वीकार नगर्नु	अबको कृषि निर्वाहमुखी नभई देशको सबैभन्दा ठूलो उद्यम हो र करिब ८०% कृषक यसका मालिक हुन् भन्ने रणनैतिक अभाव	कृषि उद्यम विकास कार्यक्रम लागू गर्नुपर्छ	उद्यमी विकास पाठ्यक्रममा कृषि उद्यम विकास पाठ्यक्रमलाई पनि समायोजन गरेर लैजाने ।
बजारीकरणको संजालमा आउन नसक्नु	बाहिरी बजारमा पहूँच भएन	संजालमा पहूँच नहुनु	त्यसको न्यूनतम ज्ञान नहुनु	बजार संजाल सँग सम्पर्क सूत्रको काम गर्नुपर्ने	स्थानिय उत्पादनलाई बाहिरी बजारको संजालमा आबद्ध गर्दै लैजाने
लघु उद्यममा गुणस्तर र	खुलेका उद्योगहरु पनि	संख्यात्मक प्रगतिलाई	कार्यक्रमका उद्देश्यहरु	संख्या भन्दा गुणस्तर र	उद्यमहरुको स्तर अध्ययन गरी गुण्स्तर

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरु	**तत्कालिन असर**	**मूख्य कारणहरु**	**अन्तरनिहित कारणहरु**	**समाधानका सम्भावित उपायहरु**	**लिनुपर्ने मूख्य-मूख्य रणनीतिहरु**
निरन्तरता भन्दा पनि संख्यालाई मात्र ध्यान दिनु	वन्द भए	ठूलो मान्ने प्रबृति	पनि संख्या केन्द्रित भएर	आयस्तर बृद्धि केन्द्रित उद्देश्य र कार्यक्रमहरु हुनुपर्ने	बृद्धिको लागि विशेष जोड दिने

खण्ड - ४ आगामी ५ बर्षको रणनीतिक योजना

४.१ पृष्ठभूमि

विकासोन्मुख मुलुक नेपालको आर्थिक विकासका लागि उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याउन सक्ने सम्भाव्यता रहेका नेपाली उद्योगहरूको विकास र प्रवर्द्धन आजको अपरिहार्य आवश्यकता हो । नेपाल सरकारको तेह्रौं योजना (आर्थिक वर्ष २०७०/७१-२०७२/७३) ले पनि वि.सं. २०७९ (सन् २०२२) भित्र नेपाललाई अल्प विकसित मुलुक बाट विकासशील राष्ट्रमा स्तरोन्नति गर्ने दीर्घकालीन सोच राखी देशमा व्याप्त आर्थिक तथा मानवीय गरिबी घटाई आम जनताको जीवनस्तरमा प्रत्यक्ष परिवर्तनको अनुभूति दिलाउने उद्देश्य लिएको छ । यसका लागि निर्यात प्रवर्द्धन र आयात प्रतिस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउने खालका वस्तुहरूको देशभित्रै गुणस्तरीय उत्पादन गर्ने एवम् रोजगारी प्रदान गर्नसक्ने उद्योगहरूको अझ विकास एवम् स्तरोन्नति गर्नु अपरिहार्य छ । यस्तो अवस्थामा आयात प्रतिस्थापन गर्नसक्नेमा लघु, घरेलु तथा साना उद्यमहरू अग्रपङ्क्तिमा रहेका छन् ।

तसर्थ लघु उद्यमको माध्यमद्वारा न्यून आय भएका गरिब परिवारहरूको आय वृद्धि गरी उनीहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने लक्ष्यका साथ संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रमको प्राविधिक सहयोगमा नेपाल सरकारले सन् १९९८ देखि नेपालका १० जिल्लाहरूबाट सुरु गरी हाल ७७ जिल्लमा पुऱ्याएको लघु उद्यम विकास कार्यक्रम जनताको आर्थिक सम्बृद्धिमा उपयोगी हुने बिगतका अनुभवले पुष्टी गरेको छ । हाल यस कार्यक्रमलाई अष्ट्रेलियन एडको सहयोग प्राप्त छ ।

श्रोत सम्भाव्यता अध्ययन, सामाजिक परिचालन, उद्यमशिलताको विकास, प्राविधिक सीप, लघु कर्जामापहुँच, बजारीकरण, उपयुक्त प्रविधि, वस्तु विविधीकरण, गुणस्तर नियन्त्रण एवं आवश्यक व्यावसायिक परामर्शजस्ता क्षेत्रहरु समेटिएको यस अवधारणालाई एकीकृत लघु उद्यम विकासको मोडेल (मेड मोडेल) भनिएको छ । यस कार्यक्रमको सफलता पश्चात नेपाल सरकारले गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) को रुपमा आ.व. २०६६/६७ देखि आन्तरिकीकरण गरी चालु आ.व. ०७४/७५ मा ७५ वटै जिल्लाका ५३७ स्थानिय तहमा कार्यक्रम संचालन भईरहेको छ । यसैअनुरुप तत्कालिन केही गाउँपालिका/गाविसहरुले गाउँ उद्यम विकास योजना तर्जुमा कार्यान्वयन कार्यविधि तथा सञ्चालन निर्देशिका, २०६७ अनुसार आफ्नो आवधिक गाउँ उद्यम विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइसकेका छन् ।

स्थानियस्तरमा स्थापना भै सञ्चालनमा रहेका लघु उद्यम तथा उद्यमीहरु सफल देखिएका, यसबाट स्थानियस्तरमा रोजगारीको अवसर श्रृजना भएको, स्थानिय स्रोत साधनको समुचित उपयोग भएको र गरीबी न्यूनीकरणमा सहयोगी रहेको हुँदा लघु उद्यम विकास मोडललाई स्थानिय निकायहरुले आन्तरिकरण गरिरहेका छन् । उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनबाट यस पद्धतिलाई अझ व्यावहारिक र नतिजामुखी गराई स्थानियस्तरमा थप रोजगारी र आम्दानी बृद्धि गर्ने विषयहरु जिल्लाको प्राथमिकतामा रहेका छन् । यसरी सिकिएको अनुभवलाई संस्थागत गरी स्थानिय विकास प्रक्रियाको मूल प्रवाहीकरणमा ल्याउन आवश्यक देखिएको छ । यसै अवधारणा बमोजिम स्थानियतहमा लघु, घरेलु तथा साना उद्यम विकास गर्न स्थानिय तहको अगुवाइमा उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्य प्रारम्भ भएको छ ।

लघु उद्यम विकासको अवधारणालाई आत्मसात गर्दै २०६६ स्याङ्जा जिल्लामा र २०७२ देखि हालसम्म गाउँ पालिकाको सबै वार्डमा यो कार्यक्रम सञ्चालन भैरहेको छ । हालसम्म यस आँधीखोला गाउँपालिकामा ५७ वटा उद्यम सिर्जना गरी ७३ जनालाई रोजगारी सिर्जना गर्न सफल भएको छ भने उद्यमीहरुले रु. १३,३४,००० लगानी गरी आर्थिक कारोवार सञ्चालन गरी रु. १५,५७,२०० बराबरको बार्षिक कारोवर गर्न सफल भएका छन् ।

४.२ उद्यम विकास सम्बन्धी मुख्य सिद्धान्त तथा अवधारणा :(Key Principles and Approaches):

नेपाल सरकारको चाहना बमोजिम विभिन्न विकास साझेदार संस्थाहरुको आर्थिक सहयोगमा संयुक्त राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम (युएनडिपि) को आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मेडेप) कार्यान्वयन भएको हो । सन् १९९८ मा शुरु भएको यो कार्यक्रमको प्रथम चरण सन् १९९८ -२००३ मा १० जिल्ला, दाश्रो चरण सन् २००४-२००८ मा २५ जिल्ला, तेश्रो चरण सन् २००८-२०१३ मा ३८ जिल्लामा संचालन भएको र चौथो चरण सन् २०१४- २०१८ मा मेडपा कार्यान्वयन हुने ७७ जिल्लामा मेडपाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग गर्ने रहेको छ । यसरी चौथो चरणसम्म आईपुग्दा विभिन्न दातृसंस्थाहरु जस्तै राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम (UNDP), बेलायत सरकारको अन्तर्राष्ट्रिय विकास विभाग (DFID), न्युजिल्याण्ड सरकार (NZAID) र अष्ट्रेलियन सरकारको अन्तर्राष्ट्रिय विकास संस्था (AusAID), क्यानडा सरकारको अन्तर्राष्ट्रिय विकास संस्था (CIDA) बाट प्राप्त सहयोग UNDP मार्फत परिचालन गरिएको छ । हाल चौथो चरणमा अष्ट्रेलियन सरकारको बैदेशिक मामिला तथा व्यापार विभाग (DFAT) बाट सहयोगा प्राप्त भएको छ र बिभिन्न ६ चरणको मोडल सफल देखिएको छ ।

यसरी स्थापित मोडललाई मेडेपबाट आन्तरिकिकरण गराउँदै मेडपाको ५ वर्षे रणनीतिक योजना (प्रथम) ले हासिल गरेका सफलतासंगै यसलाई निरन्तरता दिई आगामी ५ वर्ष भित्रमा देशका सबै स्थानीय तहमा कार्यान्वयन गर्नका लागि मेडपा ५ वर्षे रणनीतिक योजना (२०७५/७६- २०७९/८०) दोस्रो प्रस्ताव गरेको छ । मेडपा ५ वर्षे रणनीतिक योजना प्रथमको सिद्धान्त र अवधारणामा स्थापित यस दोस्रो रणनीतिक योजनाले करिब एक लाख लघु उद्यमी सिर्जना गर्ने, एक लाख पचास हजार लघु उद्यमीहरुको स्तरोन्नति गर्ने, अति गरिब परिबारका लागि १,१०० वटा साझा सुविधा केन्द्र स्थापना गर्ने, उद्यमीहरुको बजार सम्वन्ध विकास गर्ने तथा मेडपाका सरोकारवालाहरु विशेषगरी केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहका जनप्रतिनिधीहरु, कर्मचारीहरु, उद्यमी संघहरु, व्यवसाय सेवा प्रदायक संस्थाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्नुका साथै मेडपाका लागि तीनै तहमा संस्थागत क्षमता विकास गर्नु रहेको छ । यस रणनीतिक योजनाको कार्यान्वयनबाट कम्तीमा एक लाख पैतालिस हजार जनाले प्रत्यक्ष रोजगार पाउने तथा करिब ६५ हजार घर परिवार गरिबीको रेखा माथि आउने अनुमान गरिएको छ । यस योजना कार्यान्वयनका लागि कुल अनुमानित बजेट रु ११ अरव २ करोड ८० लाख छ जसको केहि अंश प्रदेश र स्थानीय तहबाट प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ । यसले निम्न सिध्दान्त तथा अवधारणहरु अंगिकार गरेको छ:

४.२.१ गरिबीको रेखामुनि रहेकालाई लक्षित गर्नु (Targeting People Living below Poverty Line) मेडपा एक लक्षित कार्यक्रम हो र यसले गरिबीको रेखामुनी रहेका वर्गको मागहरुलाई सम्बोधन गर्दछ । यस कार्यक्रमले अति विपन्न वर्ग, महिला, दलित, आदिवासी जनजातिलाई लक्ष गरी दुर्गम तथा

सेवाको पहुँच कम पुगेका क्षेत्रहरुमा उद्यम विकासका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दछ । मेडपाले नेपाल सरकारको गरिबी निवारण रणनीति अनुसार कार्यहरु गर्दै सिमान्तकृत तथा गरिबोन्मुख वर्गका लागि लक्षित कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्दछ । मेडपाले दिगो विकास लक्षको अति गरिबी र भोक निराकरण, महिला सशक्तिकरण, समावेशी विकास आदि क्षेत्रमा प्रत्यक्ष योगदानु पुरयाउँदछ । नेपाल सरकारको गरिबलाई पहिचान गर्ने विशेष अभियान अन्तर्गत गरिब परिचय-पत्र वितरण भएपछि मेडपाको लक्षित वर्ग पहिचान गर्न अझ सहज वातावरण बन्नेछ र यस कार्यक्रमका लक्षित वर्गहरुमा त्यस्ता परिचय- पत्र बाहकलाई समेट्न सकिनेछ ।

४.२.२ रोजगारी सिर्जनाः (Employment Generation)

मेडपाको एक प्रमुख उद्देश्य रोजगार सिर्जना गर्नु हो । ग्रामीण इलाकाहरुमा मूल्य अभिवृद्धिका लागि उच्च सम्भावना भएका लघु उद्यमहरुको प्रबर्द्धन गरेर मेडपाले स्वरोजगार लगायत बढ्दो मात्रामा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रोजगार सिर्जनामा जोड दिन्छ । क्षमता अनुसारको सिप तथा सो अनुसारको व्यवसाय शुरु गर्नमा सहयोग उपलब्ध गराउनमा यस कार्यक्रमले जोड दिएको छ ।

४.२.३ स्थानीय श्रोतहरुको उपयोग (Local Resource Utilization)

लघु उद्यममा आधारित वस्तु र सेवाहरुको विकास र प्रबर्द्धनका लागि बजारको माग र सम्भाव्य श्रोतहरुको पर्याप्त जानकारीका आधारमा स्थानीय तहहरुको छनौट गरी कार्यक्रमको शुरुवात गरिन्छ । उद्यमहरुको सफलता स्थानीय तुलनात्मक लाभलाई बढि भन्दा बढि उपयोग गर्न सक्ने समुदायको क्षमताका आधारमा निर्भर गर्दछ । स्थानीयस्तरमा उपलब्ध श्रोतहरुको पहिचान र विश्लेषण गहन रुपमा गरिन्छ । लघु उद्यमहरुको विकास र प्रबर्द्धनका लागि बजार अवसरहरुलाई दृष्टिगत गरी मागमा आधारित नाफायोग्य उद्यमहरुको छनौटमार्फत दिगो व्यवसायको लागि सुनिश्चित हुने लक्ष कार्यक्रमले लिएको छ । यसले स्थानीय श्रोतमा नकारात्मक असर पार्नेतर्फ ध्यान दिनुका साथै सहभागीहरु बिच समतामूलक लाभ वितरण गर्दछ ।

स्थानीय श्रोत साधनको उपलब्धता, कच्चा पदार्थ, श्रम र मानिसको परम्परागत सिप सबै स्थानमा एक नासको हुनु पर्छ भन्ने छैन । तसर्थ उद्यमी तथा उद्यमको छनौट गर्दा यस्ता विशिष्ट सम्भाव्यता र अवसरहरुमा पर्याप्त ध्यान पुरयाउनु पर्छ । ग्रामीण बजार केन्द (Rural Market Center) हरु ग्रामीण उद्यमीकरणका लागि परम्परागत सम्भाव्य उद्यमका क्षेत्रका रुपमा छनौट गरिन्छन् । जिल्लामा ग्रामीण उद्यमशीलता विकासका लागि यस्ता प्रयत्नहरुले हौसला प्रदान गर्नुका साथै लघु उद्यम विकासका गतिविधिमा प्रत्यक्ष सहयोग पुरयाउछन् । न्यून उपयोग गरिएका वा पूर्णरुपमा उपेक्षा गरिएका प्राकृतिक श्रोतहरुमा आधारित भएर उद्यम खोल्न प्रोत्साहन गर्नु यस कार्यक्रमको रणनीति हुनेछ । प्रतिस्पर्धात्मक र तुलनात्मक लाभ भएका अर्ध तयारी वा तयारी उत्पादनहरु बढाएर मूल्य अभिबृद्धिको अवधारणालाई व्यवहारमा उतार्न सकिन्छ । प्रयोग नआएका वा खेर गैरहेका प्राकृतिक श्रोतहरुको उपयोग बढाउँदा रोजगारी तथा आय आर्जनका अवसरहरु प्रवर्द्धन हुन पुग्दछन् । यसले स्थानीय तहहरुलाई स्थानीय श्रोतको उपयोग बढाई राजश्व वृद्धिमा पनि सहयोग पुग्न सक्दछ ।

४.२.४ समावेशीकरणः (Inclusion)

असन्तुलित भौगोलिक विकास, गहिरोरुपमा जरा गाडेर बसेको आर्थिक-सामाजिक असमानता, राजनीतिक रुपमा बहिष्करणमा परेका समुदायहरुको उत्थानका लागि सार्थक प्रयत्नहरु गरिरहनु पर्छ । मेडपाले नीतिगत, संस्थागत र कार्यक्रमको तहमा लैगिंक र समावेशीकरणको सिद्धान्त अवलम्बन गरेको छ । यस अन्तर्गत प्रत्यक्ष रुपमा लक्षित गरिएका समूहहरु महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुश्लिम, अपांगता भएका व्यक्तिहरु र अन्य पछि परेका विशेषत: विपन्न वर्ग पर्दछन् ।

४.२.५ साझेदारी/सहकार्यको अवधारणा (Collaborative Approach)

विभिन्न संघ संस्थाहरुले गरेको प्रयास तथा कार्यक्रमहरु विच अझ बढि प्रभावकारी प्रतिफल हाँसिल गर्न मेडपाले विभिन्न सरकारी तथा स्थानीय तहहरु, निजीक्षेत्र, सहकारी तथा समुदायमा आधारित संघसंस्था, लघु उद्यमी समूहहरुको संघ तथा नागरिक समाजसंग सहकार्य तथा समन्वय गरी कार्य गर्नेछ । उद्यम विकास गतिविधिहरुमा उद्योग मन्त्रालयले विभिन्न सम्वद्ध मन्त्रालय तथा द्विपक्षीय र बहुपक्षीय निकायहरुसँग समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्नेछ । श्रोत परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि पर्यटन, कृषि विकास,

पशुपन्छि, वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालयहरुबिच सहकार्यात्मक रणनीतिहरु अवलम्बन गरिनेछन् । प्रदेश तथा स्थानीय तहमा समेत लघु उद्यम विकासमा सहयोग गर्ने संस्थाहरुबिच प्रभावकारी सञ्जाल तयार गरिनेछ ।

४.२.६ सम्भाव्य बजार र मागका आधारमा निर्देशित अवधारणा (Need- Based, Market Potential and Demand- Driven Approach)

लघु उद्यमीहरुलाई बढी भन्दा बढी लाभ प्रदान गर्न मेडपाले उद्यम विकासका लागि उद्यमीहरुको माग, बजार सम्भाव्यता, कच्चा पदार्थमा आधारित रहेर निम्न तिन पक्षहरुलाई ध्यान दिएर कार्य गर्दछ :

मागमा आधारित रणनीति

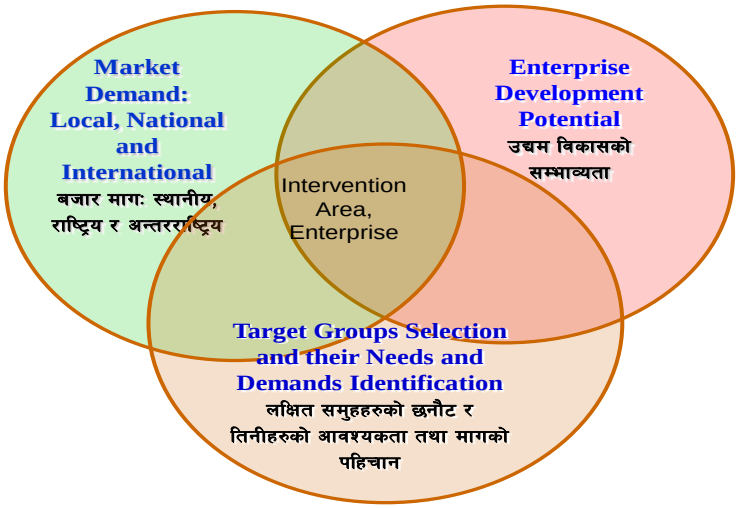

४.२.७ एकीकृत अवधारणा (Integrated Approach)

कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनको सुनिश्चितताका लागि एकीकृत अवधारणा अनुरुप कार्य गरिनेछ । यस अवधारणा अन्तर्गत विगतको अनुभवबाट प्रमाणित भैसकेका प्रकृयाहरु जस्तै सामाजिक परिचालन, उद्यमशीलता विकास, सिपमुलक तालिम, लघु वित्तमा पहुँच, उपयुक्त प्रविधि, बजारीकरण, व्यवसायिक परामर्श र लघु उद्यमको स्तरोन्नतिका साथै लघु उद्यम विकासका लागि नीतिगत वातावरण निर्माणमा निरन्तर जोड दिइनेछ । तलको चित्रमा देखाइएका चरणहरुको अनुसरणले लघु उद्यमहरुले ६ चरण पार गर्दै स्तरोन्नती गर्दछन् । एकीकृत अवधारणाका चरण निम्न अनुसार छन् ।

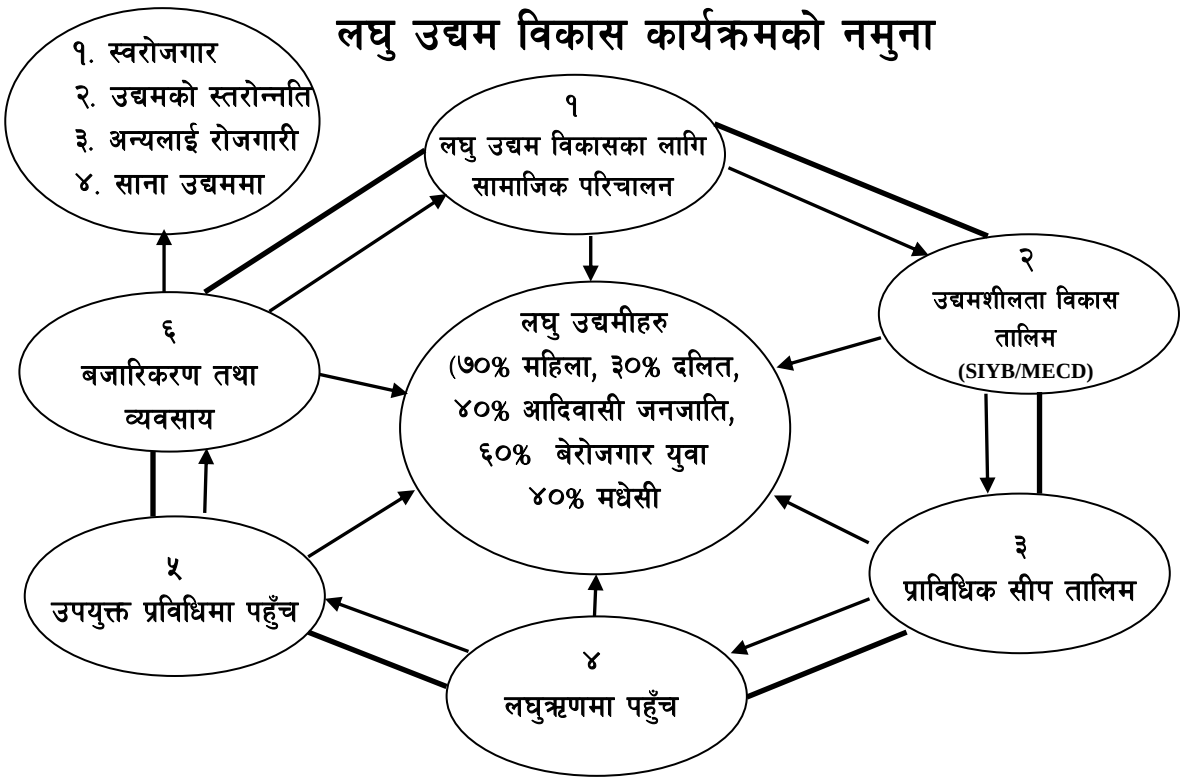

उद्यम विकास कार्यक्रममा लक्षित वर्गलाई तालिम मात्र दिइदैन, अन्त्यमा उनिहरुलाई नै उद्यमी बनाईन्छ र समुदाय/वस्तिहरूमा उद्यमशीलता संस्कारको विकास गर्दछ ।

४.२.८ क्षमता विकास (Capcity Development)

मानव पूँजी मेडपाको मुख्य चासो हो । यस कार्यक्रममा लघु उद्यमी तथा लघु उद्यम विकाससंग सम्बन्धित कार्यान्वयन गर्ने निकायहरुको क्षमता विकासमा ध्यान दिइनेछ । यसका लागि मेडपाले निम्न क्षेत्रहरुमा सरोकारवालाहरुको क्षमता अभिबृद्धि गर्नेछ :

क) लघु उद्यममा संलग्न बहुसरोकारवाला सहभागीहरुसँगै रहेर गर्ने नीति विकास र अनुगमन प्रकृया,

ख) राष्ट्रिय स्तरमा लघु उद्यम विकास र सरोकारवालाहरुबिच समन्वय र सहकार्य,

ग) उद्यम विकास सहजकर्ताहरु जस्ता स्थानीय दक्ष जनशक्ति पर्याप्त मात्रामा तयार गर्नका लागि सहकार्यका प्रयासहरु,

घ) लैगिंक एवं सामाजिक समावेशीमा आधारित नतीजामुखी कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन र मूल्याकंन,

ङ) एकीकृत गरिबोन्मुख र समावेशी लघु उद्यम रणनीतिको विकास,

च) गरिबमुखी सार्जजनिक निजी साझेदारी विकास, उपकरार र व्यवस्थापन,

छ) उद्यमीहरुको नेतृत्वदायी क्षमताको विकास,

ज) प्रदेश र स्थानीय तहमा क्षमता विकास,

झ) नयाँ उद्यम विकास सहजकर्ता तयार गर्ने /हायर गर्ने र गर्न सम्वन्धित संस्थाहरुसंग सहकार्य गर्ने ।

ञ) कार्यक्रमहरुलाई नयाँ राजनैतिक परिप्रेक्षमा सशक्त रुपमा कार्यान्वयन गर्न सम्बन्धित सबै सरोकारवाला जस्तै राजनैतिक नेतृत्व, सहजकर्ता, केन्द्र, प्रदेश तथा स्थानीय तहका सरकारी कर्मचारी, लघु उद्यमी महासंघ तथा जिल्ला संघहरु (MEGA, DMEGA, PMEGA, NMEFEN), व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरु (BDSPOs) को क्षमता बिकास गर्ने ।

मेडपाका गतिविधिहरु स्थानीय व्यवसायिक संस्था तथा संगठनहरुलाई प्रबर्द्धन गर्दै लघु उद्यम तथा रोजगारीका अवसरहरु प्रति केन्द्रित हुनेछन् । स्थानीय तहमा क्षमता विकासका लागि

(क) स्थानीय उद्यम विकास समिति सक्रिय हुनुका साथै यस समितिका सदस्यहरुले पारस्पारिक उत्तरदायित्व निर्वाह गर्नेछन् ।

(ख) गरिबोन्मुख तथा समावेशी लघु उद्यम विकास रणनीतिलाई प्रदेश तथा स्थानीय तहको सन्दर्भ र सम्भाव्यताका आधारमा विकास गरिनेछ ।

(ग) संस्थागत सिकाईका लागि लघु उद्यम विकास रणनीति, योजना तथा गतिविधिलाई अनुगमन तथा मूल्याकंनमा जोड दिइनेछ ।

(घ) लघु उद्यम विकासका लागि गरिबोन्मुख सार्वजनिक निजी साझेदारी, उपकरार र लगानीका गतिविधिहरुमा मार्गदर्शन र अनुगमन गरिनेछ ।

(ङ) लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण, समता र दिगो विकासमा जोड दिइनेछ ।

४.२.९ पारदर्शिता एवं जवाफदेहिता (Transparency and Accountablilty)

स्थानिय स्तरमा कार्यक्रमका प्राप्त उपलब्धिहरुलाई ध्यान दिएर दुर्गम क्षेत्रमा पुगी कार्यहरु गर्ने सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुका साथै सबै सरोकारवालाहरुबिच समन्वय, निर्णय गर्ने प्रकृया, बजेट, सञ्चालन र यसका नीतिगत पक्षहरुमा मेडपालै पारदर्शिता कायम गर्नेछ । पारदर्शिताका लागि कार्यक्रम तर्जुमा देखि कार्यान्वयन र मूल्याकंनसम्मका हरेक चरणमा सक्रिया र अर्थपूर्ण सहभागितामा जोड दिइनेछ । आपसी

छलफल तथा अन्तरक्रियालाई घनिभुत बनाउँदै जाँदा कार्यक्रममा जवाफदेहिता पनि स्थापित हुनेछ । सरोकार पक्षहरु मुलतः स्थानिय तहको वस्तीस्तरदेखिका वर्गहरुको सहभागिताले योजना तर्जुमा प्रकृयालाई लक्षित वर्गसम्मको पहुँचमा पुरयाउनेछ ।

४.२.१० गरिबोन्मुख सार्वजनिक निजी साझेदारी (Pro-Poor Public Private Partnership - 5 Ps)

उद्यम सिर्जना र उद्यमशीलता विकास भन्नाले केवल रोजगार प्रबर्द्धन र गरिबी निवारणका रणनीतिहरुमात्र नभएर निजी क्षेत्रको विकासलाई समेत बुझ्नु पर्दछ । विविध क्रियाकलापहरुको दिगो विकास मार्फत गरिबी निवारण र निजी क्षेत्रसितको समन्वयलाई प्रबर्द्धन गर्न भरपर्दो र दिगो प्रयार हुन अति आवश्यक छ । यसले पुन : खरिदको सुनिश्चितता (Buy back guarantee) गर्ने व्यवस्थाका लागि उपयुक्त संरचना प्रदान गर्नेछ । अग्र-पृष्ठ सम्बन्ध र संलग्नता बढाउँदा उच्च मूल्य श्रंखलाका गतिविधिहरु बृद्धि हुदै जानेछन् । निजी क्षेत्रसँगको सम्बन्ध बृद्धिले बजारीकरण तथा वित्तिय सुविधासँगको पहुँचमा समेत सुधार हुने अपेक्षा गर्न सकिन्छ । उपकरार नीतिले लघु उद्यम र ठूला उद्योगबिच व्यापारिक गतिविधि र सम्बन्धलाई थप मजबुत बनाउन योगदान गर्नेछ ।

मेडपालाई गरिब तथा बहिष्कृतहरुको पहुँच बृद्धि गर्दै सार्वजनिक निजी साझेदारीमार्फत गरिबी घटाउने कार्यक्रमका रुपमा परिभाषित गरिएको छ । लघु उद्यम स्थापना, सञ्चालन र स्तरोन्नती गरेर त्यस्ता वर्गको उत्थानमा जुट्नु नै मेडपाको उद्देश्य हो । यसका लागि सामुदायिक संगठन तथा नागरिक समाजका संस्थाहरुको सिप तथा दक्षतालाई कार्यक्रममा उपयोग गर्न निरन्तर र दिगो सहकार्यलाई प्रबर्द्धन गर्दै लगिनेछ । यस्तो सहकार्यले नै सरकारी संयन्त्र तथा निजी क्षेत्रसँगको साझेदारीलाई मूर्तरुप दिनेछ । यसरी सरकारी संयन्त्र तथा निजी क्षेत्र दुबैले गरिबी न्यूनीकरण गर्ने प्रयत्नमा आइपर्ने जोखिमहरु वहन गर्दै जानेछन् ।

४.२.११ वातारणीय दिगोपन (Environmental Sustainability)

भौतिक वातावरण, जलवायु परिवर्तन सार्वजनिक स्वास्थ तथा संस्कृतिमाथि नकारात्मक प्रभाव पार्ने लघु उद्यमहरुलाई मेडपाले प्रबर्द्धन गर्दैन । व्यवसायका बिभिन्न पक्षले वातावरणमा प्रतिकुल प्रभाव पार्न सक्छन, जसलाई अगाडि नै सम्बोधन गर्न आवश्यक छ । लघु उद्यम विकासको उद्देश्य नै जीविकोपार्जनमा सुधार गर्नु रहेकोले वातावरणमा पार्ने दुष्प्रभावहरुलाई नकार्न नसक्ने उद्यमहरुलाई मेडपाले सहयोग गर्ने छैन । लघु उद्यम विकासले वस्तुतः व्यवसायिक अवसरहरुलाई समेट्न सक्नु पर्दछ, जुन हरित अर्थतन्त्र (Green Economy) ले प्रदान गर्दछ । यसका केही उदाहरणहरुमा प्रागांरिक खेती, पुनः नवीकरणीय उर्जा र श्रोतको प्रयोग, उर्जा क्षमता प्रबर्द्धन गरेर प्रविधिको प्रयोग र हस्तान्तरण (जस्तै सुधारिएको चुलो) आदि छन् । मुलुकमा प्राकृतिक श्रोतहरु जस्तैः जलश्रोत, कृषि उत्पादन तथा वनजन्य उत्पादनमा वातावरण तथा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरु देखिन थालेका छन् । ग्रामीण उद्यमीहरुले वातावरणीय परिवर्तनका यस्ता प्रभावहरुमा क्षति र जोखिम बढ्दै गैरहेको कुरालाई अनुभूत गरिसकेका छन् । प्राकृतिक श्रोतमा आधारित लघु उद्यमलाई यस्तो वातावरणीय दुष्प्रभावबाट जोगाउँदै व्यवसायलाई दिगो बनाउने उपायहरुको खोजी गर्नु आवश्यक भैसकेको छ ।

४.२.१२ उद्यमहरुको दिगोपन (Sustainbiltiy of Enterprises)

उद्यमीहरु आफैमा बाँच्न सक्ने बनाउनुका साथै उनीहरुको स्तरोन्नती गर्नु मेडपाको विशिष्ट लक्ष्य हो । लघु उद्यहरुको गतिशिल परिवर्तन (Dynamic Progression) लाई ध्यान दिएर कार्यक्रमका गतिविधिहरु सञ्चालन गरिनेछन् । सामान्यतः ३-४ वर्ष सम्मको चरणमा सहयोग गरी परिपक्वतातर्फ अघि बढ्ने लघु उद्यमलाई सहयोगको मात्रा घटाइँदै लगिनेछ । अध्ययनहरुले पनि यस्तो सहयोग कम्तिमा ३ बर्ष हुनु पर्ने औंल्याइएको छ । सबै उद्यमीहरु प्राकृतिकरुपमा स्वतः सफल हुन्छन् भन्ने नभए जस्तै सबै असफल बन्छन् भन्ने निष्कर्ष पनि निकाल्नु हुँदैन । राम्ररी ध्यान पुरयाएर खोलिएको उद्यमीको उद्योगले सार्थक आम्दानी दिन सक्छ तर निश्चित समयको लागि विभिन्न चरणमा चाहिने निरन्तर सहयोग भने जरुरी छ ।

समूहमा आधारित उद्यम विकासका मोडेलहरुले राम्रो कार्य गरिरहेको र सदस्यहरुलाई समेत सशक्त बनाइरहेको पर्याप्त उदाहरण छन् । यद्यपि समूहको गतिशिलता सधैंभरी एकनास रहँदैन । खासगरी जब व्यवसाय परिवर्तन हुन्छ वा बढि बिक्रियोग्य श्रोत उपलब्ध हुन्छ वा औपचारिक संगठनात्मक ढाँचा तर्फ अग्रसर हुन्छन्, यस्तो अवस्थामा उनीहरुको आवश्यकता पहिचान गर्दै संगठनात्मक विकासका सहयोगहरु प्रदान गरिरहनु पर्छ । उद्यम विकासको विभिन्न चरणमा विभिन्न प्रकारका सहयोगहरु निरन्तर गरिरहनु पर्छ । संगठनात्मक विकासको जीवन चक्रका दृष्टिकोणबाट हुने आरोह अवरोह तथा परिवर्तनको यस वास्तविकतालाई कार्यक्रमले आत्मसात गर्नेछ । व्यवसायिक योजनाहरुको वार्षिक समिक्षाले उद्यमीको सुधार र दिगोपनामा सहयोग पुरयाउनेछ । नयाँ उपयुक्त प्रविधि र औजारहरु प्रयोग गर्न वा समसामयिक बनाउन आवश्यक ध्यान पुरयाइनेछ ।

४.२.१३ व्यवसाय विकास सेवाको दिगोपन (Sustanabilty in Business Development Service Providers)

मेडपाले लघु उद्यमीहरुको मागको आधारमा सेवा प्रदान गर्न प्रदेश तथा स्थानिय तहमा लघु उद्यमको विकासका लागि एक व्यवसाय विकास सेवा केन्द्र प्रबर्द्धन गर्ने लक्ष्य लिएको छ । यस्ता सेवाहरुमा सहुलियत दिइने, शुल्कमा आधारित वा दुवै मिश्रित समेत हुनेछन् । लघु उद्यमी समूह वा लघु उद्यमी समूह संघमार्फत मागमा आधारित विकेन्द्रित व्यवसायिक विकास सेवाको व्यवस्थाका लागि मेडपा दुरदृष्टि अन्तर्गत निम्न विशेषताहरु समावेश छन् : क) लघु उद्यमी समूह वा संघले तयार पारेका क्षमता विकास सम्बन्धी योजनाहरुमा लगानी वा सहुलियत प्रदान गर्न बजेटको केही अंश छुटयाइएको हुन्छ । ख) स्थानिय तह उद्यम विकास समितिले व्यवसाय विकास सेवासंग सम्बन्धित आवश्यक सेवा प्राप्त गर्नका लागि गैर सरकारी/निजी संस्थाहरुबाट आवश्यकता अनुसार खरिद गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउनेछ । यसको लागि स्थानिय तह खरिद संरचना बनाउने रणनीति लिएको छ । ग) लघु उद्यमी, लघु उद्यमी समूह वा संघहरुले व्यवसाय विकास सेवा समयको अन्तरालमा सशुल्क प्राप्त गर्नुपर्नेछ । यही नै दिगोपनाको आधार हो ।

४.२.१४ उद्यमीको संस्थाहरुको दिगोपन (Sustaiability of Entrerrenerus' Associations)

लघु उद्यमीहरुले संकलन गरेको सदस्यता शुल्क, नाफाबाट सामान्य योगदान, स्थानिय श्रोत योजना मार्फत छुट्याइएको निश्चित अंश जस्ता श्रोतहरुको संकलन गर्न सक्ने क्षमताका आधारमा उद्यमीहरुको संगठनको

दिगोपन निर्भर गर्दछ । उद्यमीका संगठनको भूमिका लघु उद्यम विकासका लागि मूलतः नेतृत्व विकास, उद्यमीहरुको बजार संजाल विस्तार, सुशासन र नीतिगत बहस जस्ता पक्षहरुमा केन्द्रित हुन आवश्यक छ ।

४.२.१५ नतीजामुखी उपकरार (Results-based Sub-Contracting)

नतीजामुखी उपकरार माध्यमबाट मेडपा कार्यक्रम अन्तर्गत लघु उद्यमी सिर्जना तथा स्तरोन्नतीका कार्यक्रमहरु गरिनेछ । नतीजामुखी उपकरारको मुख्य विशेषता भनेको उपकरार गर्ने संस्थालाई अगाडी नै तोकिएको परिणाम अनुसार उपलब्धि भए नभएको भनी तेश्रो पक्षले लक्ष अनुसार उपलब्धिका बारेमा प्रमाणित गरेका आधारमा मात्र गरिने भुक्तानी हो । स्वास्थय, खानेपानी तथा सरसफाई, कृषि विस्तार सेवा र सिप रोजगारीका क्षेत्रहरुमा नेपाल लगायत विभिन्न देशका अनुभवहरुले नतीजामुखी उपकरारका फाइदाहरुलाई उल्लेख गरेका छन् । यसका फाइदालाई यसरी उल्लेख गर्न सकिन्छ : (क) यसले उपभोक्ता र संस्था दुवैमा लाग्ने लागत खर्चमा ठूलो बचत गर्दछ, (ख) दक्षता र उपलब्धिका दृष्टिबाट प्रदान गर्ने सेवामा मुल्य अभिवृद्धि गर्दछ उदाहरणका लागि पारिश्रमिकलाई सोझै उपलब्धिसंग गाँसिएको हुन्छ, कर्मचारीहरु परिणाम निकाल्न बढि समर्पित हुन्छन्), (ग) यसले दिगो विकासका लागि पूर्व शर्त तैयार गर्दछ र (घ) यसले भ्रष्टाचार र अव्यवस्थालाई न्यूनीकरण गर्दछ ।

४.३ आगामी ५ बर्षको को परिकल्पना (Vision):

यस आँधीखोला गाउँपालिकामा उपलब्ध स्रोत साधन, जनशक्ति, सीप र पर्यटकीय संभावनाका अवसरहरु, प्रतिस्पर्धात्मक लाभका क्षेत्रहरु र बढ्दो बजारीकरणको अवसरबाट लक्षित वर्गले प्रतिपर्धात्मक लाभ प्राप्त गरी जिवीकोपार्जन तथा आर्थिक समृद्धिमा गुणात्मक सुधार ल्याउन सबै पक्षको सहमती र प्रतिबद्धताका साथ उद्यम विकासको क्षेत्रमा निम्न अनुसार आँधीखोला गाउँपालिकाको दीर्घकालीन सोच निर्धारण गरिएको छ:

“स्थानिय श्रोत, साधन र सीपको उपयोग बाट उद्यम र रोजगारीमा बृद्धि,
आँधीखोला गाउँपालिकाका जनताको सुशासन सहितको समृद्धि”

४.३.१. दीर्घकालीन सोच (परिकल्पना) पुरा गर्ने रणनीति :

- सामाजिक सामावेशीकरणलाई केन्द्रित गरी लघु, घरेलु तथा साना उद्योग मार्फत् गरिबी न्यूनीकरण गर्ने ।
- गरिबी निवारणको लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको सफल र बलियो अवधारणालाई सबै वडाहरुमा अवलम्वन गर्ने ।
- गाउँपालिका तहमा उद्यम विकासका लागी विभिन्न निकायबाट लगानी गरिने श्रोत तथा प्रदान गरिने सेवालाई एकीकृत ढङ्गले परिचालन गर्न बार्षिक संयुक्त कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- लघु वित्त र अन्य आर्थिक सेवा सर्वसुलभ ब्याजदरमा साना तथा लघु उद्यमीको पहूँचमा पुऱ्याउने ।
- सरकारी तथा संगठित संस्थाहरुले १५ प्रतिशतसम्म महँगो भएतापनि स्थानिय उत्पादनको उपयोगलाई प्राथमिकता दिन पैरवि गर्ने ।
- सीप विकास तालिम दिदा सहभागीहरुलाई प्रतिस्पर्धी बन्न सक्नेगरी पुग्दो सीप दिइने छ ।

- जिल्ला तथा नगरको पहिचान बोकेका तथा हाल लोपोन्मुख अवस्थामा रहेका बिशेष सीपमा आधारित उद्यमहरु (फलामे खुकुरी चुलेसी जस्ता बस्तुहरु) को पुनस्थापना गरी सम्मानित पेशाको रुपमा स्थापित गर्न जोड दिइने छ ।
- अब उप्रान्त यो योजनाको अवधिसम्मका लागि पारदर्शी हुनेगरी यस गाउँपालिकाको अगुवाइमा सेवा प्रदायक छनौट गरिने छ ।
- मेड्पा मोडेललाई लक्षित समूह अनुकुलन गर्ने ।
- "लक्षित वर्गका सबै उद्यममा सरिक, कोही पनि नरहुन गरिव" भन्ने नाराका साथ उद्यम विकासका कृयाकलापहरुलाई केन्द्रित गर्ने ।
- वैदेशिकरोजगारबाट प्राप्त विप्रेषणको उपयोगद्वारा आयातलाई प्रतिस्थापन हुने गरी उद्यम व्यवसाय परिचालन गर्न उत्प्रेरित गर्ने ।
- लक्षित वर्गको एक घर एक उद्यम सहितको व्यवसायिक रोजगारमूलक अवस्थाको सिर्जना गर्ने ।
- गाउँपालिकाले फलफुल तथा तरकारीमा प्रयोग हुने बिषादीलाई निरुत्साहित तथा नियन्त्रण गर्न अर्ग्यानिक उत्पादनका उत्पादकहरुलाई बिशेष सुबिधा दिईने छ ।
- लघु तथा साना उद्यमहरुबाट हुने ध्वनी तथा वायु प्रदुषणबाट नागरिकको स्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर हुन नदिन त्यस्ता प्रदुषण गर्ने खालका उद्यमहरुलाई ब्यवस्थित गर्न औद्योगिक ग्रामको अवधारणालाई दीर्घकालमा कार्यान्वयनमा ल्याईने छ ।
- यस गाउँपालिकाको वडागत देहाय बमोजिम पकेट क्षेत्रका लक्ष्यलाइ बिशेष सुबिधा तथा प्राथमिकता सहित कार्यान्वयनमा ल्याईने छ । ति :

वडा	**पकेट क्षेत्र**	**गा.पा.को तर्फबाट पाइने सेवा,सुबिधा**
१	पर्यटन,वन, बाखापालन	आबश्यक पूर्बाधारको बिकास, तालिम,
२	फलफूल, पर्यटन,माहुरी	प्राबिधिक , तालिम
३	कफी खेती, बाखापालन,माहुरी	प्राबिधिक , प्राबिधि, तालिम ,
४	पर्यटन, तरकारी खेती,भैंसीपालन	प्राबिधिक , तालिम , सिंचाईं
५	कुखुरा, बाखापालन, तरकारी खेती	प्राबिधिक , तालिम, सिंचाईं तथा बित्तीय पहुँचमा सहजिकरण
६	फलफूल र तरकारी खेती	उन्नत बिरुवा, बिउबीजन प्रदान, प्राबिधिक , तालिम , सिंचाईंमा प्राथमिकता सहितको सेवा,सुबिधा

गरीबकालागि पूर्ण उद्यमशीलता विकासको प्याकेज :

- उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन
- उद्यमशीलता क्षमता विकास
- प्राविधिक सीप विकास विभिन्न किसिमका सीप प्रदान गर्ने
- लघु वित्त सुविधामा पहुँच बृद्धि गर्ने
- उपयुक्त प्रविधिको पहुँचमा बृद्धि गर्ने
- व्यवसाय विकास परामर्श सेवा प्रदान

अति गरीबकालागि माथिका सबै सेवाका अलावा तपशीलका सबै:

- समूहमा सञ्चालित हुने उद्यमका लागि साझा सुविधा केन्द्रमार्फत् लगानी हुने, ऋण पाउन नसक्नेलाई ऋण पाउन योग्य वनाउने ।
- समूह गठन भैसकेपछि सहकारी अथवा निजी साझेदारी संस्था दर्ता गर्ने ।
- साझा सुविधा केन्द्रमा लगानी भएको रकम सदस्यहरुलाई शेयरमा परिणत गर्ने
- साझा सुविधा केन्द्र सहकारी वा निजी संस्थालाई हस्तान्तरण गर्ने ।

४.४ आगामी ५ बर्षको लक्ष्य (Goal):

यस गाउँपालिकाको लघुउद्यम बिकास योजनाको मूल लक्ष्य भनेको गाउँपालिका क्षेत्रमा छरिएर रहेका श्रोत तथा सीपमा आधारित लघु तथा घरेलु उद्यमहरुको स्थापना तथा विकास गरी थप ४१५७ .लक्षित समूहका परिवारको आयस्तरमा सुधार ल्याई जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने हो:

लक्षका सूचकहरु:

- योजनाको अन्त्य सम्ममा नयाँ उद्यम स्थापना गर्ने उद्यमीमध्ये ७० प्रतिशत उद्यमीको आयमा कम्तिमा पनि ६० प्रतिशतले बृद्धि भएको हुनेछ ।
- लघु उद्यममा रोजगारी पाउने मध्ये कम्तिमा पनि ६५ प्रतिशतको आयमा ६० प्रतिशतले बृद्धि भएको हुनेछ ।
- स्तरोन्नतीको सेवा पाएका मध्ये कम्तिमा पनि १५ प्रतिशत लघु उद्यमहरु साना उद्यममा परिणत भएका हुनेछन् ।

आगामी ५ बर्षको उद्देश्य (Objective):

लक्षित वर्गको जनताको समृद्धिका लागि आँधीखोला गाउँपालिकामा छरिएर रहेका परम्परागत सीप, शिल्पीहरु तथा स्रोत साधनको पहिचान गरी लघु घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना तथा स्तरोन्नती गरी थप रोजगारीको श्रृजना गरी बिपन्न वर्गका समुदायका मानिसको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।

४.६ आगामी ५बर्षमा निकाल्नै पर्ने नतीजाहरुको बिस्तृत योजनाः

४.६.१ उद्यम र रोजगारी श्रृजना तथा लगानी र आय बृद्धि योजना :

टेवल ११: उद्यम स्थापना, रोजगारी श्रृजना, लगानी तथा आय बृद्धि

वडा	श्रृजना गर्न सकिने संभाब्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	व्यवसायिक फलफूल खेती, जुस बनाउने, बीउ संकलन र बिक्री	४५	८	५	९	९	१४	४५
	व्यवसायिक तरकारी खेती	७०	१३	८	१४	१४	२१	७०
	कफी खेतीको व्यवसायिकता बाट प्रशोधन ,बिक्री,आम्दानी	१५	२	३	३	३	४	१५
	धान,गहुँ प्रशोधन उद्योग	३०	५	६	६	६	७	३०
	व्यवसायिक भेडा पालन, मासु,उन उत्पादन	२०	३	४	४	४	५	२०
	व्यवसायिक भैसी पालन, डेरी स्थापना	४५	८	९	९	९	१०	४५
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, मासु उत्पादन	४५	६	७	८	९	१५	४५
	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन	८	१	१	१	२	३	८
	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु उत्पादन, पाठापाठी बिक्री	२०	३	४	४	४	५	२०

	काठ फर्निचर	४	१	१	१	१	०	४
	ढुगां खानी,क्रसर	५	१	१	१	१	१	५
	बाँस,निगाँलो जन्य फर्निचर	८	१	१	२	३	१	८
	तामा खानी	१०	१	२	२	२	३	१०
	आधुनिक आरनमा स्तरोन्नति गरी व्यवसायिक बनाउने	५	१	१	१	१	१	५
	बायरिङ र पलम्बीङ तालिम स्वोराजगार	१५	२	३	३	३	४	१५
	सिलाइ कटाई एडभान्स तालिम टेलरिङ्ग व्यवसाय	५	२	२	१	०	०	५
	सिकर्मी, डकर्मी एडभान्स तालिम, स्वोराजगार	२०	४	४	४	४	४	२०
	अगरबत्ति उद्योग	५	१	०	२	२	०	५
	ताल,गुम्बा मन्दीर सुधारबाट पर्यटकिय स्थलको रुपमा बिकास गर्ने र पुष्प वयवसाय, पूजा सामाग्री पसल, होटलको स्थापना	१२	१	१	३	५	२	१२
	जम्मा	**३८७**	**६४**	**६३**	**७८**	**८२**	**१००**	**३८७**
२	अन्न बालीको पिठो बनाउने र बिक्री,	३०	५	६	६	६	७	३०
	व्यवसायिक च्याउ, तरकारी खेति	७०	१३	७	१४	१५	२१	७०
	व्यवसायिक माछा पालन	८	२	२	१	१	२	८

	व्यवसायिक मसला बाली उत्पादन, प्रशोधन, प्याकेजिङ्ग, लेवलिङ्ग	३०	५	६	६	६	७	३०
	व्यवसायिक फलफूल खेति	४५	७	८	९	१०	११	४५
	व्यवसायिक माहुरी पालन मह उत्पादन र बिक्री	३५	७	७	७	७	७	३५
	व्यासायिक गाई,भैसी पालन, दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	४५	८	९	९	९	१०	४५
	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन	४०	७	८	८	८	९	४०
	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन, खसीबोका निर्यात	४५	९	९	९	९	९	४५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु उत्पादन, पाठापाठी बिक्री	१५	२	३	३	३	४	१५
	अम्लीसो प्रशोधन, बिक्री	६	१	१	१	१	२	६
	काठ फर्निचर	५	१	१	१	१	१	५
	बास र निगाँलो प्रशोधन, फर्निचर	१२	१	२	२	२	५	१२
	बन नर्सरी र बिक्री	३	१	१	१	०	०	३
	ढुगा,गीढटी,बालुबा प्रशोधन, बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०

	सिकर्मी,डकमौ तालिम, स्वारोजगार बनाउने	२५	३	४	५	६	७	२५
	ब्युटी पार्लर,सैलुन	६	२	१	१	१	१	६
	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम, स्वारोजगार बनाउने	८	१	१	३	३	०	८
	सिलाइ कटाई एडभान्स तालिम, टेलरिङ्ग व्यवसाय	८	१	१	१	३	२	८
	बुनाइको एडभान्स तालिम, बुनाइ व्यवसाय	४	१	१	१	१	०	४
	परम्परागत आरनहरुको स्तरोन्नति, आधुनिक भाँडाकुडा, खुकुरी, आँसी, खुर्पा बनाउने व्यवसाय संचालन	५	१	१	१	१	१	५
	वाडका गुम्बा, मठ मन्दीर, होम स्टे, दृश्यावलोकन, झरना, पद मार्ग अन्धा अन्धी धार्मीक स्थलहरुको सुधारबाट पुष्प वयवसाय, पूजा सामाग्री पसल, होटल व्यवसाय संचालन	१८	५	३	३	३	४	१८
	जम्मा	**४७३**	**८५**	**८४**	**९४**	**९८**	**११२**	**४७३**
३	बिउ र अन्न बालीको पिठो बनाउने र बिक्री,	३५	६	७	७	८	७	३५
	दलहन प्रशोधन	२५	४	५	५	५	६	२५
	व्यवसायिक तरकारी खेति	७०	१३	१४	१४	१४	१५	७०

	व्यवसायिक अदुबा,हलेदो ,लसुन खेति	४५	८	९	९	९	१०	४५
	व्यवसायिक फलफूल खेति	४०	७	८	८	९	८	४०
	माछा उत्पादन	५	१	१	१	१	१	५
	व्यासायिक पशु पालन, दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	४५	८	९	९	९	१०	४५
	व्यासायिक बाखा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	४५	९	९	९	९	९	४५
	कुखुरा पालन(लोकल समेत)	४५	७	८	८	९	१३	४५
	फर्निचर(काठ,बासँ)	६	२	१	१	१	१	६
	ढुगा,गीढटी,बालुबा प्रशोधन, बिक्री	८	१	१	२	२	२	८
	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन व्यवसाय संचालन	४	१	१	१	१	०	४
	सिलाइ,कटाइ ,होजयारी तालिम र होजयारी सामानको व्यासायिक उत्पालन	११	२	२	२	२	३	११
	बायरिङ र पलम्बीङ तालिम स्वोराजगार	२०	३	४	४	४	५	२०
	एग्रोभेट पसल संचालन	३	१	१	१	०	०	३
	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम, स्वारोजगार बनाउने	८	२	२	२	२	०	८

	परम्परागत आरनहरुको स्तरोन्नति, आधुनिक भाँडाकुडा, खुकुरी, आँसी, खुर्पा बनाउने व्यवसाय संचालन	४	१	२	१	०	०	४
	सिकर्मी, डकर्मीको एडभान्स तालिम	२५	४	५	८	४	४	२५
	वडाका मठ, मन्दीरको सुधारबाट धार्मिक पर्यटकिय स्थल सुधारबाट पुष्प ब्यवसाय, पूजा सामाग्री पसल, होटल व्यवसाय संचालन	१५	३	३	३	३	३	१५
	जम्मा	**४५९**	**८३**	**९२**	**९५**	**९२**	**९७**	**४५९**
४	व्यवसायिक ताजा तरकारी उत्पादन व्यवसाय	७०	१२	८	१४	१५	२१	७०
	व्यवसायिक अदुबा,हलेदो ,लसुन खेति	४०	७	८	८	८	९	४०
	व्यवसायिक फलफूल खेति	४५	९	९	९	९	९	४५
	कफी खेतीको व्यवसायिकता बाट प्रशोधन ,बिक्री,आम्दानी	२०	२	३	४	५	६	२०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	२५	४	५	५	५	६	२५
	माछा उत्पादन	६	१	१	१	१	२	६
	व्यासायिक पशु पालन, दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	४५	८	८	९	१०	१०	४५

	व्यासायिक बाखा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	४५	८	९	९	९	१०	४५
	व्यासायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	४५	४	९	९	१२	११	४५
	जडीबुटी संकलन व्यवसाय संचालन	४	१	१	१	१	०	४
	फर्निचर(काठ,बास र निगालो) व्यवसाय	६	२	१	१	१	१	६
	लप्सीको अचारबनाउने	७	१	१	१	२	२	७
	डाले घास नर्सरी व्यवसाय	३	१	१	१	०	०	३
	ढुगा, खानी,बालुबाबाट टायल,ब्लक,क्रसर व्यवसाय संचालन	८	२	२	२	२	०	८
	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम, स्वारोजगार बनाउने	१२	२	२	२	३	३	१२
	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन व्यवसाय संचालन	३	०	१	१	१	०	३
	सिलाइ कटाई,बुनाइ (ढाका,होजियारी) , गारमेन्ट, एडभान्स तालिम, टेलरिङ्ग व्यवसाय	१४	२	३	२	३	४	१४
	आरन,ग्ील व्यवसायिक व्यवसाय	३	१	०	१	०	१	३

	दालमोठ,चाउमिन बनाउने व्यवसाय	६	१	१	१	१	२	६
	एडभान्स होटेल तालिम	४	२	२	०	०	०	४
	प्लम्बिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	१५	३	३	३	३	३	१५
	हाउस वाइरिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	१५	२	३	३	३	४	१५
	मैनबत्ती,अगरबत्ती बनाउने	८	२	२	२	२	०	८
	सिकर्मी, डकर्मीको एडभान्स तालिम	२५	५	५	५	५	५	२५
	वाडका मठ मन्दीर, होम स्टे, दृश्यावलोकन, पंचे र नौमती बाजाको संरक्षण तथा अन्धा अन्धी धार्मीक स्थलहरुको सुधारबाट पुष्प वयवसाय, पूजा सामाग्री पसल, होटल व्यवसाय संचालन	१४	१	१	५	३	४	१४
	जम्मा	**४८८**	**८३**	**८९**	**९९**	**१०४**	**११३**	**४८८**
५	खाद्यान्न बालीको व्यवसायिक बीउ उत्पादन, प्याकेजिङ्ग र बिक्री	३०	५	७	६	६	६	३०
	ताजा तरकारी उत्पादन	७०	४	१४	१४	१९	१९	७०
	अम्बा,सुन्तला,केरा, निबुवा,कागती उत्पादन	४०	५	७	९	१०	९	४०

	व्यवसायिक माहुरी पालन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	२५	३	४	५	६	७	२५
	माछा उत्पादन	६	२	१	१	१	१	६
	कफी खेतीको व्यवसायिकता बाट प्रशोधन ,बिक्री,आम्दानी	२०	४	४	४	४	४	२०
	व्यवसायिक माहुरी व्यवसाय	३५	५	६	७	८	९	३५
	व्यासायिक बाखा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	४५	८	७	९	११	१०	४५
	व्यासायिक पशु पालन, दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	४५	७	८	९	१०	११	४५
	व्यासायिक कुखुरा परेवा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	४५	९	४	९	११	१२	४५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु उत्पादन, पाठापाठी बिक्री	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक भेडा पालन, मासु उत्पादन, पाठापाठी बिक्री	१०	१	२	२	२	३	१०
	अम्लीसो प्रशोधन, बिक्री	४	१	१	१	१	०	४
	काठ फर्निचर,टपरी,दुना	७	१	१	२	१	२	७
	बास र निगाँलो प्रशोधन, फर्निचर	१५	२	३	३	३	४	१५

	कुरिलो उत्पादन, प्रशोधन, बिक्री	५	१	१	१	१	१	५
	लप्सी संकलन, प्रशोधन, बिक्री	५	२	२	१	०	०	५
	ढुगा,गीढटी,बालुबा प्रशोधन, बिक्री	८	१	२	३	१	१	८
	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम, स्वारोजगार बनाउने	७	२	१	१	१	२	७
	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन व्यवसाय संचालन	३	१	१	१	०	०	३
	सिलाइ कटाई,बुनाइ (ढाका,होजियारी) , गारमेन्ट, एडभान्स तालिम, टेलरिङ्ग व्यवसाय	१२	२	२	१	३	४	१२
	आरन,ग्ील व्यवसायिक व्यवसाय	४	२	०	२	०	०	४
	सिकर्मी, डकर्मीको एडभान्स तालिम	२०	३	४	२	४	७	२०
	हाउस वाइरिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	१०	२	२	२	२	२	१०
	प्लम्बिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	१०	२	२	२	२	२	१०
	जुत्ता बनाउने,सिलाउने	३	१	१	१	०	०	३

	वडाका मठ, मन्दीर(जुग्ले गणेश), भालु पहाड,सेती खोला,थुम्का डाँडाको सुधारबाट धार्मिक पर्यटकिय स्थलको बिकासबाट पुष्प व्यवसाय, पूजा सामाग्री पसल, होटल व्यवसाय संचालन	१०	१	१	०	५	३	१०
	जम्मा	**५०९**	**७९**	**९१**	**१०१**	**११५**	**१२३**	**५०९**
६	अम्बा,सुन्तला,केरा, निबुवा,कागती उत्पादन	५०	९	९	१०	११	११	५०
	ताजा तरकारी र च्याउ उत्पादन	७०	६	८	१४	२१	२१	७०
	व्यवसायिक अदुबा,हलेदो खेति	४५	५	८	९	१२	११	४५
	व्यासायिक बाख्रा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	४५	८	९	५	९	१४	४५
	व्यासायिक पशु पालन, दुग्ध उत्पादन, प्रशोधन गर्ने व्यवसाय	४५	५	९	९	११	११	४५
	व्यासायिक कुखुरा पालन, मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन व्यवसाय	४५	४	१०	४	१३	१४	४५
	काठ फर्निचर	४	१	१	१	१	०	४
	बास प्रशोधन, फर्निचर	४	०	०	२	२	०	४

	अम्रिसो उत्पादन, प्रशोधन, बिक्री	७	२	१	१	१	२	७
	ढुगा,गीढटी,बालुबा प्रशोधन, बिक्री	८	१	२	२	२	१	८
	तामा खानी	१२	२	२	२	२	४	१२
	कम्प्युटर,बोबाइल मर्मत तालिम, स्वारोजगार बनाउने	७	२	१	१	१	२	७
	व्युटीपार्लर तालिम र सैलुन व्यवसाय संचालन	३	१	१	१	०	०	३
	सिलाइ कटाई,बुनाइ	१३	२	२	३	३	३	१३
	आरन,ग्ील व्यवसायिक व्यवसाय	४	०	१	१	१	१	४
	अचार बनाउने व्यवसाय	५	१	१	१	१	१	५
	एडभान्स होटेल तालिम	३	१	१	१	०	०	३
	प्लम्बिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	२०	३	४	२	४	७	२०
	हाउस वाइरिङ्ग तालिम र स्वरोजगार हुने	१५	२	३	३	३	४	१५
	मैनबत्ती,अगरबत्ती बनाउने	५	१	१	१	१	१	५
	सिकर्मी, डकर्मीको एडभान्स तालिम	३०	१	३	६	११	९	३०

	वडाको धार्मीक तथा पर्यटकिय सुधार गरी होम स्टे,पैदल मार्ग,पिक्नीक स्पटको सुधार गर्ने र होटल व्यवसाय संचालन	१५	३	३	३	३	३	१५
	जम्मा	**४५५**	**६०**	**८०**	**८२**	**११३**	**१२०**	**४५५**
	कुल जम्मा उद्यम श्रृजना	**२७७१**	**४५४**	**४९९**	**५४९**	**६०४**	**६६५**	**२७७१**
	जम्मा रोजगारी श्रृजना	**४१५७**	**६८१**	**७४८**	**८२४**	**९०६**	**९९८**	**४१५७**
	उद्यमिको लगानी बद्धि	**११०८४००००**	**१८१६००००**	**१९९६००००**	**२१९६००००**	**२४१६००००**	**२६६००००० ११०८४००००**	
	उद्यमिको बार्षिक आय	**२७७१००००० ४५४००००० ४९९००००० ५४९००००० ६०४००००० ६६५००००० २७७१०००००						

४.६.२ सीप बिकास तालीम योजनाः

टेवल १२ सीप किास तालीम को योजना

सि.नं	लक्षित समूह	आ.ब. २०७४/२०७५ देखी २०७८/२०७९ सम्म					जम्मा
		२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	
१	अति गरिब परिवार (५० प्रतिसत)	२७२	२९९	३३०	३६३	३९९	१६६३
२	मध्यम गरिब परिवार (३० प्रतिसत)	१६३	१७९	१९८	२१८	२३९	९९७
३	सामान्य गरिब परिवार (२० प्रतिसत)	१०९	१२०	१३१	१४५	१६०	६६५

	जम्मा	५४४	५९८	६५९	७२६	७९८	**३३२५**

४.६.३ लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको स्तर उन्नति योजनाः

टेवल १३ उद्यमहरुको स्तरोन्नती योजना

सि.नं	उद्यमको स्तर	हालको	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	साविक भन्दा उत्पादन तथा बिक्रि बृद्धि गर्न स्तरोन्नती गरिने उद्यमहरुको संख्या		६०	९०	१८२	२४५	२६९	८४६
२	अर्ध सक्रिय र पूर्ण निष्कृय उद्यमहरुको पहिचान र अद्यावधिक गर्ने	निरन्तर	निरन्तर					निरन्तर
३	हाल अर्ध सकृय रहेकालाई पूर्ण सकृय बनाई अर्ध सकृय को संख्या काम गरिने उद्यमको संख्या	३२ उद्यम	४	५	५	७	१०	३१
४	हालका पूर्ण निष्कृयलाई सकृय बनाउने उद्यमको संख्या	२१ उद्यम	२	३	३	४	४	१६

४.६.४ वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच बृद्धि पहुँच बृद्धि योजनाः

टेवल १४ बित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच बृद्धि

सि.नं	उद्यमको स्तर	हालको	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	उद्यमी र वित्तीय संस्थाहरु बिच अन्तरकृया	१	५	५	५	५	५	२५
२	व्यवसायिक योजना पुनरावलोकन गर्ने उद्यमको संख्या		**आवश्यकता अनुसार**					
३	लेखा तालिम दिइने उद्यमीको संख्या		४६०	५००	५७०	६५०	७००	२८८०
४	लघु उद्यमीबाट बनाइने सहकारीको संख्या	०	०	१	०	०	०	१
५	भएका सहकारीबाट ने.रा.बै.को स्वरोजगार कोषमा पहुँ बृध्दि गरिने सहकारिको संख्या	२	२	२	२	२	२	१२
६	सहजरुपमा ऋणमा पहुँच हुँने उद्यमी तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरुको प्रतिसत बृद्धि	३५	४०	४५	५०	६५	८०	८०

४.६.५ मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार सँगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन

मूल्यश्रृङ्खलाको अवधारणालाई अवलम्बन गरिने छः हरेक उत्पादनहरु निश्चित उपभोत्ताहरुका लागि लक्षित गरिएका हुन्छन् र उत्पादन भन्दा अगाडी, उत्पादन र बजारिकरणका बिचमा थुप्रै गतिविधिहरुका लागि थुप्रै पात्रहरु जोडिएका हुन्छन् र तिनिहरुले गतिविधिहरु संचालन गरेका हुन्छन् । उत्पादन गर्ने संभावना हुँदा हुदै पनि यदि उत्पादन पूर्वका कार्यहरुले गति नलिदा उत्पादनमा नकारात्मक असर पर्दछ र उत्पादन पछिको श्रृङ्खला पनि प्रभावित हुन्छ । साथै उत्पादन भएर पनि उत्पादन पश्चातका कार्य श्रृङ्खलाहरुले गति नलिदा पनि उत्पादन देखी उत्पादन पूर्वका श्रृङ्खला प्रभावित हुन्छन् । मूल्यश्रृङ्खलाको सामान्य अवधारणा निम्न अनुसार छ

:

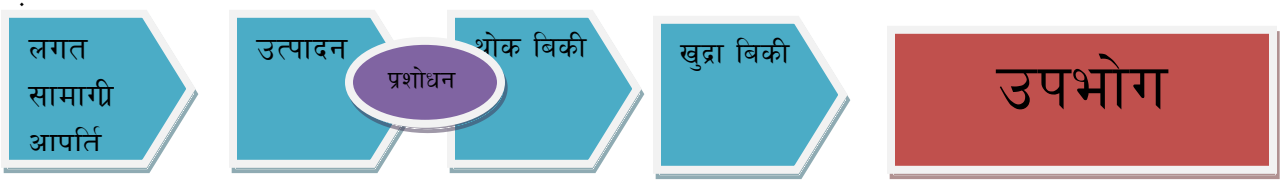

तसर्थ उद्यमहरुको स्थापना गर्दा वस्तुहरुको प्रकार अनुसारका श्रृङ्खलाहरुको हेक्का राखी मूल्य श्रृङ्खलाहरुको बिबिध पक्ष तथा पात्रहरुको विकासमा पनि जोड दिई श्रृङ्खलालाई अटुट गराउन जोड दिईने छ ।

टेवल १५ बजार संगको सम्बन्ध बिस्तार योजना

सि.नं	बजारिकरणका क्षेत्रहरु	हालको	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	उत्पदनको प्रकार अनुसारका मूल्य श्रृङ्खलाहरुको बिश्लेषण गरिने संख्या		१	१	१	१	१	५
२	सौगात गृह स्थापना	०	०	१	१	०	०	२
३	सङ्कलन केन्द्र स्थापना	१	१	१	१	१	२	७
४	हाटबजारको स्थापना र संचलन	०	०	१	०	०	०	१
५	गाउँ तथा नगर स्तरमा आयोजना गरिने प्रदर्शनी,को संख्या	०	१	१	१	१	१	५ (बार्षिक १)मा सहभागी
६	क्षेत्रीय र राष्ट्रिय प्रदर्शनी, महोत्सब आयोजनामा सहभागी गराइने	१	१५ बार्षिक					७५

	उद्यमीको संख्या							
६	अन्तरकृया द्वारा बि टु बि लिंकेज गराइने उद्यमीको संख्या	०	२	२	२	२	२	**१०**
७	उद्यमीहरु र मूल्य श्रृङ्खलाका पक्षहरु बिच अन्तरकृया	०	५	५	५	५	५	**२५**
८	सरोकावालाहरु र उद्यमीहरुको अवलोकन भ्रमण संख्य (पटक)	१	५ (१०० जाना)	५ (१०० जाना)	५ (१०० जाना)	५ (१०० जाना)	५ (१०० जाना)	**२५(५०० जाना)**

४.६.६ प्रबिधिको विकास तथा प्रविधि परिबर्तन योजनाः

टेवल १६ प्रबिधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन योजना

सि.नं	विवरण	हालको संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	स्तरोन्नतीका लागी हाल भएको प्रबिधिमा परिर्वतन गर्ने उद्यमको संख्या		३५	४०	५०	७०	१००	**२९५**
२	साझा सुविधा	०	०	१	१	१	०	**३**

	केन्द्रको स्थापना							

४.७ प्रमुख कार्यक्रमहरुको परिमाणात्मक परिलक्ष्य र बजेट

टेवल १७ परिमाणात्मक परिलक्ष्य र बजेट परिमाणात्मक परिलक्ष्य र बजेट

सि.नं	प्रमुख कार्यक्रम	गतिविधि							
			इकाई	७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	जम्मा
१.	स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान	१.१ स्रोत साधनको पहिचान	पटक	४	४	४	४	४	२०
		बजेट		६२,०००	६२,०००	६२,०००	६२,०००	६२,०००	३१००००
		१.२.बजारको स्थिति पहिचान	पटक	१	१	१	१	१	५
		बजेट		४००००	४००००	४००००	४००००	४००००	२०००००
		१.३.कच्चा पदार्थको पहिचान	पटक	१	१	१	१	१	५
		बजेट		४००००	४००००	४००००	४००००	४००००	२०००००
		१.४.लक्षित समूह पहिचान	पटक	३	३	३	३	३	१५
		बजेट		४५०००	४५०००	४५०००	४५०००	४५०००	२२५०००
		जम्मा बजेट		**१८७,०००**	**१८७,०००**	**१८७,०००**	**१८७,०००**	**१८७,०००**	**९३५,०००**
२.	उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन	२.१ पि.आर.ए. गर्ने	पटक	२	२	२	२	२	१०
		बजेट		६००००	६००००	६००००	६००००	६००००	३०००००
		२.२ न.पा. स्तरको अभिमुखीकरण गर्ने	पटक	१	०	०	१	०	२
		बजेट		५००००	०	०	५००००	०	१०००००
		२.३ वस्तिस्तरको अभिमुखीकरण गर्ने	पटक	२	२	२	२	२	१०
		बजेट		२००००	२००००	२००००	२००००	२००००	१०००००
		२.४ ए देखि जि सम्मको फारम भर्ने	संख्या	६००	६५०	७५०	८००	९००	३७००
		बजेट		३०००००	३२५०००	३७५०००	४०००००	४५००००	१८५००००

		२.५ समूह निर्माण / Logistic support, बैठकमा सहयोग गर्ने (अगिल्लो वर्षकालाई समेत)	संख्या	५	६	७	७	८	३२
		बजेट		२५०००	३००००	३५०००	३५०००	४००००	१६५०००
		जम्मा बजेट		**४५५०००**	**४३५०००**	**४९००००**	**५६५०००**	**५७००००**	**२५१५०००**
३.	उद्यमशीलता विकास	३.१ SIYB/MECD तालिम दिने	जना	६५३	७१८	७९१	८७१	९५८	३९९१
		बजेट		६५३०००	७१८०००	७९१०००	८७१०००	९५८०००	३९९१०००
		३.२ व्यवसायिक योजना निर्माणमा सहयोग गरिने उद्यमी को संख्या	जना	४६०	५००	५८०	६५०	७००	२८९०
		बजेट		९२०००	१०००००	११६०००	१३००००	१४००००	५७८०००
		३.३ उद्यम छनौट	गोटा	५४४	५९८	६५९	७२६	७९८	३३२५
		बजेट		०	०	०	०	०	०
		जम्मा बजेट		**७४५०००**	**८१८०००**	**९०७०००**	**१००१०००**	**१०९८०००**	**४५६९०००**
४.	प्राविधिक सिप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती गर्ने ।	४.१ उद्यमशील विकासका लागि छानिएका विषयमा सीप विकास तालिम दिने ।	जना	५४४	५९८	६५९	७२६	७९८	३३२५
		बजेट		२७२००००	२९९००००	३२९५०००	३६३००००	३९९००००	१६६२५०००
		४.२ प्रशिक्षकहरूको रोष्टर तयार गर्ने ।	गोटा	१	१	१	१	१	५
		बजेट		५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	२५०००
		४.३ उद्यमहरुको स्तरोन्नति गर्न एडभान्स र पुनर्ताजकीय तालिम तथा थप उपकरण पाउने उद्यमीको संख्या	संख्या	६०	९०	१८२	२४५	२६९	८४६
		बजेट		६०००००	९०००००	१८२००००	२४५००००	२६९००००	८४६००००

		४.४अर्ध तथा पूर्ण निष्कृय रहेका उद्यमहरुको स्तरोन्नति गर्न थप सिप तालिम पाउने उद्यमीको संख्या	संख्या	६	८	८	१०	१४	४६
		बजेट		२४०००	३२०००	३२०००	४००००	५६०००	१८४०००
		जम्मा बजेट		**३३४९०००**	**३९२७०००**	**५१५२०००**	**६१२५०००**	**६७४१०००**	**२५२९४०००**
५.	बित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच बृद्धि	५.१ लघु उद्यमीहरु लगायत उनिहरु संग सरोकार भएका र बित्तीय सेवा आवश्यक पर्ने मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरुको पहिचन गर्ने ।		१	२	२	२	२	९
		बजेट		१००००	२००००	२००००	२००००	२००००	९००००
		५.२ बित्तीय सेवाको माग सङ्कलन गरिने उद्यमीको संख्या	गोटा	४६५	५००	६००	६८०	७००	२९४५
		बजेट		९३०००	१०००००	१२००००	१३६०००	१४००००	५८९०००
		५.३ वित्तीय सेवा प्रदायकको लिष्ट म्यापिङ्ग	गोटा	१	१	१	१	१	५
		बजेट		५०००	५०००	५०००	६०००	६०००	२७०००
		५.४ उद्यमी र वित्तीय संस्थाहरु बिच अन्तरकृया	पटक	५	५	५	५	५	२५
		बजेट		५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	२५००००
		५.५ व्यवसायिक योजना पुनरावलोकन गर्ने उद्यमको संख्या	गोटा	आवश्यकता अनुसार					आवश्यकात अनुसार
		बजेट		३००००	३५०००	४००००	४००००	५००००	१९५०००
		५.६ लेखा तालिम दिइने उद्यमीको संख्या	जना	४६०	५००	५७०	६५०	७००	२८८०

		बजेट		२३०००००	२५०००००	२८५०००	३२५०००	३५००००	१४४०००००
		५.७ लघु उद्यमीबाट बनाइने सहकारीको संख्या	गोटा	०	१	०	०	०	१
		बजेट		०	३०००००	०	०	०	३०००००
		५.८ भएका सहकारीबाट ने.रा.बै.को स्वरोजगार कोषमा पहुँ बृध्दि गरिने सहकारिको संख्या	२	२	२	२	२	२	१०
		बजेट		२००००	२००००	२००००	२००००	२००००	१०००००
		५.९सहजरुपमा बैंक बाट ऋणमा पहुँच हुँने उद्यमी तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरुको प्रतिसतमा बृद्धि	३५	४०	४५	५०	६५	८०	८०
		बजेट		१६०००	१८०००	२००००	२६०००	३२०००	११२०००
		जम्मा बजेट		**४५४०००**	**७९८०००**	**५६००००**	**६२३०००**	**६६८०००**	**३१०३०००**
६.	उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार	६.१ नयाँ प्रविधि/ सामग्रीबारे रोष्टर तयार गर्ने ।	पटक	१	२	२	१	१	७
		बजेट		५०००	१००००	१००००	५०००	५०००	३५०००
		६.२ नयाँ प्रविधि बारे सचेतना गराइने उद्यमको संख्या	गोटा	४६०	५००	५५०	६००	६५०	२७६०
		बजेट		४००००	६००००	८००००	१०००००	१२००००	४०००००
		६.३ नयाँ उद्यमीलाई नयाँ मेसिनरी उकरण नयाँ प्रविधि हस्तान्तरण गरिने उद्यमीको संख्या		१७०	२००	२५०	३००	३७५	१२९५
		बजेट		१५३००००	१८०००००	२२५००००	२७०००००	३३७५०००	११६५५०००
		जम्मा बजेट		**१,५७५,०००**	**१,८७०,०००**	**२,३४०,०००**	**२,८०५,०००**	**३,५००,०००**	**१२,०९०,०००**

७.	मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन,	७.१ उत्पदनको प्रकार अनुसारका मूल्य श्रृङ्खलाहरुको बिश्लेषण गरिने संख्या	गोटा	१	१	१	१	१	५
		बजेट		१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	५०००००
		७.२ सौगात गृहको स्थापना गर्ने संख्या		०	१	१	०	०	२
		बजेट		०	३०००००	३०००००	०	०	६०००००
		७.३ सङ्कलन केन्द्रको स्थापना गर्ने संख्या	गोटा	१	१	१	१	२	६
		बजेट		३०००००	३०००००	३०००००	३०००००	६०००००	१८०००००
		७.४ हाटबजारको ूतरोन्नती र व्यवस्थापना गर्ने संख्या		०	१	०	०	०	१
		बजेट		०	३०००००	०	०	०	३०००००
		७.५ गा.. पा. स्तरमा आयोजना गरिने प्रदर्शनीको संख्या		१	१	१	१	१	५
		बजेट		१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	५०००००
		७.६ क्षेत्रीय र राष्ट्रिय प्रदर्शनी, महोत्सब आयोजनामा सहभागी गराइने उद्यमीको संख्या		१५	१५	१५	१५	१५	७५
		बजेट		७५०००	७५०००	७५०००	७५०००	७५०००	३७५०००
		७.७ अन्तरकृया द्वारा बि टु बि लिंकेज गराइने उद्यमीको संख्या	संख्या	२	२	२	२	२	१०
		बजेट		२००००	२००००	२००००	२००००	२००००	१०००००
		७.८ उद्यमिहरु र अन्य मूल्यश्रृङ्खलाका पक्षहरु बिच		५	५	५	५	५	२५

		अन्तरकृया							
		बजेट		५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	२५००००
		जम्मा बजेट		**६४५,०००**	**१,२४५,०००**	**९४५,०००**	**६४५,०००**	**९४५,०००**	**४,४२५,०००**
८.	व्यवसायिक परामर्श सेवा	८.१ समस्या पहिचान (SWOT) गरिने उद्यमीको संख्या	संख्या	२२०	२६०	३००	४००	५००	१६८०
		बजेट		३००००	४००००	६००००	८००००	९००००	३०००००
		८.२ व्यवसायिक परामर्श दिइने उद्यमको संख्या	संख्या	४५०	५००	६००	६५०	७००	२९००
		बजेट		९००००	१०००००	१२००००	१३००००	१४००००	५८००००
		जम्मा बजेट		**१२०,०००**	**१४०,०००**	**१८०,०००**	**२१०,०००**	**२३०,०००**	**८८०,०००**
९	मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास	९.१ प्रत्येक वडाका नागरिक मंचका प्रतिनिधि, राजनैतिक दल लगायत लाई मेडेपमोडल वारे तालीम दिने तालीम संख्या	संख्या	४५	०	०	०	०	४५
		बजेट		२०००००	०	०	०	०	२०००००
		९.२ लघु उद्यमीहरू लाई समूह, संघ हुदै जिल्ला लघु उद्यमी समूह संघमा आबद्ध गराइने उद्यमीको संख्या	ज्ना	५	६	७	८	९	३५
		बजेट		२५०००	३००००	३५०००	४००००	४५०००	१७५०००
		९.३ मानव स्रोत परिचालन गरिने संख्या	जना	७	७	७	७	७	७
		EDF	जना	४	४	४	४	४	४

		Coordinator	जना	१	१	१	१	१	१
		DBA	जना	१	१	१	१	१	१
		AFA	जना	१	१	१	१	१	१
		बजेट		१२०००००	१२०००००	१२०००००	१२०००००	१२०००००	६००००००
		९.४ सेवा प्रदायक /सेवा ग्राही संस्थाहरू मेगा, उद्यम विकास समिति समिति र अन्य सेवा प्रदायकलाई नेतृत्व अभिवृद्धि, मेडपा मोडेलको तालिम दिने तालीम संख्या	पटक	२	०	२	०	२	६
		बजेट		१०००००	०	१०००००	०	१०००००	३०००००
		९.५ मेगाहरु लाई प्रस्ताव, प्रतिवेदन लेखन तालिम दिने	ज्ना	१०	१५	२०	२५	३०	१००
		बजेट		१२०००	१८०००	२४०००	३००००	३६०००	१२००००
		९.६ उद्यमी तथा सरोकारवालाहरकलाई अवलोकन भ्रमण		२५	२५	२५	२५	२५	१२५
		बजेट		१५००००	१५००००	१५००००	१५००००	१५००००	७५००००
		९.७ लघु उद्यम विकास समितिको बैठक संख्या		६	६	६	६	६	३०
		बजेट		१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	६०००००
		जम्मा बजेट		**१,८०७,०००**	**१,५१८,०००**	**१,६२९,०००**	**१,५४०,०००**	**१,६५१,०००**	**८,१४५,०००**
१०	प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन	१०.१ प्रविधि परिवर्तन हुनसक्ने उद्यमको सम्भाव्यता अध्ययन	पटक	१	२	३	४	४	१४
		बजेट		२५०००	५००००	७५०००	१०००००	१०००००	३५००००

		१०.२ हाल भएको प्रबिधिमा परिर्वतन गर्ने सहयोग गरिने उद्यमको संख्या	संख्या	३५	४०	५०	७०	१००	२९५
		बजेट		२८००००	३२००००	४०००००	५६००००	८०००००	२३६००००
		१०.३ साझा सुविधा केन्द्रको स्थापना		०	१	१	१	०	३
		बजेट		०	८०००००	८०००००	८०००००	०	२४०००००
		जम्मा बजेट		**३०५,०००**	**१,१७०,०००**	**१,२७५,०००**	**१,४६०,०००**	**९००,०००**	**५,११०,०००**
११	लघु उद्यमीहरुको लागी घुम्ति कोषको रुपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था			**८००,०००**	**९००,०००**	**९००,०००**	**९००,०००**	**१,०००,०००**	**४,५००,०००**
		कूल जम्मा बजेट (१ देखी ११ सम्मको)		**१०,४४२,०००**	**१३,००८,०००**	**१४,५६५,०००**	**१६,०६१,०००**	**१७,४९०,०००**	**७१,५६६,०००**

४.८ आय व्यय बिबरण (आ.ब. २०७५/२०७६ देखी २०७९/२०८० सम्म)

	उपलब्ध हुँन सक्ने अनुमानित बजेट						
सि.नं	**स्रोत**	**बर्ष १**	**बर्ष २**	**बर्ष ३**	**बर्ष ४**	**बर्ष ५**	**जम्मा**
१	आँधीखोला गाउँलिकाले केन्द्र तथा प्रदेश सरकार र आफ्नो बजेट, मेडपा तथा अन्य संघसंस्थाहरुको सहयोगमा जुटाउँने रकम	९७,००,०००	१,०६,७०,०००	१,१७,३७,०००	१,२९,११,०००	१,४२,०१,०००	५,९२,१९,०००

२	स्थानीय तहमा कार्यरत संघ संस्था बाट खर्च हुन सक्ने	१६,५०,०००	१८,१५,०००	१९,९६,०००	२१,९६,०००	२४,१६,०००	१,००,७३,०००
३	अपुग रकम जुटाउन NGO/INGO तथा अन्य दातृ निकाय संग पहल गर्नु पर्ने रु						२२,७४,०००
	जम्मा	**१,१३,५०,०००**	**१,२४,८५,०००**	**१,३७,३३३,०००**	**१,५१,०७,०००**	**१,६६,१७,०००**	**७,१५,६६,०००**
	अनुमानित ब्यय बिबरण						
सि.नं	**खर्चका मूल शिर्षक**	**बर्ष १**	**बर्ष २**	**बर्ष ३**	**बर्ष ४**	**बर्ष ५**	**जम्मा**
१	स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान	१८७,०००	१८७,०००	१८७,०००	१८७,०००	१८७,०००	९३५,०००
२	उद्यमशीलता विकासका लागि सामाजिक परिचालन	४५५०००	४३५०००	४९००००	५६५०००	५७००००	२५१५०००
३	उद्यमशीलता विकास तालीम	७४५०००	८१८०००	९०७०००	१००१०००	१०९८०००	४५६९०००
४	प्राविधिक सिप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती गर्ने ।	३३४९०००	३९२७०००	५१५२०००	६१२५०००	६७४१०००	२५२९४०००
५	बित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच बृद्धि	४५४०००	७९८०००	५६०००००	६२३०००	६६८०००	३१०३०००

६	उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार	१,५७५,०००	१,८७०,०००	२,३४०,०००	२,८०५,०००	३,५००,०००	१२,०९०,०००
७	मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन,	६४५,०००	१,२४५,०००	९४५,०००	६४५,०००	९४५,०००	४,४२५,०००
८	व्यवसायिक परामर्श सेवा	१२०,०००	१४०,०००	१८०,०००	२१०,०००	२३०,०००	८८०,०००
९	मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास	१,८०७,०००	१,५१८,०००	१,६२९,०००	१,५४०,०००	१,६५१,०००	८,१४५,०००
१०	सेवा तथा प्रबिधिको विकास तथा प्रविधि परिबर्तन	३०५,०००	१,१७०,०००	१,२७५,०००	१,४६०,०००	९००,०००	५,११०,०००
११	लघु उद्यमीहरुको लागी घुम्ति कोषको रुपमा उद्यम विकास कोषको ब्यवस्था	८००,०००	९००,०००	९००,०००	९००,०००	१,०००,०००	४,५००,०००
	जम्मा	**१०,४४२,०००**	**१३,००८,०००**	**१४,५६५,०००**	**१६,०६१,०००**	**१७,४९०,०००**	**७१,५६६,०००**

४.९ तर्कबद्ध योजना(Logical Framework)

विवरणात्मक संक्षेप	**२०७५/७६ देखि ०७९/८० सम्मका सूचक**	पुष्टयाँइका आधारहरु

विवरणात्मक संक्षेप	२०७५/७६ देखि ०७९/८० सम्मका सूचक						पुष्टयाँइका आधारहरु
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
लक्ष	यस आँधीखोला गाउँपालिकाको लघुउद्यम बिकास योजनाको मूल लक्ष्य भनेको गाउँपालिका क्षेत्रमा छरिएर रहेका श्रोत तथा सीपमा आधारित लघु तथा घरेलु उद्यमहरुको स्थापना तथा विकास गरी थप ४१५७ लक्षित समूहका परिवारको आयस्तरमा सुधार ल्याई जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने तथा कतिपय लघु उद्यमहरुको साना उद्योगमा स्तरोन्नती गर्ने हो: लक्षका सूचकहरु: ● योजनाको अन्त्य सम्ममा नयाँ उद्यम स्थापना गर्ने उद्यमीमध्दे ७० प्रतिसत उद्यमीको आयमा कम्तिमा पनि ६० प्रतिसतले बृद्धि भएको हुनेछ । ● लघु उद्यममा रोजगारी पाउँने मध्दे कम्तिमा पनि ६५ प्रतिसतको आयमा ६० प्रतिसतले बृद्धि भएको हुँने छ ● स्तरोन्नतीको सेवा पाएका मध्दे कम्तिमा पनि १५ प्रतिसत लघु उद्यमहरु साना उद्यममा परिणत भएका हुँने छन ।						मूल्यांकन प्रतिवेदन
उद्देश्य	लक्षित बर्गको जनताको समृद्धिका लागी आँधीखोला गाउँपालिकामा छरिएर रहेका परम्परागत सीप, शिल्पीहरु तथा स्रोत साधनको पहिचान गरि लघु घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना तथा स्तरोन्नति गरि थप रोजगारीको श्रृजना गरी विपन्न बर्गका समुदायका मानिसको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।						मूल्यांकन प्रतिवेदन
उदेश्यका सूचकहरु	आधार बर्ष २०७४/७५को अवस्था	**५ बर्षको लक्ष**					
१. रोजगारी श्रृजना गर्ने ।		६८१	७४८	८२४	९०६	९९८	मूल्यांकन प्रतिवेदन
२. लघु उद्यमको हालको लगानी. बृद्धि		१,१३,५०,०००	१,२४,७५,०००	१,३७,२५,०००	१,५१,००,०००	१,६६,२५,०००	मूल्यांकन प्रतिवेदन

विवरणात्मक संक्षेप	२०७५/७६ देखि ०७९/८० सम्मका सूचक						पुष्टयाँइका आधारहरु
३. लघु उद्यमिको बार्षिक आय बृद्धि		३,४०,५०,०००	३,७४,२५,०००	४,११,७५,०००	४,५३,००,०००	४,९८,७५,०००	मूल्यांकन प्रतिबेदन

नतिजाहरु

नतिजा १ : आयआर्जनका विभिन्न क्षेत्रका उद्यम पहिचान गरी लक्षित समुदायलाई उद्यम स्थापना र रोजगारी तथा कारोवार बृद्धि गर्न सहजीकरण गरिने छ।

नतिजा १ का सूचकहरु	आधार बर्ष २०७४/७५को अवस्था	५ बर्षको लक्ष					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
१.१.उद्यम स्थापना		४५४	४९९	५४९	६०४	६६५	२७७१
१.२. थप रोजगारी श्रृजना		६८१	७४८	८२४	९०६	९९८	४१५७
१.३ लक्षित बर्गका उद्यमीको बार्षिक आय बृद्धि		३,४०,५०,०००	३,७४,२५,०००	४,११,७५,०००	४,५३,००,०००	४,९८,७५,०००	२०,७८,२५,०००
अति गरिब परिवार		१७०२५०००	१८७१२५००	२०५८७५००	२२६५०००००	२४९३७५००	१०,३९,१२,५००
मध्यम गरिब परिवार		१०२०७५००	११२२७५००	१२३५२५००	१३५९०००००	१४९६२५००	६,२३,४७,५००
सामान्य गरिब परिवार		६८१००००	७४८५०००	८२३५०००	९०६००००	९९७५०००	४,१५,६५,०००

नतिजा २ : उद्यम स्थापना गर्न लक्षित समुदायका परिवारलाई माग र आवश्यकता अनुसार उपयुक्त तालीम दिई दक्ष जनशक्ति तयार गरिने छ।

नतिजा २ को सूचकहरु	आधार बर्ष २०७४/७५को अवस्था	**५ बर्षको लक्ष**					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
२.१ अति गरिब परिवार		२७२	२९९	३३०	३६३	३९९	१६६३
२.२ मध्यम गरिब परिवार		१६३	१७९	१९८	२१८	२३९	९९७
२.३ सामान्य गरिब परिवार		१०९	१२०	१३१	१४५	१६०	६६५
जम्मा		५४४	५९८	६५९	७२६	७९८	**३३२५**
नतिजा ३ : लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको स्तरोन्नति गरिने छ।							
नतिजा ३ कोसूचकहरु	आधार बर्ष २०७४/७५को अवस्था	**५ बर्षको लक्ष**					
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	जम्मा
३.१ साविक भन्दा उत्पादन तथा बिक्रि बृद्धि गर्न स्तरोननती गरिने उद्यमहरुको संख्या		६०	९०	१८२	२४५	२६९	८४६
३.२ अर्ध सक्रिय र पूर्ण निष्कृय उद्यमहरुको पहिचान	निरन्तर						निरन्तर

र अद्यावधिक गर्ने							
३.३ हाल अर्ध सकृय रहेकालाई पूर्ण सकृय बनाई अर्ध सकृय को संख्या काम गरिने उद्यमको संख्या	३२ उद्यम	४	५	५	७	१०	३१
३.४ हालका पूर्ण निष्कृयलाई सकृय बनाउने उद्यमको संख्या	२१ उद्यम	२	३	३	४	४	१६
नतिजा ४ लघु उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पक्षहरुको बित्तीय सेवामा पहुँच बृद्धि भएको हुने छ।							
नतीजा ४ का सूचकहरु	आधार बर्ष २०७४/७५को अवस्था	**५ बर्षको लक्ष**					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
४.१ उद्यमीहरु वित्तीय संस्थाहरु बिच अन्तरकृया	१	५	५	५	५	५	२५
४.२ व्यवसायिक योजना पुनरावलोकन गर्ने उद्यमको संख्या		**आवश्यकता अनुसार**					
४.३ लेखा तालिम दिइने उद्यमीको संख्या		४६०	५००	५७०	६५०	७००	२८८०
४.४ लघु उद्यमीबाट बनाइने सहकारीको संख्या	०	०	१	०	०	०	१

४.५ भएका सहकारीबाट ने.रा.बै.को स्वरोजगार कोषमा पहुँ बृध्दि गरिने सहकारिको संख्या	२	२	२	२	२	२	१२
४.६ सहजरुपमा ऋणमा पहुँच हुँने उद्यमी तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरुको संख्या बृद्धि	३५	४०	४५	५०	६५	८०	८०
नतिजा ५ : मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकासको माध्यम बाट लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको उत्पादनको बजारीकरण भएको हुनेछ							
नतीजा ५ का सूचकहरु:	आधार बर्ष २०७४/७५को अवस्था	**५ बर्षको लक्ष**					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
५.१ बजार संस्थाहरुको स्थपना र बिकास भएको (सौगात गृह, शंङ्कलन केन्द्र	**१**	१	२	२	१	२	**९**
५.२ हाटबजारको स्थापना	०	०	१	०	०	०	१
५.३ गाउँस्तरमा आयोजना गरिने प्रदर्शनी,को संख्या	०	१	१	१	१	१	**५ (बार्षिक १)मा सहभागी**
५.४ क्षेत्रीय र राष्ट्रिय प्रदर्शनी, महोत्सब आयोजनामा सहभागी	१	१५ बार्षिक					**७५**

गराइने उद्यमीको संख्या							
५.५ अन्तरकृया द्वारा बि टु बि लिंकेज गराइने उद्यमीको संख्या	०	२	२	२	२	२	**१०**
५.६ उद्यमीहरु र मूल्य श्रृङ्खलाका पक्षहरु बिच अन्तरकृया	०	५	५	५	५	५	**२५**
५.७ सरोकावालाहरु र उद्यमीहरुको अवलोकन भ्रमणको संख्या (वटा)	१	५ (१०० जाना)	५ (१०० जाना)	५ (१०० जाना)	५ (१०० जाना)	५ (१०० जाना)	**२५(५०० जाना)**
नतिजा ६ : लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको उत्पादनमा सेवा तथा प्रबिधिको विकास तथा प्रविधि परिबर्तन भएको हुनेछ ।							
नतीजा ६ का सूचकहरु:	आधार बर्ष २०७४/७५को अवस्था	**५ बर्षको लक्ष**					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
६.१ स्तरोन्नतीका लागी हाल भएको प्रबिधिमा परिर्वतन गर्ने उद्यमको संख्या		३५	४०	५०	७०	१००	**२९५**
६.२ साझा सुविधा केन्द्रको स्थापना	०	०	१	१	१	०	**३**
मुख्य कार्यक्रमहरु तथा बजेट							
मुख्य कार्यक्रमहरु					५ बर्षको बजेट रु		

१. स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान	९३५,०००
२. उद्यमशीलता विकासका लागि सामाजिक परिचालन	२५१५०००
३. उद्यमशीलता विकास तालीम	४५६९०००
४. प्राविधिक सिप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती गर्ने ।	२५२९४०००
५. वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच बृद्धि	३१०३०००
६. उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार	१२,०९०,०००
७. मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन,	४,४२५,०००
८. व्यवसायिक परामर्श सेवा	८८०,०००
९.मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास	८,१४५,०००
१०. सेवा तथा प्रबिधिको विकास तथा प्रविधि परिबर्तन	५,११०,०००
११ लघु उद्यमीहरुको लागी घुम्ति कोषको रुपमा उद्यम विकास कोषको ब्यवस्था	४,५००,०००
१२ औद्योगिक ग्रामको ब्यवस्था	०

जोखिम तथा पूर्वानुमान

- सेवा प्रदायकहरुको सहकार्य चुस्त र फलदायी भएको ।
- सेवा प्रदायकहरुले प्रतिबद्धता गरेको रकम यथा समयमा उद्यम कोषमा जम्मा र सहि समयमा परिचालन भएको अवस्था ।
- राजनैतिक स्थिरता भएको र बजार संजालमा व्यवसायीको आबद्धता भएको अवस्था ।
- ४जाना इडिएफ सुनिश्चित भएको, सहयोगी निकायहरुको समन्वय र सहकार्य चुस्त भएको अवस्था ।
- बजार अनुकुल भएको अवस्था, उत्पादनकालागि नयाँ प्रविधि अवलम्वन गरि प्रतिस्पर्धाको लाभ लिने अवस्था ।
- बित्तिय संस्थाहरुमा लगानी गर्ने पूंजि पर्याप्त भएको अवस्था ।

- प्राकृतिक प्रकोप नभएको अवस्था र
- सरकारी नीतिमा बारम्वार परिवर्तन नभएको अवस्था ।

केहि प्राविधिक सुझावहरु

१.उद्यमहरुको छनौटः हामीले योजना तर्जुमाका क्रममा गाउँपालिकाका जनताको सम्बृद्धिमा टेवा दिने तथा गरिबी निवारणको एक कडीको रुपमा पहिचान पाएको लघु उद्यम बिकासमा स्थानिय तहका लागि निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु उत्साहित भएको पायौं । प्रायः सबै गाउँपालिकाहरुमा वडागत रुपमा उद्यमहरु छनौट भएका छन् तर बजेटका कारण गोष्ठिका समयमा प्रस्तुत गरिएको संख्यालाई बजेटको आकार अनुसार मिलान गर्दा केहि कम हुन गएका छन् । योजना तर्जुमामा देखाईएका उद्यमहरुका अतिरिक्त बजेटले भ्याएमा सीमित हुन बाध्य भईने छैन ।

२ उद्यम बिकास घुम्ती कोषको ब्यवस्थाः: लघु उद्यमीहरु ज्यादै न्युन पूँजीभएका हुँदा र कतिपयलाई हातमा सीप भएर पनि सानो बीउ पूँजीको अभावमा र ऋणको झन्झटले उद्यम थाल्न नसक्ने अवस्थामा हुँदा त्यस्ताका लागि छोटो समयको निम्ति निर्ब्याजि रुपमा लघु उद्यमीहरुको हकमा काम गर्ने सहकारी मार्फत ऋण दिन घुम्तिकोषका रुपमा उद्यम बिकास कोषको ब्यवस्था गर्ने गरी बजेटमा ब्यवस्था गरिएको छ । स्थानिय सहकारी लाई ओभरहेडको रुपमा बढीमा २ प्रतिशत सम्म ऋणिहरुबाट लिन पाउने गरी कार्यविधि अपनाई कार्यान्वयन गर्न सुझाव दिईएको छ ।

३.फोहरलाई आयमुलक बनाउनेः गाउँ क्षेत्रको समस्याको रुपमा रहेको फोहर संकलन गरी जैविक मल तैयार गरी बजारिकरण गर्दा निम्न आय वर्गको सम्बृद्धि र वातावरणमा सुधार सँग सँगै आउने हुँदा गाउँपालिकाले यस तर्फ पनि ध्यान दिन जरुरी देखिन्छ ।

४ औद्योगिक ग्रामको ब्यवस्थाः ध्वनी तथा वायु प्रदुषण गर्ने प्रकारका उद्यमहरुको दीगो ब्यवस्थापन तथा गाउँमा प्रदुषण न्युनिकरण गर्न घना बस्तीहरु बाहिर औद्योगिक ग्रामको स्थपना गर्न सके लघु उद्यमीहरुलाई एकिकृत सेवा दिन पनि सहजहुने र वातावरणको पनि संरक्षण भै नागरिकको जनस्वास्थ्यमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने हुँदा गाउँपालिकाले त्यस तर्फ ध्यान दिन सुझाव दिईन्छ ।

४.१० जनशक्ति योजना (Human Resource Plan)

उद्यम विकासको लागि आवश्यक जनशक्ति मध्ये महत्वपुर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने उद्यम विकास सहजकर्ता हो । सामान्यतया ५०० उद्यम बराबर एक उद्यम विकास सहजकर्ता आवश्यक पर्ने परिकल्पना गरिएको छ । साथै एकिकृत उद्यम विकासमा अन्य जनशक्ति पनि आवश्यक पर्ने हुँदा निम्न अनुसार जनशक्ति योजना तैयार गरिएको छ ।

टेबुल २० जनशत्ती योजना

सि.नं.	योजना कार्यान्वयनको लागि	योजनाको लागि आवश्य	स्थानिय तहमा हाल उपलब्ध संख्या	नपुग जनशक्ति संख्या	नपुग जनशक्ति/सेवा प्राप्त गर्ने

	आवश्यक जनशक्ति विवरण (पद/विज्ञता)	क संख्या	सरकारी	गैरसरकारी	निजी क्षेत्र	विकास	समुदाय	अन्य		सम्भावित स्रोत	रणनीति
१	उद्यम विकास सहजकर्ता	४							४	सरोकारवालाहरुबाट प्रप्त हुने श्रोतबाट व्यवस्था हुँने	
२	Coordinator	१							१		
३	DBA	१							१		
	AFA	१							१		
जम्मा		**७**							**७**		

खण्ड - ५ कार्यक्रम ब्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

५.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयनका संरचनाहरुः

स्थानिय तहमा या कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा ब्यवस्थापनका लागि गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) संचालनको निर्देशिका (दोश्रो संसोधन) २०७४ ले उद्यम बिकास समिती जस्ता संरचनाको ब्यवस्थालाई नगर तथा गाउँपालिकामा कार्यक्रम ब्यवस्थापनको जिम्मेवारीका साथ ब्यवस्था गरेको छ भने सेवा संचालनमा चुस्तता ल्याउन ब्यवसाय विकास सेवा प्रदायकहरुको ब्यवस्था गरिएको छः यसका नीतिगत ब्यवस्थाहरु तथा अन्य प्रावधानहरु निम्न अनुसार छन्:

नीतिगत ब्यवस्था

- औधोगिक व्यवसाय ऐन, २०७३
- राष्ट्रिय योजनामा समावेश
- मेडपा पाँच वर्षे रणनीतिक योजना, २०७०
- मेडपा संचालन निर्देशिका, २०७०
- नतिजामा आधारित अनुगमन तथा मूल्याकंन हातेपुस्तिका, २०७३
- जिल्ला उद्यम विकास रणनीतिक योजना तथा गाँउ उद्यम विकास रणनीतिक योजना निर्माण निर्देशिका
- लघु उद्यम मैत्री मौद्रिक नीति
-

संस्थागत संरचना

- मेडपा निर्देशक समिति - उद्योग सचिव, अध्यक्ष
- मेडपा कार्यान्वयन समिति - सह सचिव, औद्योगिक प्रवर्द्धन महाशाखा

- जिल्ला उद्यम विकास समिति - जि.वि.स. सभापति (अब स्थानिय तहका निर्वाचित पदाधिकारी - उद्यम विकास समिति)
- अनुगमन तथा मूल्याकंन उपसमिति
- उद्यम विकास इकाई, उद्योग मन्त्रालय, विभाग, समिति र स्थानिय तह
- लघु उद्यम विकास कोष

उद्यम बिकास समितिः

संयोजकः अध्यक्ष, गाउँपालिका र प्रमुख, गाउँपालिका

सदस्य : प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत

सदस्य : कार्यक्रम लागु भएका वडा अध्यक्ष मध्येबाट एक जना

सदस्य : प्रतिनिधि, कार्यक्रम लागु भएका वडाको दलित तथा अल्पसंख्यक सदस्यहरु मध्येबाट एक जना

सदस्य : प्रतिनिधि, कार्यक्रम लागु भएका वडाका महिला सदस्यहरु मध्येबाट एक जना सदस्य : प्रतिनिधि, लघु उद्यमी समूह सङ्घ

सदस्य-सचिवः प्रमुख, उद्योग विकास शाखा

आँधीखोला गाँउपालिका गठन २०७४।११।१४

सि.नं.	पद	नाम थर	सस्था
१	अध्यक्ष	सुधिर कुमार पौडेल	अध्यक्ष
२	सदस्य	नबराज शर्मा	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत
३	सदस्य	जुमलाल बि.क	कार्यक्रम लागु भएका वडाको दलित
४	सदस्य	तारादेबी ढकाल	कार्यक्रम लागु भएका वडाका महिला सदस्य
५	सदस्य	ओम प्रकाश सापकोटा	प्रतिनिधि, लघु उद्यमी समूह सङ्घ
६	सदस्य	जीवन शर्मा	स्थानीय तहका फोकल पर्सन

उद्यम विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

क) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी गाउँ र गाउँपालिकाको योजना तर्जुमा गराई गाउँसभा र नगरसभाबाट स्वीकृतको लागि पेश गर्ने,

ख) स्वीकृत योजनालाई कार्यान्वयन गर्न कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने,

ग) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको अनुरोध बमोजिम लघु उघम विकास सम्बन्धि प्याकेज कार्यान्वयन गर्नका लागि सम्भावित वडा, बस्ति छनौट गर्न सहयोग गर्ने,

घ) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाबाट तैयार गरिने कार्यक्रमको प्रगति विवरण बैठकमा छलफल गराउने तथा देखिएका कमिकमजोरी सुधारका लागि निर्देशन दिने,

ङ) आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र लघु उद्यम विकासमा काम गर्ने सरकारी, गैरसरकारी, निजिक्षेत्र, विकास साझेदार नागरिक समाजका संघसंस्थाहरुसँग कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गरी अनुकुल वातावरण तैयार गर्ने,

च) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी गाउँपालिका, गाविसस्तरमा भएका कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रमहरु जवाफदेहिता र पारदर्शिता सुनिश्चत गर्ने,

छ) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सम्झौता बमोजिमको कार्य गरे नगरेको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई जानकारी गराउने,

ज) लघु उद्यमीका उत्पादनहरूलाई बजार सुनिश्चित गर्न सम्बद्ध निजीक्षेत्रका सङ्घ संस्थाहरूसँग अन्तर्क्रिया, छलफल, परामर्श गर्ने,

झ) लघु उद्यमीहरूलाई वित्तीय सुविधा उपलब्ध गराउन आफ्नो कार्यक्षेत्र निकटमा रहेका वित्तिय संस्थाहरुको पहिचान गरी उद्यमीहरूसँग सम्बन्ध स्थापित गराउने,

ञ) कार्यक्रम संचालन गर्ने उद्यम विकास सहजकर्ता र सामाजिक परिचालकहरुबिच कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गराउने,

ट) नगर गाउँ उद्यम विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न घरेलु कार्यालय/समिति, मेडेप र अन्य सम्बद्ध संघसंस्थाहरुसँग समन्वय स्थापित गर्ने,

ठ) स्थानिय श्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गर्न उद्यमशिलता विकासका लागि चेतना फैलाउने,

ड) स्थानिय तहमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सम्भावित वडा तथा बस्तीहरु छनौट गर्ने,

ढ) लघु उद्यमी समुहहरुको संस्थागत क्षमता अभिबृद्धि गर्न सहयोग गर्ने,

ण) उघम विकास तथा उद्यमशिलता सम्बन्धि संभावनाहरु खोजी गरी कार्यक्रमहरु तर्जुमा गर्ने ।

<u>उद्यम बिकास कोषको स्थापनाः</u>

उद्यम विकास कोष स्थापना तथा सञ्चालन सम्वन्धी नमूना कार्यविधि, २०७४ ले यस कार्यक्रमको लागि उद्यम बिकास कोषको स्थापनाको व्यवस्था गरेको छः

उद्यम विकास कोषको उद्देश्य :

(क) लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योगको माध्यमवाट रोजगारी सिर्जना गर्दै गरिबी न्यूनिकरण गर्नका लागि आर्थिक स्रोत साधनको व्यवस्थापन गर्ने ।

(ख) स्थानियस्तरमा उपलब्ध श्रोत साधनमा आधारित वातावरण मैत्री उद्यमहरुको प्रवर्द्धन गर्न आर्थिक सहयोग पुऱ्याउने ।

(ग) स्थानिय तहलाई उपलब्ध हुने अनुदानलाई निश्चित मापदण्डको आधारमा एकीकृत रूपमा स्रोत प्रवाह गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने,

(घ) समावेशी विकासको अवधारणा बमोजिम लक्षित समूह जस्तै गरिब समुदायका महिला, आदिवासी, जनजाति, दलित, अपाङ्ग आदि छनौट गरी ती लक्षित समुदायलाई कोषको प्रवाह सुनिश्चित गर्ने ।

उद्यम विकास कोषको कार्यक्षेत्र :

रोजगारी सिर्जना, गरिबी निवारण, आय आर्जन, उद्यम र उद्यमशीलता विकासका लागि स्थानिय तहमा प्राप्त हुने निःशर्त वा सशर्त अनुदान वा अन्य सबै प्रकारका अनुदान वा सहायता यस कोषमा रहनेछ । स्थानिय तहको आन्तरिक आय लगायत स्थानिय तहमा प्राप्त हुने उद्यम र उद्यमशिलता विकास सम्वन्धी सबै प्रकारका स्रोतको परिचालन एवं व्यवस्थापन गर्नु यस कोषको कार्यक्षेत्र हुनेछ ।

कोषको स्थापना :स्थानिय तहको उद्योग प्रवर्द्धन तथा उद्यमशीलता विकासका लागि देहाय वमोजिमका रकमहरु जम्मा गर्ने गरी एक "उद्यम विकास कोष"स्थापना गरिनेछ ।

(क) संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योग र उद्यमशीलता विकाससँग सम्वन्धित कार्यक्रमका लागि प्राप्त रकम,

(ख) विकास साझेदारबाट प्राप्त रकम,

(ग) स्थानिय तहले लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योग र उद्यमशिलता विकासका लागि विनियोजन गरेको रकम,

(घ) उद्यम विकासका लागि सामुदायिक संघ संस्था तथा निजी क्षेत्रबाट प्राप्त रकम,

(ङ) उद्यम विकासका लागि विषयगत शाखा तथा अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकमहरु ।

<u>कोषको संचालन</u>

निम्न अनुसारको संचालक समितिबाट कोष संचालनको ब्यवस्था गरेको छः :

संयोजक : अध्यक्ष, गाउँपालिका र प्रमुख, गाउँपालिका

सदस्य : कार्यकारी अधिकृत

सदस्य : प्रतिनिधि, कार्यपालिकाको महिला, दलित तथा अल्पसंख्यक सदस्यहरु मध्येबाट संयोजकले तोकेको एक जना महिला,

सदस्य : प्रमुख, आर्थिक प्रशासन शाखा

सदस्य : प्रतिनिधि, लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योगसँग सम्वन्धित निजी क्षेत्रका छाता संगठनका प्रतिनिधिहरु मध्येवाट वढीमा २ जना,

सदस्य-सचिव : प्रमुख, उद्योग विकास शाखा

५.२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

गाउँ/नगर उद्यम विकास योजना तर्जुमा कार्यबिधि तथा कार्यान्वयन निर्देशिका, २०६६ अनुसार गाउँ/नगर उद्यम विकास योजनाका मुख्य मूल्याङ्कनकर्ता गाउँ/गाउँपालिकानै हुनेछ । प्रशासनिक तथा अन्य भौतिक क्रियाकलापको कारणले गाउँ/गाउँपालिकाले एक्लै यी कार्य पुरा गर्न कठिनाई हुन्छ । यसकारण स्थानिय लघु उद्यमी संघ, सामुदायिक संस्थाहरु, स्थानिय निकायका कर्मचारी

तथा गैरसरकारी संस्थाहरुको सहयोगमा यस्ता क्रियाकलापलाई बढी प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ । अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न प्रयोग गरिने विधिहरु निर्देशिकाको भाग २ मा र उद्यमी अनुगमन विवरणको तालिका अनुसुची ५ मा दिईएको छ । उपरोक्त फर्मेट तथा विधिलाई प्रयोग गरी गाउँ/नगर पालिकाले एकीकृत अनुगमन तालिका बनाई कार्यक्रमको तर्कबद्ध योजनाका अनुरुप कार्यक्रमको प्रभावकारिता नियमित रुपमा अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न सक्दछ ।

नियमित अनुगमन तथा प्रतिवेदन :

मेड्पा निर्देशिका, २०७०, (२०७४ को संसोधन सहित) तथा गाउँ/नगर उद्यम विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन निर्देशिका २०६६ गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिले लघु उद्यम विकास सम्बन्धी गाउँ/नगर स्तरमा भएका कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रमहरु आयोजना गरी जवाफदेहीता र पारदर्शिता सुनिश्चीत गर्ने छ । त्यसैगरी व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरुले सम्झौता बमोजिमको कार्य गरे नगरेको सम्वन्धमा नियमित अनुगमन तथा मुल्याङ्कन गरी उद्यम विकास समितिलाई जानकारी गराउने र लघु उद्यमीका उत्पादनहरुलाई बजार सुनिश्चीत गर्न सम्बद्ध निजी क्षेत्रका संघ संस्थाहरुसँग अन्तरकृया छलफल परामर्श गर्नेछ ।

अनुगमन मासिक चौमासिक र वार्षिक गरिनेछ र प्रत्येक क्रियाकलापको अन्त्यमा सार्वजनिक परीक्षण गरिनेछ र कार्यक्रमको प्रगति विवरण गाउँ/गाउँपालिकाको बैठकमा छलफल गराउने तथा देखिएका कमि कमजोरीहरु सुधारका लागि निर्देशन, सुझाव दिने गरिन्छ ।

कार्यक्रमको प्रभाव मूल्यांकन तथा प्रतिवेदनः

प्रभाव भनेको कार्यक्रले गरेको लगानीबाट निस्किएका नतीजाहरुबाट योजनाको अन्यमा लक्षित वर्गले के कति फाईदा पाए र समाजमा त्यसको असर तथा नतीजाहरुको स्थायित्व कस्तो छ भन्नेनै हो । यसमा लागानीको सान्दर्भिकता, प्रभावकारिता तथा पऱ्याप्तता समेतको मूल्याँकन गरिन्छ । प्रभाव मूल्यांकनको मूल आधार योजनाको तर्कबद्ध योजनाको खाका हुनेछ । तसर्थ यस योजनाको अन्य पछि स्वतन्त्र परामर्शदाताहरुबाट गाउँ तथा गाउँपालिकाले यसको स्वतन्त्र मूल्याँकन गराई प्राप्त प्रतिवेदन बैठकमा छलफल गरी आएका सुझावहरुलाई आगामी योजनाहरुमा समेटिने छन् ।

५.३ जिम्मेवारी तालिका (Responsibility matrix)

टेवल २१: जिम्मेवारी तालीका

कार्यक्रम	प्रमुख जिम्मेवारी		
	कार्यान्वयन	सहयोग	समन्वय
१. स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन	गाउँपालिका, र , साझेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु र नगरिका सचेतना केन्द	EDC/ Municipalities or RMs
२. उद्यम विकासका लागि	गाउँपालिका, र ,	निर्वाचित	EDC/ Municipalities or

कार्यक्रम	प्रमुख जिम्मेवारी		
	कार्यान्वयन	सहयोग	समन्वय
सामाजिक परिचालन	साझेदार संस्था	जनप्रतिनिधीहरु र नगरिका सचेतना केन्द	RMs
३. उद्यमशीलता विकास	गाउँपालिका, र , साझेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु र नगरिका सचेतना केन्द	EDC/ Municipalities or RMs
४. प्राबिधिक सीप विकास	गाउँपालिका, र , साझेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु र नगरिका सचेतना केन्द	EDC/ Municipalities or RMs
५. वित्तीय सेवामा पहुँच	गाउँपालिका, र , साझेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु र नगरिका सचेतना केन्द	EDC/ Municipalities or RMs
६. उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण	गाउँपालिका, र , साझेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु र नगरिका सचेतना केन्द	EDC/ Municipalities or RMs
७. बजारसंगको सम्बन्ध विकास तथा व्यवस्थापन	गाउँपालिका, र , साझेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु र नगरिका सचेतना केन्द	EDC/ Municipalities or RMs
८. व्यवसायिक परामर्श सेवा	गाउँपालिका, र , साझेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु र नगरिका सचेतना केन्द	EDC/ Municipalities or RMs
९. संस्थागत विकास	गाउँपालिका, र , साझेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु र नगरिका सचेतना केन्द	EDC/ Municipalities or RMs
१०. सहभागितामूलक कार्य अनुसन्धान	गाउँपालिका, र , साझेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरु र नगरिका सचेतना केन्द	EDC/ Municipalities or RMs

खण्ड ६ अनुसूचीहरु

६.१ लघुउद्यमी सृजना र विकास गर्ने कमिक प्रकिया

लघु उद्यमी सिर्जना र विकास गर्ने क्रमिक प्रक्रिया

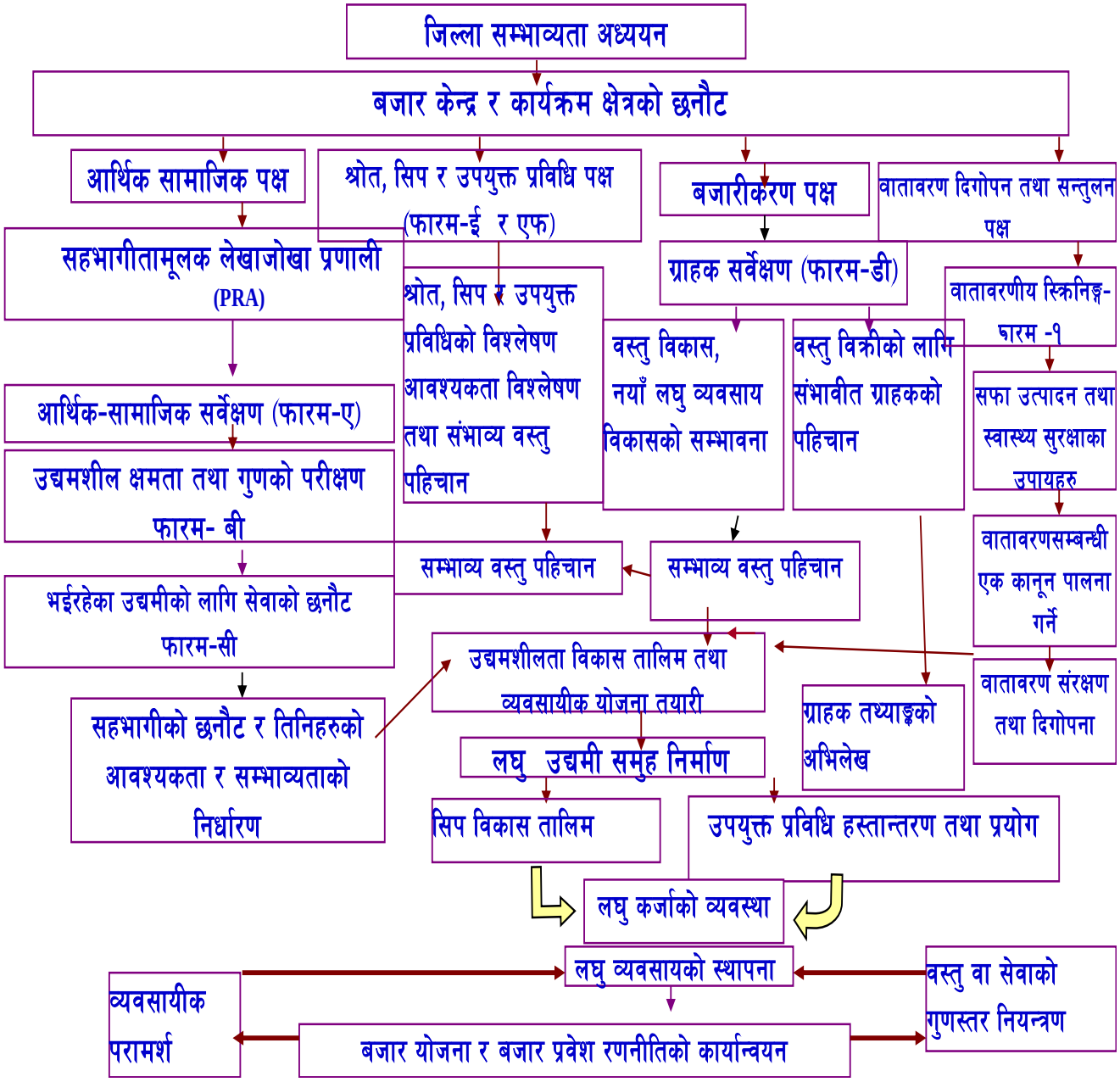

६५.२ लघु उद्यम विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि सरकारका तर्फबाट भएका नीतिगत व्यवस्थाहरु :

१. त्रिबर्षीय योजना २०७०/०७१-२०७२ /०७३
२. औद्योगिक व्यवसाय ऐन २०७३
३. मौद्रिक नीति २०७०/०७१
४. वाणिज्य नीति २०६५
५. कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन नीति २०६३
६. वन नीति : वन ऐन २०४९, वन नियमावली २०५१, कबुलियती वन नीति २०५८
७. नेपाल सरकार संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको गाँउ/नगर उद्यम विकास योजना तर्जुमा कार्यविधि तथा कार्यान्वयन निर्देशिका २०६६ तथा संसोधित कार्यबिधि २०७४

६.३ सन्दर्भ सामाग्रीहरु :

- लघु उद्यम रणनीतिक योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०७० (सोधन सहित) :
- नेपाल सरकार उद्योग मंत्रालयको गरीवि निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका २०७० तथा दाश्रो ५ वर्षे रणनीतिक योजना (२०७५/०७७६-२०७९/०८०)
- मिति २०७४ साल फागुन २४ गते को योजना तर्जुमा गोष्ठीबाट प्राप्त सूचनाहरु

६.३ गोष्ठीका सहभागीहरुको नामः

२०७४ फागुन २४ गते भएको योजना तर्जुमा गोष्ठीमा उपस्थित भएका सहभागीहरुको नाम यस प्रकार छ ।

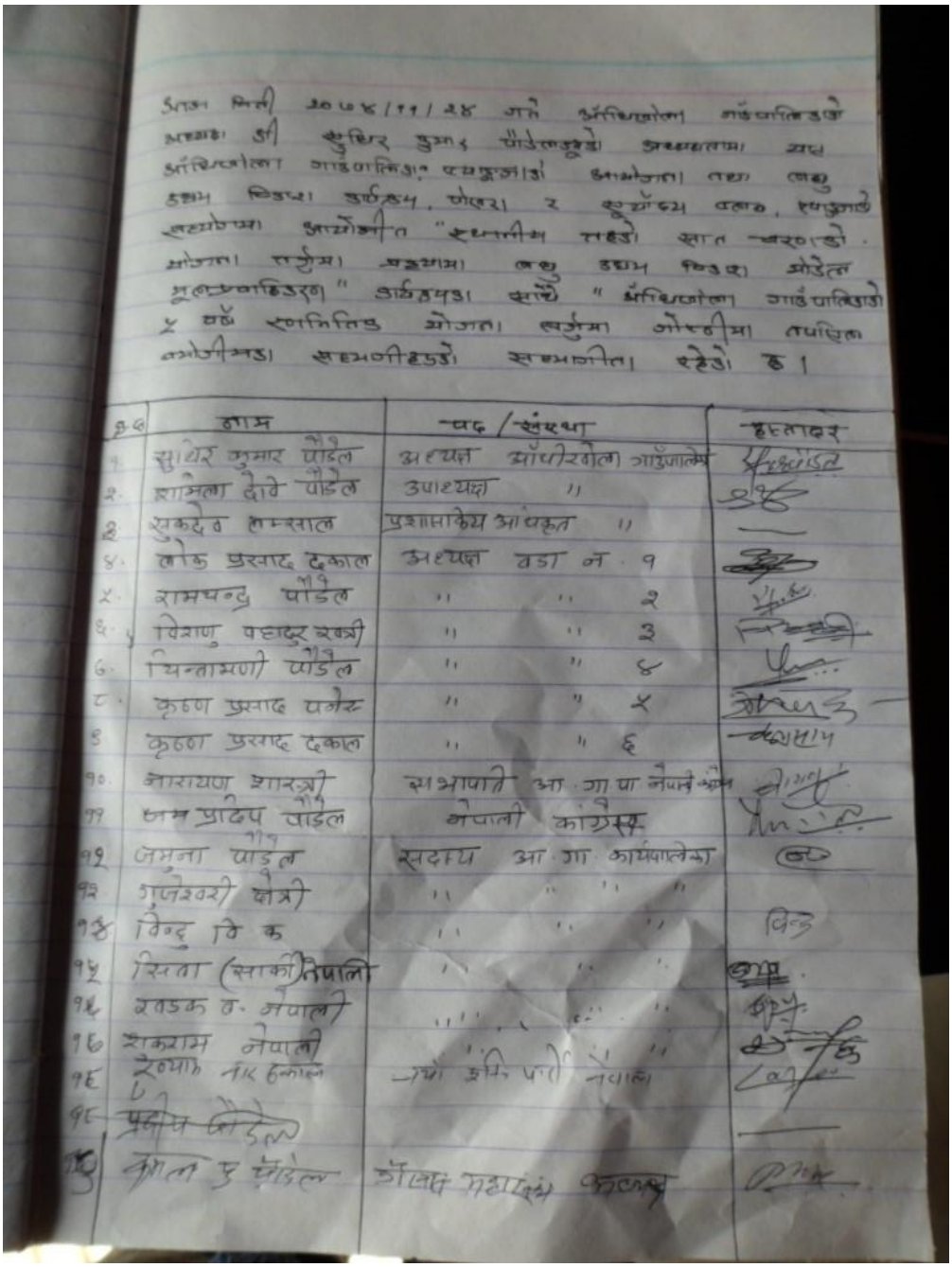

क्र.सं.	नाम	पद / संस्था	हस्ताक्षर
१	सुधिर कुमार पौडेल	अध्यक्ष आँधीखोला गाउँपालिका	
२	शान्ता देवी पौडेल	उपाध्यक्ष "	
३	सुकदेव लम्साल	प्रशासकीय अधिकृत "	
४	लोक प्रसाद ढकाल	अध्यक्ष वडा नं. १	
५	रामचन्द्र पौडेल	" " २	
६	विराज पहादुर रुम्री	" " ३	
७	चिन्तामणी पौडेल	" " ४	
८	कृष्ण प्रसाद पनेरु	" " ५	
९	कृष्ण प्रसाद ढकाल	" " ६	
१०	नारायण शास्त्री	सभापति आ.गा.पा नेपाली कांग्रेस	
११	धर्म प्रदिप पौडेल	नेपाली कांग्रेस	
१२	जमुना पौडेल	सदस्य आ.गा.कार्यपालिका	
१३	राजेश्वरी पोत्री	" " " "	
१४	बिन्दु वि क	" " "	
१५	सिता (साकी) नेपाली	" " "	
१६	राजकुमार नेपाली	" " "	
१७	राकराम नेपाली	" " "	
१८	रेण्या नाथ ढकाल	नेपाली कांग्रेस नेपाल	
१९	~~प्रदीप पौडेल~~		
२०	कमल पु पौडेल	अध्यक्ष महादेव [illegible]	

क्र.सं.	नाम	पद/संस्था	हस्ताक्षर
२०	[illegible]	वडा नं ७ वडा सदस्य	
२१	हरिहर शर्मा	वडा नं-२ का सदस्य	
२२	किरण ढकाल	शिक्षा, कृ.स.स.लि.(अध्यक्ष)	
२३	लखनलाल पौडेल	आ.रा.ला. २ वार्ड स.	
२४	नारायण प्रसाद अधिकारी	" " ९ वार्ड स.	
२५	मेघबहादुर क्षेत्री	पञ्चदेवकन्या [illegible] संयुक्त वडाध्य.	
२६	सन्तोष लामिछाने	आपसी सहयोग [illegible]	
२७	लक्ष्मीबहादुर क्षेत्री	शिक्षा	
२८	अर्जुन कुमार श्रेष्ठ	सदस्य, सूर्योदय क्लब	
२९	नरेन्द्र शमशेर लामिछाने	सदस्य अखिलोला-५ र वडा	
३०	मोहन बहादुर थापा	[illegible] शाखा प्रमुख (अ.को)	
३१	भानुभक्त शर्मा	सदस्य वार्ड नं. ४	
३२	भुवन बहादुर जिसी	सदस्य वार्ड नं. ६	
३३	ओम प्रकाश रायकोटी		
३४	प्रकाश पौडेल	इन्जिनियर आ.का.प	
३५	तारादेवी ढकाल	सदस्य वडा नं. ९	
३६	भीम शर्मा	योजना शाखा	
३७	अनन्तकुमार [illegible]	अध्यक्ष, सूर्योदय क्लब	
३८	[illegible] पराजुली	EDP, सूर्योदय क्लब	
३९	सुनिता शर्मा	अखिलोला गाउँपालिका	
४०	विष्णुलाल जिसी	सब इन्जिनियर	
४१	[illegible]	परामर्शदाता, EDP, अखिलोला	
४२	[illegible]	GSMDS / MEDEP	

४ गोष्ठीका केहि झलकहरु